

M I N I S T E R U L D E I N T E R N E

TIBERIU BOGDAN

IOAN SANTEA

RODICA DRĂGAN CORNĂNU

COMPORTAMENTUL UMAN ÎN PROCESUL JUDICIAR

25000048

D 008712, Vol. 1P47

D8712 /
vol part 47

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC

București - 1983

M I N I S T E R U L D E I N T E R N E

Prof. univ. dr. TIBERIU BOGDAN

Col. IOAN SANTEA

Prof. RODICA DRĂGAN-CORNIANU

COMPORTAMENTUL UMAN ÎN PROCESUL JUDICIAR

*Pentru uzul cadrelor
Ministerului de Interne*

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC
București - 1983

PREFAȚĂ

În alcătuirea prezentei lucrări, autorii au ținut seama de indicațiile secretarului general al partidului, comandantului suprem al forțelor armate, tovarășul Nicolae Ceaușescu, potrivit cărora: „Munca de securitate și miliție, munca în domeniul criminalității trebuie să se bazeze pe o concepție clară, științifică, pe o însușire temeinică a cunoștințelor de specialitate”¹.

Acționând în acest spirit, autorii au cules un material teoretic și practic deosebit de valoros, care vizează activitatea de prevenire și combatere a infracționismului, evidențind cu argumente științifice cauzalitatea comportamentului deviant, relațiile cuplului penal (infractor-victimă), „dialogul” din camera de audiere etc.

Intitulind volumul: Comportamentul uman în procesul judiciar, autorii au avut în vedere o abordare transdisciplinară a problematicei, referindu-se, pe cât era posibil, la toate științele comportamentale, încălcând, adesea, cu bună știință,

„franierele academice” care despart disciplinele înrudite. De la tipicul cel clasic s-au îndepărtat și în modul de succesiune a capitolelor teoretice, redactate de prof. univ. dr. Tiberiu Bogdan, urmărind mai degrabă „logica” procesului judiciar, decât modelele manualelor clasice. În abordarea noțiunilor de bază s-a procedat după maniera concentrică, în sensul că unele concepte introduse încă de la început (acțiune, acțiune deviantă, personalitate etc.) revin mereu în alte contexte, adâncindu-le conținutul. Nici ponderea unor probleme nu a fost dată după canoanele clasice, astfel încât nu s-a introdus un capitol aparte consacrat proceselor glandirii, ci s-au făcut referiri la acest proces în cadrul tratării problemelor de personalitate și de psihologie a mărturiilor.

Autorii au socotit că principala lor sarcină a fost să sprijine cadrele care, pe tot parcursul activității lor, se confruntă cu comportamente umane din a căror analiză competentă trebuie, pornind de la principiul prezumției de nevinovăție, să stabilească prin probe îndubitabile vinovăția ori nevinovăția persoane-

¹ Nicolae Ceaușescu: România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, vol. 13, Ed. politică, București, 1978, pag. 666.

lor care fac obiectul investigațiilor și cercetărilor. Din acest motiv, în lucrare sînt prezente și o seamă de cazuri rezolvate de organele noastre, privite retroactiv și în spirit critic, cit și unele teme de aplicații practice prin a căror rezolvare se urmărește adîncirea înțelegerii operative a imensei palete de manifestări ale comportamentului uman. Cazuistica dată, ca și temele practice au fost strînse și elaborate cu atenție și competență de colonelul Ioan Sîntes.

Urmărind deci, în principal, slujirea practicii, autorii au adăugat la text ilustrații funcționale, un glossar și un îndreptar demonstrativ de teste, selectate și redactate cu multă atenție de prof. Rodica Drăgan-Cornianu.

Lucrarea fiind rodul unei experiențe pedagogice și practice mai îndelungate,

lungate, autorii pun la dispoziția tuturor cadrelor, atît a practicienilor aflați permanent în lupta aspră, dar nobilă pentru apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului, a proprietății socialiste și personale a cetățenilor, a ordinii și liniștii publice, cit și a celor din unitățile de terafămint care pregătesc viitoarele cadre, un bogat material de cunoaștere a comportamentului uman, nu numai în procesul judiciar, ci și în etapa preinfracțională și postinfracțională, latură importantă în organizarea și desfășurarea unei activități eficiente de prevenire a faptelor antisociale.

General-maior OCTAVIAN POP

CAPITOLUL I

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Ce este psihologia ?

În acțiunea de prevenire și de combatere a fenomenului infracțional, cunoștințele psihologice constituie o armă de mare eficiență. Nu este nevoie de nici o demonstrație pentru a înțelege că psihologia, care în limbajul curent înseamnă „cunoașterea oamenilor“, este indispensabilă în toate fazele desfășurării justiției, cit și în profilaxia faptelor antisociale.

Cînd ne referim la psihologie avem în vedere nu psihologia „cotidiană“, bazată pe bunul simț (psihologia empirică), ci acea disciplină științifică ce rezultă din acumularea sistematică a faptelor, care tinde să stabilească anumite regularități sau chiar legități, după care se produc faptele psihice, ca adevăruri generale ce pot fi verificate atît în condiții de laborator, cit și în viața de toate zilele.

În sensul cel mai larg noi definim psihologia ca studiul științific al activității omului, al regularităților și particularităților comportamentului

său, fie că acest comportament este unul deschis (transparent, vizibil), fie că este ascuns (opac). Prin această definiție am operat psihologia în familia științelor comportamentale (alături de istorie, economie politică, sociologie etc.). În timp ce celelalte științe comportamentale se interesează cu deosebire de rezultatele acțiunilor umane, psihologia are în vedere omul (dar și ființele infraumane, căci există și zoopsihologie), urmărește cum acesta se manifestă și acționează în mediul său fizic, însă mai ales social, urmărește modul în care omul reflectă acest mediu, cum se vede pe sine în raport cu mediul (Yv. Castellan, 1969).

În sens mai restrîns, putem defini psihologia ca știință care își propune să descrie și să explice în mod verificabil activitatea ființelor vii, adică comportamentul lor (M. Reschlin, 1977).

Scopul general al studierii fenomenelor psihice este înțelegerea, predicția, postdicția și controlul acțiunilor, comportamentelor umane. Aceasta înseamnă : a sesiza sensul,

a pătrunde, a vedea clar comportamentul uman (înțelegere); posibilitatea de a prevedea cu probabilitate rezonabilă comportamentul unui individ (predicție); capacitatea de a reconstrui — a posteriori — comportamente și acțiuni din urme fragmentare (postdicție); în fine, stăpânirea și influențarea propriului comportament, inclusiv a comportamentului celor din jur (capacitate de control).

De la început putem stabili că, în munca sa, ofițerul de miliție de cele mai multe ori trebuie să facă postdicții, adică, pornind de la datele care îi stau la dispoziție — urme, dovezi —, el este pus în situația de a reconstitui cât mai exact secvența faptelor petrecute și de a realiza legătura acestora de persoana făptușilor posibili, de a cunoaște viața anterioară, preinfracțională a cuplului infractor-victimă.

Ființa umană considerată ca sistem

Psihologia consideră omul ca o ființă prin excelență activă, în permanentă interacțiune cu mediul înconjurător, cu mediul fizic și cel social. Interacțiunea individului cu mediul social este o caracteristică notabilă a omului.

Punând în centrul atenției noastre pe om ca un întreg, vom constata că ne aflăm în fața unei ființe de extremă complexitate, care nu numai că e capabilă să reacționeze foarte nuanțat față de stimulările mediului, ci, în același timp, posedă toate proprietățile unui sistem care se autoreglează. Dacă definim sistemul ca fiind „un ansamblu de elemente și relații astfel structurate încât orice schimbare a unui element sau a unei relații aduce după sine schimbarea

comportamentului¹ întregului sistem”, ne dăm seama numai decît că putem privi omul ca un sistem avînd toate proprietățile acestuia. Spre exemplificare, recurgem la un model propus de J. F. Shouten, (fig. 1) care reprezintă și „sistemul om” cu principalele sale subsisteme: subsistemul metabolic — energetic, cel informațional și cel acțional (reactiv-executiv). În timp ce subsistemele metabolic și informațional absorb din mediu hrană, aer, informații, subsistemul acțional (reactiv-executiv) acționează asupra mediului. Cele trei subsisteme — sau niveluri — sînt interconectate și existența fiecăruia presupune buna funcționare a celorlalte. Astfel, subsistemul metabolic-energetic (cuprinzînd aparatul digestiv, respirator etc.) asigură baza energetică a activității subsistemului informațional, permițînd receptarea, prelucrarea informațiilor (de către sistemul nervos central), precum și luarea de decizii ce se transmit subsistemului executiv-efector. Dar tot subsistemul energetic asigură și posibilitatea de declanșare și funcționare a subsistemului acțional-efector (oase, mușchi).

Ca la orice sistem, și la „sistemul om” acționează principiul ierarhiei dintre elemente și subsisteme. Aceasta înseamnă că, de pildă, subsistemul reactiv-acțional este subordonat subsistemului informațional. În momentul în care acest principiu ierarhic nu funcționează — indiferent din ce motiv —, acțiunea sistemului scapă de sub controlul cerebral și apar dereglări sau disfuncții.

¹ Introdus în prezentul manual urmîndu-se cu deosebire scopuri practice, remăntăm la distincțiile de natură academică ce se fac între termenii de „acțiune”, „comportament” și „conductă”, așa cum, de altfel, procedează H. C. Warren (1934), M. și Françoise Gauguier (1971) etc. și, în consecință, le vom folosi conform cerințelor limbii uzuale.

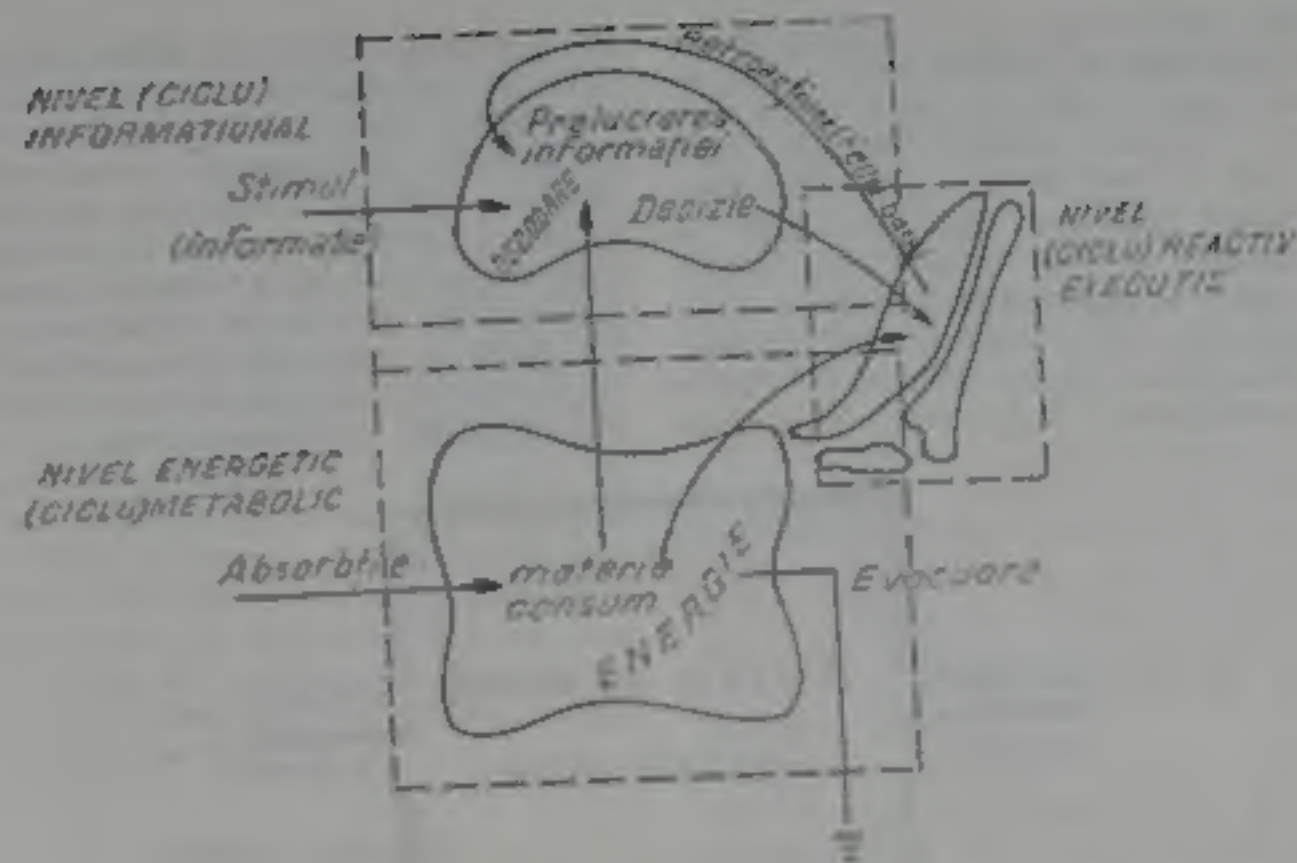

Fig. 1 — Modelul echivalent al unui organism (animal sau uman), al unor simbioze de organisme sau al unor organizații sociale.

Sistemul din figură este explicativ și pentru „sistemul om” cu principalele sale subsisteme sau niveluri: subsistemul metabolic, subsistemul informațional și subsistemul acțional (reactiv-executiv). Subsistemele metabolic și informațional absorb din mediu: hrană, aer, informații, subsistemul reactiv acționează asupra mediului. Cele trei subsisteme sînt interconectate, indisolubile și ireductibile, modul de funcționare al fiecăruia influențînd pe al celorlalte.
(După J. F. Shouten)

O acțiune deosebit de violentă care se soldează cu consecințe grave, efectuată sub impulsul unei emoții puternice, este un exemplu de un asemenea caz. O emoție puternică — așa cum vom vedea la capitolul respectiv — activează (excită) etajele inferioare ale creierului (subcortexul) și reduce sensibil (inhibă) activitatea rațională a scoarței cerebrale (cortex). Acest fenomen (inducție negativă) răstoarnă, deci, echilibrul funcțional al „sistemului om” (în structura căruia subsistemul informațional are un rol dominant) și produce actul de scurtcircuit din care poate rezulta o crimă.

Răsturnările dramatice ale raporturilor de sub și supraordonare ale

subsistemelor în condiții obișnuite constituie excepția, și nu regula; totuși, modul de echilibrare dintre principalele subsisteme variază de la individ la individ. Vom găsi astfel indivizi la care unul din subsisteme devine dominant față de celelalte. La unii, de pildă, putem constata predominanța subsistemului metabolic. Aceștia aparțin tipului viscero-ton (după tipologia lui W. Sheldon) și se caracterizează, în principal, prin faptul că necesitățile trupești și confortul fizic constituie năzuința lor permanentă. La tipul cerebro-ton dominant este subsistemul informațional-cerebral, iar cei ce aparțin acestui tip tind să aprecieze cu pre-cădere valorile intelectual-morale.

Până de acum, cei ce aparțin tipului somatoton, deci la care substatul efector-acțional este dominant, sînt indivizi activi, energici, care caută să domine pe toate planurile.

Dacă reducem „sistemul om” la expresia ei cea mai simplă, vom avea o imagine schematică cu o cutie (fig. 2) în care „ințel” (conștient) din mediul ambiant, diferite substanțe (hrană, aer etc.) și o cantitate imensă

de informații, adică un fel de „știri” care ne comunică ceva, ne fac să cunoaștem ceva, pun capăt lipsei de cunoștințe, desființează incertitudinea (V. Pekelis, 1974). La celălalt capăt al „cutiei”, deci la ieșirea din sistem (output) apar acțiuni (reacția sistemului), fie ele de natură motorie (care se exprimă prin mișcări), fie de natură mintală (care se exprimă prin idei, sentimente etc.).

Fig. 2 — Reprezentarea schematică a „sistemului om” prin modelul „cutiei negre” (black-box). Promotorii acestei teorii afirmă că, studiind intrările (inputurile) de substanțe din mediul ambiant și cantitatea imensă de informații pe care omul le absoarbe și ieșirile (output — acțiunile motorii sau mintale), se pot formula ipoteze sau judecăți probabile asupra proceselor ce se petrec în „cutia neagră”, respectiv în corpul și psihicul individului.

Dacă cele două capete — intrarea și ieșirea — ne sînt bine cunoscute, procesele care au loc înăuntrul sistemului ne sînt în mare parte necunoscute. Mai bine cunoscute sînt procesele fiziologice: cunoaștem mecanismele respiratorii, cele digestive etc., cunoaștem însă mai puțin cele ce se petrec în subsistemul informațional, adică în cel pe plan psihologic. Din acest motiv, unii oameni de știință au emis ipoteza „cutiei negre” (black-box), afirmînd că, studiind intrările și ieșirile, putem infera asupra proceselor care — probabil — se petrec în „cutia neagră”.

Inferența (în limba latină semnifică: a introduce) desemnează o operație logică de derivare a unui enunț din altul. Astfel, de pildă, dacă cineva a rezolvat o problemă în mod corect, cu ușurință și rapiditate, spunem că el „a procedat inteligent”; dacă a reținut toate detaliile dintr-un eveniment, spunem că „el a memorat bine”. Cea mai mare parte a fenomenelor pe care le numim psihologice — percepțiile, reprezentările, gândirea, memoria, afecțiile etc. — constituie memoria inferențială, căci existența lor rezultă în mod necesar, fie cu mare probabilitate din studiul sistematic al

raporturilor complexe dintre intrările și ieșirile din sistem. Revenind la exemplul de mai sus cu privire la memorare, noi știm clar că dacă un elev a repetat de 10 ori o poezie (deci 10 intrări repetate), atunci după un an el poate să recite textul memorat (ieșire). Ceea ce nu știm este procesul prin care individul reține textul o bună bucată de vreme și nu cunoaștem nici procesul prin care el reactualizează („reduce la suprafață”) cele memorate. Fenomenele de stocare, ca și cele de reacționare, sînt doar presupuse de noi și se apropie cu atât mai mult de realitate cu cît reușim mai bine să influențăm ieșirea prin dozarea și diversificarea intrărilor.

Acțiune, intenție, comportament

Enunțul „omul prin excelență este o ființă activă” aparține bunului simț. Dar acțiunea umană se poate a fi analizată la nivel științific.

În sens larg, prin acțiune se înțelege un fenomen prin care o forță produce un efect, deci o operație efectuată de o ființă și care poate fi atribuită acelei ființe (A. Moles, 1974). Acest din urmă fapt interesează direct pe ofiterul de miliție, căci el este adesea pus să stabilească cu certitudine relația dintre act și actor.

Orice acțiune se compune din elemente care se numesc acte, iar potele la planul lor se compun din elemente mici ce se numesc praxeme. Termenul de acțiune, deci, se referă la operația întregă. Astfel, acțiunea „scrie o scrisoare” se compune din actele:

- caut o hîrtie corespunzătoare;
- mă așez la masă;
- aprind lumina de la birou;
- introduc hîrtia în mașina de scris;

— efectuez mișcările necesare pe claviatură;

— caut stiloul;

— caut un plic etc.

Primul act al acțiunii „caut o hîrtie corespunzătoare” se compune din niște microelemente — praxeme — ca: deschiderea sertarului, mișcarea mîinii, a degetelor, care nu pot să fie reduse la elemente și mai mici în raport cu acțiunea dată, căci la nivelurile inferioare apar fenomenele fiziologice (sistemul de mișcare a mușchilor digitali), bioelectrice (încălzirea căilor aferente nervoase necesare mișcărilor) și, niveluri care sînt dincolo de preocupările noastre.

Viețuind la nivelul general, acțiunile umane, fiind deci legate de un anume actor, de nivelul înzestrării sale biologice (capacitatea și limitele sale biologice), constituie reacții (răspunsuri) la provocările exterioare de diferite ale mediului. Din această cauză omul este capabil să acționeze în fapt acționat, dar întotdeauna reacționează față de mediu.

În munca miliției, nu arareori se pune problema dacă o anumită acțiune a fost sau nu executată cu intenție. Lăsată la o parte consecințele strict juridice ale calificării unei acțiuni drept intenționate sau neintenționate, trebuie să precizăm aici că intenția nu se confundă cu acțiunea. Ea poate fi considerată ca momentul inițial al unui proces gândit și vîlt al unei acțiuni. Intenția, ca atare, se compune dintr-un scop și un proiect de acțiune. De pildă, am intenția să deschid televizorul (proiect) pentru a asculta știrile (scop) (A. Moles, 1974). După alți autori (K. Lewin și B. Zeigarnik, 1940), efectul unei intenții este echivalent cu crearea tensiunii psihice interne. Intenția de a atinge un scop, adică de a realiza un obiectiv, corespunde unei tensiuni înăuntrul „sistemului

on^o, tensiune care se reduce în momentul atingerii scopului.

Teoria Lewin-Zeigarnik se aplică și la actul infracțional, căci putem constata o stare tensională în etapa preinfracțională, în etapa conturării intenției, și apoi liniștirea, relaxarea după comiterea infracțiunii, fapt binecunoscut de criminaliști. Nu o dată infracțiile care comit spargeri mai complicate, omucideri premeditate etc. descriu asemenea stări tensionale anterioare actului și stări de ușurare după consumarea actului.

Intenția este deci elementul psihologic par al unei infracțiuni, care constă în *trăgându-se* actului de a ajunge la un rezultat ilicit, pregătind și dorind să îl facă. Pe plan juridic, omuciderea, cu acțiune, creștine elementul psihologic de intenție, căci vreme lovitura crăciunului de moarte nu conține un asemenea element (citește aici: dorința, rezultatul final).

O altă noțiune fundamentală în psihologie este cea de comportament. Sfera noțiunii de comportament se intersectează cu sfera noțiunii de acțiune, căci comportamentul, de cele mai multe ori, dar nu întotdeauna, este acțiune. După o definiție clasică, prin comportament înțelegem o reacție globală (golfulă, mătă, afectivă, verbală) pe care un organism (uman) o efectuează într-o împrejurare dată (James Dreyer, 1968).

Comportamentele pot fi clasificate în:

a) stabile, adică *transparente, deschise*;

b) variabile, opace, a căror descriere adesea e dificilă. Capacitatea omului de a simți, a distinge întreținerile sale reale (minciună, inducere în eroare etc.), ca și posibilitatea lui de a controla unele din reacțiile sale, creează dificultăți în descrierea acelor comportamente pe care le-am numit opace.

Ofițerul de miliție se confruntă deseori cu asemenea comportamente opace. Faptul că majoritatea comportamentelor au loc în timp și spațiu (cu excepția unor comportamente intelectuale sau afective unde spațialitatea nu este decelabilă) oferă posibilitatea analizei și descifrării lor parțiale chiar și în condiții de opacitate.

Dintr-un alt punct de vedere, comportamentele se subdivid în:

1. *Comportamente relativ stabile*, caracteristice pentru un individ, printre altele, și prin faptul că sunt repetitive. Începând de la mișcări simple, ticuri nervoase, de pildă, și până la scheme de gândire și operare, fiecare dintre noi dispune de un arsenal întreg de asemenea comportamente care sunt bine cunoscute celor din jurul nostru. Pe această repetitivitate a comportamentelor în condiții sau împrejurări similare se bazează și faimțelul „modus operandi”, preferința aproape înconștientă a infractorului pentru valoarea lăstărită sau încrederea aproape superstițioasă în reușita unor soluții elaborate anterior, soluții ce pot fi descifrate și identificate ușor de un criminalist inteligent.

2. *Comportamente unice, neobișnuite*, ce apar adesea spontan în cursul activității indivizilor și, desigur, a infracțiilor. Aceste comportamente sunt foarte greu de analizat, dar mai ales de atribuit cu o rezonabilă certitudine unui anumit actor.

În sens larg, comportamentul include nu numai ce facem (comportament acțional-motor), nu numai ce gândim (comportament mintal), nu numai ce vorbim (comportament verbal), ce simțim (comportament afectiv), ci și anume caracteristici mai generale ale comportamentului, putând identifica aici comportamente normale și nenormale. Deși acestea caracteristici sunt foarte relative și

adinec impregnate de cultura sau subcultura în care trăiește individul, totuși se impune cunoașterea acestora de către ofițerul de miliție. Există în diferite medii sociale — culturi sau subculturi — moduri tipice generalizate de comportament care sunt considerate a fi normale, în opoziție cu comportamentele neobișnuite, atipice sau nenormale (noțiunea de anormal este de domeniul psihiatriei).

Comportamentul deviant

Categoria de comportamente neobișnuite, atipice, nenormale este considerată de noi deviantă (R. K. Merton, 1938), indiferent de originea lor sau de consecințele sociale pe care le provoacă.

Termenul de deviantă este de mare generalitate și se referă la forme de comportament care se îndepărtează sensibil sau mai puțin sensibil de la normele — morale sau legale — dominante într-o cultură sau subcultură dată. Așa, de exemplu, în cultura noastră se acceptă fără consecințe legale ca o intervenție chirurgicală să se soldere cu moartea pacientului, cu condiția ca intervenția să se fi făcut de un chirurg calificat. Același act de intervenție chirurgicală devine un act deviant sau chiar criminal dacă s-a efectuat de către o persoană necalificată și neautorizată.

Din punct de vedere psihologic, termenii de contravenție, infracțiune, delincvență, crimă, constituie doar cazuri particulare ale fenomenului de devianță socială. Pentru psiholog, care consideră individul în permanentă interacțiune cu societatea, cu comunitatea din care face parte, esențial este faptul de opoziție față de această comunitate, încălcarea normelor ei, și nu modul sau gradul

de încălcare. Arest din urmă aspect intră în competența juriștilor, a forurilor judiciare.

Pentru psiholog, un anumit caz de infracțiune este rezultatul acțiunii sau inacțiunii unei ori unor persoane concrete, act pe care îl consideră deviant, atipic pentru colectivitatea (cultura sau subcultura dată) și față de care comunitatea în o anumită atitudine de reprobare, care se exprimă prin aplicarea unor sancțiuni morale sau și sancțiuni legale.

Deși norma — considerată ca totalitate de reguli prescriptive și prohibitive, nescrise sau scrise, care reglează comportamentul social într-o cultură dată — variază în timp și spațiu, totuși ea există în orice comunitate de oameni și are un caracter coercitiv. Pe de altă parte, norma ca o realitate supraindividuală crează pe plan psihosocial ceea ce se cheamă *așteptare socială*. În societatea noastră respectul față de părinți constituie o normă morală general acceptată. Cel care se poartă brutal cu proprii părinți, încălcând norma morală, contrazice flagrant *așteptarea socială*, vine deci în conflict cu toți ceilalți care aderă la normă, iar deviantul atrage după sine reprobarea colectivității, blamul public sau — în cazuri grave — chiar și consecințe penale.

Fără puțință de tăgadă, conformarea la norme este o necesitate socială care face posibilă conviețuirea și cooperarea între membrii grupului social. Cu toate acestea, față de prescripții există o mică îngăduință sau toleranță socială care permite abateri de la regulă. Un sociolog (A. M. Rose, 1964) arată că încălcarea prescripțiilor igienice — într-un fel obligatorii și ele — nu atrage după sine consecințe grave, în schimb față de cel ce comite o blâmă, societatea acționează prompt și energic (fig. 3).

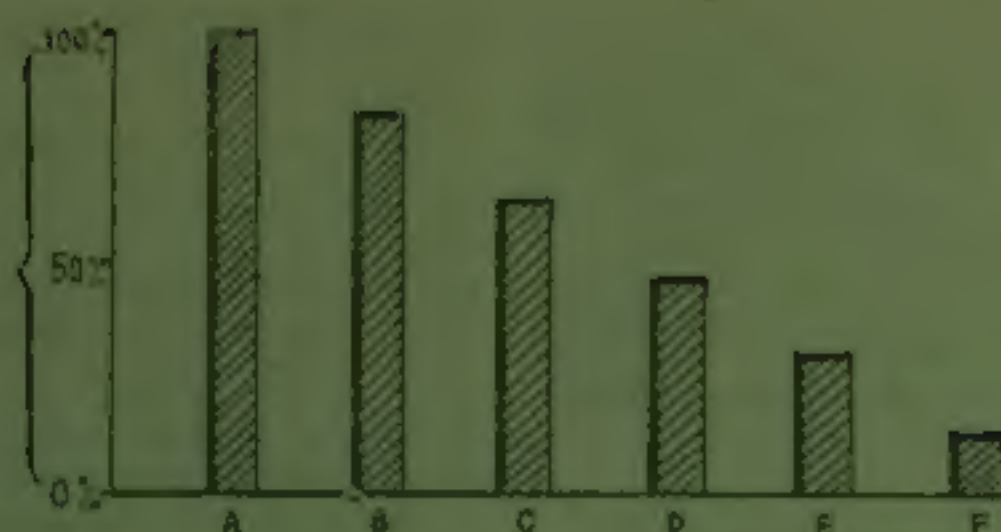

Fig. 1 — Gradul individual de devianță, față de „acceptarea socială” tolerată de comunitate.

A — Reprezentă utilizarea neobișnuită a unui semn, definiție care total tolerată de comunitate. B — Așteptarea „apăsării pe dinți”, deși e obligatorie, comportamentul este tolerat. C — Utilizarea corectă a termenilor este o prescripție socială, devierile sunt strict toleranțe. D — Deși disprețul este adesea, totuși e puțin tolerat. E — Toleranța este foarte puțin tolerată de societate. F — Omiterea nu este tolerată de nici o societate civilizată. Acesta în anumite condiții de excepție (legitimă apărare).

(După A. H. Maslow, 1954)

Conformarea la normă, devianța (sau furtivă excesivă: aberanță) rezultă din reacții ale individului față de comunitate. Care aceste comportamente sînt previzibile?

La asemenea întrebare vom putea răspunde dacă vom analiza cuibăz compozițiile unei acțiuni umane în genere, care comportamentul deviant este un caz particular al comportamentului în general.

Sintetizînd cercetările în acest domeniu (R. B. Cattell, 1967; W. Gimpel, 1974), vom găsi următorul rezultat formalizat:

$$R = f(S, P, I)$$

Acest rezultat alfel exprimat sună astfel: natura și extinderea unei reacții comportamentale (R) a unui individ — deci ceea ce spune, gîndește sau face el — este în funcție de situația stimulativă în care se găsește (S), de natura personalității

sale (P), precum și de elementele întâmplătoare, imprevizibile (I).

Dacă avem în vedere că orice situație stimulativă (S) în care s-ar afla cineva cuprinde în sine o seamă de elemente ($s_1, s_2, s_3, s_4, \dots$), care, toate sau separat, pot influența comportamentul; dacă vom considera mai departe că personalitatea (P) se compune dintr-o multitudine de trăsături ($p_1, p_2, p_3, p_4, \dots$), oricare din ele, separat sau împreună, poate influența comportamentul și dacă, în fine, înăuntru în cadrul mulțimii de elemente imprevizibile și imponderabile (i_1, i_2, i_3, \dots), ne dăm seama de dificultățile pe care le întâmpinăm în analiza chiar a unei simple reacții umane.

Pentru a înțelege mai clar conținutul noțiunilor complexe folosite mai sus, vom analiza și conceptele în care se referă D. Abrahamson (1960), J. Selosse (1972), K.-D. Opp (1979).

După Abrahamson:

$$C = \frac{T+S}{R}$$

Formulă în care C reprezintă actul criminal, T — tendințele criminale innascute, S — situația totală și R — rezistența față de tentații.

J. Selosse consideră că:

$$C = f\left(\frac{R}{S+T}\right)$$

adică: comportamentul delinquent (C) este o funcție în care rezistența în tentativă (R) este diminuată sau mărită de interacțiunea factorilor situaționali (S) cu tendințele criminale (T) existente la individ.

La rîndul său, Opp propune formula:

$$K = f(M, N)$$

unde K — actul criminal este în funcție de M — posibilitățile de acțiune ilegale („oportunități pe care le oferă împrejurările”) și N — existența unui sistem de norme ilegale la care a aderat subiectul. Acest din urmă factor l-am găsit tradus prin efectul conjunct negativ al subiectului de proveniență cu alte influențe pozitive la care a fost supus subiectul.

În acest capitol nu vom discuta meritele ori limitele unuia sau altuia din formulele menționate. Important aici pentru noi este să reținem că orice comportament deviant — la extremă: cel criminal — decurge dintr-un joc sofisticat al factorilor de personalitate (elementele ereditare, dar și cele achiziționate: învățate în mediul de viață, cu ocazii situaționale, permanente și ocazionale). Multitudinea elementelor se compun factorii principali, ca și ponderea lor specifică în interacțiune, creează textura complexă și greu clasificabilă a „deciziei” care în fine

Cauzalitate și probabilitate în activitatea psihică

Studiul evenimentelor de fraudă suscitată cu destulă evidență că un comportament deviant (deci și criminal) poate fi generat fie de individ (P), fie de comunitatea de apartenență (S) cu care individul este în interacțiune permanentă. Într-adevăr, toate fenomenele psihosociale (atitudini, comunicare umană, conducere etc.) sînt expresii particulare ale interacțiunii persoanelor (cf. Maslovici, 1973), înțelegînd prin interacțiune în primul rând dependență permanentă și fundamentată prin care acțiunile unuia se reflectă asupra comportamentelor celuilalt (reacționînd) și invers. Această interacțiune însă nu este cauza comportamentului deviant, căci fenomenele psihice nu se supun legilor cauzalității mecanice, în sensul în care acestea nu aplicabilitate în domeniul fizic. De pildă, o buclă de metal (cerc) la un copil și supusă căldurii se va dilata. Și fenomenul se repetă a doua oară de cîte ori vom supune căldură — în condiții de presiune egale — buclă respectivă de metal. În acest caz, fenomenul antecedent, căldura, este cauză, iar cel din urmă fenomen (cel succesiv), dilatarea, este efectul rezultat. Același rezultat dintre cauză și efect este necesară, obligatorie în domeniul fizic.

În domeniul psihologiei, lucrurile stau altfel. De pildă, un copil mic de la oraș vede pentru prima dată un câine și se sperie. În acest caz, apariția cățelului este cauza, iar reacția copilului (speriatul) este efectul. Iată însă că peste cîteva zile copilul nu se mai sperie de câine și ulterior se va împrieteni cu animalul. În exemplul dat avem mereu aceeași „cauză”: apariția cățelului, dar de fiecare dată ea provoacă alt „efect”.

Să luăm un alt exemplu. Un băiat de vreo 13—14 ani vine acasă de la școală. În fața casei părinților vede o mulțime de oameni strinși și un milițian printre ei. Ce va face băiatul? Normal, presupunem că se va grăbi să vadă ce s-a întâmplat. Într-adevăr, așa vor proceda cei mai mulți băieți, căci acționează la ei în mod natural motivul curiozității. Dar dacă cu câteva zile înainte a comis vreo infracțiune, el intră în panică, presupune că a fost descoperit și, deci, se va feri să se apropie de casă, va prefera să dispară. În acest caz, reacția nu este determinată numai de situația de moment dată (mulțimea în fața casei), ci de antecedentele individului.

Din exemplele de mai sus, ca și din multe altele, putem conchide că între fenomenele de ordin psihologic și psihosocial nu există relații de tipul cauzalității mecanice. În momentul în care intrăm în domeniul fenomenelor psihice, părăsim terenul cauzalității mecanice și pășim pe terenul probabilității. Prin probabilitate în domeniul psihologic înțelegem caracterul unui eveniment în care putem sau trebuie să ne așteptăm în mod rezonabil, deși apariția evenimentului nu este certă (P. Folquie, 1962). Altfel, cînd afirmăm că un elev are 50% probabilitate de

reușită la un examen, de fapt afirmăm că atât succesul, cât și eșecul sînt în egală măsură probabile.

Referindu-ne la teoria „cutiei negre” amintite anterior, noi cunoaștem numai elementul de „intrare” în mod cert, dar nu putem face prezicțiuni sigure asupra „ieșirii”, deoarece în cutia neagră funcționează factorul cel mai complex — personalitatea —, care de cele mai multe ori ne oferă surprize. Din acest motiv nu putem răspunde la o întrebare aparent atât de simplă: Ce se va întâmpla dacă cetățeanul X îl va ofensa pe numitul Y? Teoretic, toate formele de reacție (comportamente) sînt posibile, începînd cu o atitudine de nepăsare totală a lui Y (se face că n-a auzit), continuînd cu o reacție verbală puternică (contraofensă) și terminînd chiar cu comiterea unei crime.

Variabilitatea aceasta a reacțiilor numai teoretic dă impresia unei incertitudini (entropii) totale. În realitate, cu cît cunoaștem mai bine personalitățile în cauză și cu cît sîntem mai bine edificați asupra elementelor situaționale, cu atît scade incertitudinea (entropia) și crește certitudinea, permițîndu-ne să facem predicții, dar și postdicții, cu probabilitate rezonabilă, depășind sensibil nivelul hazardului.

O bonafidă nefondată

Un caz care ilustrează valoarea de orientare a unor interpretări psihologice ale conduitei celor implicați în cauze penale este cel privind dispariția, în condiții suspecte, din municipiul S., a cetățeanului vest-german F.R.

Acesta venise cu cîțiva ani în urmă în România pentru a-și vizita copiii (o fiică și doi băieți). Fiind în vîrstă — la data dispariției avînd 76 ani — a rămas mai mult timp în țară și a locuit la fiica lui, în municipiul S., intenționînd să se stabilească definitiv, cu atît mai mult cu cît era născut în România (plecase cu cîțiva ani înaintea celui de-al doilea război mondial).

Relațiile sale cu fiica și cu ginerelul au evoluat negativ, ajungîndu-se la certuri și scandaluri, determinate, pe de o parte, de faptul că bătrînul era — afirmativ — deosebit de pretențios și mofturos, iar, pe de altă parte, de pretențiile copiilor asupra unui depozit de cca 60 000 mărci pe care acesta îl avea în R.F.G., cerîndu-i să-l lichideze și să-l împartă.

În asemenea circumstanțe, cel în cauză a plecat într-o duminică dimineața de acasă și nu s-a mai întors, fiica și ginerelul lui afirmînd că l-au lăsat singur la domiciliu, iar la revenirea din oraș nu l-au mai găsit. Toate investigațiile făcute în localitate, precum și la ceilalți copii și rude s-au soldat negativ, neobținîndu-se nici o informație utilă. După circa o săptămîină, s-au găsit în Capitală, într-o cutie postală, pasaportul și alte acte ale celui dispărut. Momentul descoperirii actelor coincide cu perioada cînd fiica lui s-a deplasat la ambasadă, motivînd că dorea să afle dacă acolo se cunoștea ceva despre caz, dacă bătrînul s-a interesat în vreun fel de plecarea lui din România.

Această împrejurare a întărit convingerea că fiica și ginerelul sînt implicați în dispariție, determinînd măsuri complete de cunoaștere și verificare a conduitei și activității lor în perioada anterioară și imediat următoare dispariției. În afara unor noi date, obținute de la vecini, privind certurile dintre ei și chiar unele atitudini mai dure la adresa dispărutului, alte aspecte nu au rezultat. Fiica acestuia a relatat la un moment dat că în urmă cu circa două săptămîni o mai dispărut o dată, rătăcindu-se prin oraș, și că a fost adus acasă de un necunoscut. De asemenea, că bătrînul, deși în vîrstă înaintată, se plimba dinădîr și că uneori mergea la bugetul din apropiere unde consuma 50 grame de țuică.

Cercetarea criminalistică a locuinței și dependințelor nu a relevat nimic util pentru clarificarea cazului. Cum și din ascultarea celorlalți doi fii ai dispărutului, ca și a vecinilor, rezulta că atît fiica cît și ginerelul erau cunoscuți ca oameni cu un comportament aspru față de bătrîn, fiind și avizi după avere, s-a promovat ipoteza că aceștia l-au ucis, probabil în locuință, au șters bine urmele și apoi au transportat și ascuns cadavrul într-un loc necunoscut. Cercetarea a trenat mai mult timp, pînă cînd s-a procedat la o nouă analiză a tuturor datelor și la lărgirea cadrului de interpretare a cazului, inclusiv sub aspect psihologic.

Cu acest prilej s-a apreciat că, în poseda prezumției puternice de vinovăție a fiicei și ginerelui, nu este indicat să se meargă în exclusivitate pe o asemenea pistă. S-a considerat că în raport cu capacitatea de judecată și orientare a celor implicați, aceștia puteau să-și dea seama că dacă îl vor suprima pe bătrîn nu vor putea intra totuși în posesia depozitului de mărci de la bancă, neputîndu-se stabili poziția dispărutului. În acest fel s-a pus sub semnul întrebării fondul mobilului.

În continuare, sta căuta înțelegerea ei, în mod firesc, ar fi fost posibil cu bărbatul, nemulțumit de tratamentul aplicat de filia sa, să încerce să plece de la ea, eventual chiar în Capitală, la domiciliu, pentru a-și perfectă formalitățile necesare situației care l-a determinat să-și ia actele cu el. Din acest punct de vedere putea fi interpretată și încrederea anterioară de plăcere, căci, din motive necunoscute, nu a reușit, răstăcăt, du-se peis urât. O asemenea abordare putea explica și pătrundea ușor în căuta psihică. Deci, concluzia era că dispărutul să ajungă în București.

Rezultata manifestată că pînă la dispariția lui de a se deplasa în o distanță din de mare cu fad și de îndăleptare prin recomandarea celorlalte existențe alina venimă cît cel în omnia circula prin omni și, în plus, mai simțea și nevoia să călătorească băutură alcoolică, împrejurare care exprima menținerea unor disponibilități suficiente pentru a încerca să-și rezolve singur situația de deamănare în care se afla.

Mai răsunet acceptat, în această nouă concepție propusă, modul cîntat în care actele puteau să apară în locul depășirii lui. Și din acest punct de vedere s-au imaginat mai multe variante posibile: fie că i s-a făcut rău pe stradă în Capitală și și-a pierdut actele, fie că acestea i-au fost furate de cineva, care le-a abandonat.

Cu urmare, s-au dispus verificări adecvate în București, atât în evidențele militare, cît și în cele ale unităților spitoli-este ori ale celor medicale-sociale, ajungîndu-se astfel la clarifi-carea cazului. Disparutul a fost identificat ca internat într-o unitate de asistență socială, fiind pînă în stare de inconștiență pe stradă și fără acte asupra lui. La cîteva zile de la internare a decedat, din cauza unei pneumonii. Intrucît nu s-a pînă bine răndărit și nici nu și-a revenit suficient în toate pe-riodele spitalizării, a rămas înregistrat cu persoana cu identi-tate necunoscută. Negativ este faptul că, deși s-a deplasat ven-er în spital și a înțeles un proces-verbal, inclusiv a foto-grafiat și amprentat călătorul, dintr-o mare neplăcere nu s-a înțeles lipsa în cartea de amănădă de identificare criminalistică. În acest fel s-au creat astfel probleme complicate, care, pînă în urmă, nu fost clarificate, după care se poate distinge, cu ajutorul unității și interpretării psihologice a aspectelor esen-țiale ale speței.

Un caz de comportament aberant

Un exemplu concludent, care subliniază adesea psihologia că oamenii, prin structura lor psihică, nu resimt numai proporția obiectivă a unui pericol sau a unei amenințări, ci și latura subiectivă a acestora, respectiv dimensiunea interioară a pericolului pe care-l trăiesc — ce poate avea valoare echi-valentă sub aspect comportamental — ni-l oferă speța ce o vom prezenta în continuare.

În cadrul unor verificări pe linia evidenței populației a rezultat că nu este clară situația unui bărbat dintr-o comună din județul S. Făcîndu-se verificările de rigoare, a rezultat că acesta a decedat, în timpul celui de-al doilea război mondial, de la oca dată trecînd 23 de ani, fără să figureze în evidența de stare civilă ca fiind decedat. Deci, apăsă ca un caz de dispariție neclarificat. Efectuîndu-se investigații complexe, acesta a fost găsit în viață, stabilindu-se că a stat ascuns în locația această perioadă într-un loc special amenajat în podul locuinței părinților, de teamă de a nu fi urmărit și prins pen-tru desertare, deși o asemenea faptă era de mult prescrisă. În acest caz rezultă împede faptul că frica de pedeapsă a fost deosebit de puternică, depășind capacitatea de analiză rațio-nală a situației și ducînd la un comportament aberant.

Psihologia judiciară

Deci, psihologia — așa cum am definit-o mai sus — are în obiectivul ei studiul comportamentelor umane „în general”, psihologia judi-ciară, ca o ramură aplicativă a psi-hologiei sociale¹, are în obiectiv, în principal, analiza complexă a com-portamentului deviant. Aceasta nu înseamnă restrîngerea vizării mi-nimale asupra personalității devian-te.

¹ Psihologia socială este o ramură a psihologiei care analizează dezvoltarea com-portamentului individual în raportare cu cu unitățile sociale sau în general toate aceste probleme care cu, alii cu so-cietăți civilizate, cît și unități (James Brown, 1968).

În, cî, înseamnă, și studiul fenomenelor sociale care sînt în interdependență cu ei în cadrul procesului judiciar (vic-timul, martorul, anchetatorul, jude-cătorul, educatorul din detenție etc.). Psihologia judiciară, deci, studiază: a) caracteristicile psihosociale ale participanților la acțiunea judiciară (martori, inculpați, victime, ancheta-tori, magistrați, avocați, medici în care aceste caracteristici se mani-festă în condiții concrete și spe-cifice ale activității lor în toate fa-rele acestei activități (faza premedita-tionată, interacțiunea și postmedita-tională); b) legislația psihică care se evidențiază în cadrul acțiunilor care se desfășoară în care aceste factori au un caracter de permanență și gene-ralitate.

EREDITATE, ÎNVĂȚARE ȘI ROLUL LOR ÎN CRIMINOGENEZĂ

oale și media există o interacțiune permanentă. Așa cum se exprimă ene ronal sovietic N. P. Dubinin (1975) „Se poate afirma cu toată hotărârea că esența omului ca ființă biologică se dezvoltă sub influența cuprinsă a două programe: programul genetic, care creează baze biologice ale vieții omului, și pro-

social E. n.
large m.

Situațiile care vin din nedreptăți
externe — dar care pot produce
dileme — sunt de obicei sim-
tiple, complexe, simultane sau suc-
cesive, astfel încât individul poate
fi „înghițit” în mai multe direcții
convergente sau divergente. Situa-
țiile în care individul este expus
unor stimulări incompatibile — mai
corect motivații, cum vom arăta în
altă parte — poartă numele de si-
tuații conflictuale. De pildă, o formă
paternă mă poate apropia de o
teșcheră nepăzită plină de alimente
(stimulare biologică), dar frica de
descoperire (stimul aversiv social)
mă face să renunț la acțiunea de
cuvățare ilicită a hranei. În această
situație conflictuală (lupta între ele-
mentul atractiv și cel aversiv), mo-
dul în care individul cîntărește ef-
ectul imediat față de pierderea pe-
termen lung devine o caracteristică
a acțiunii sale, a comportamentului
sau și-l pune printre conforști sau
in rîndurile devianților, căci rezol-
varea unor conflicte majore în sen-
sul contravieșii așteptării sociale
este un indicator cert al apartenenței
la categoria de devianți. Comporta-
mentul atipic decizional devine tipic
pentru infractorul prin obișnuință,
incălcare normelor legale valabile
pentru cultura sau subcultura dată
fapt pentru el o tendință majoră

Acest fel de a soluționa conflictele — adică acest mod tipic de comportament decizional în situație conflictuală — trebuie să fie considerat ca un epilog, o acțiune „pregătută” de mult de factorii ereditari și de cei ai mediului, epilog ce reflectă răsturnări sau grave alterări ale ra-

S-ar părea poate că studiul gene-
rei ereditare sau ambientale a com-
portamentului deviant ar fi o pro-
blemă de interes academic. Nici pe
departe nu poate fi vorba de așa
ceva. Știind că factorii ereditari se
află prea puțin sub controlul nos-
tru, dar că factorii de mediu sînt
în cea mai mare măsură în puterea
noastră, în baza amalgamării întime
a celor două complexe de factori ne
va oferi și puncte de parire spre a
elabora strategii corespunzătoare
pentru a preveni și combate e'valen-
tărilor mîl

Fină a intra aici în detaliu de ordin genetic, pentru orice criminalist interesat de adevăruri trebuie să fie foarte clar. În primul rând, faptul indubitabil că din zestrea noastră biologică fac parte

1. **Sexual**

2 Caracteristicile anatomomorfologice, așa cum sunt: forma capului, forma și proporțiile membrilor, ale nasului, ale urechii, culoarea ochilor și părului, desenele papilare etc. Toate acestea au ca urmare faptul că diversitatea oamenilor este cu adevărat colorată, ceea ce se referă la culoarea ochilor, la forma urechii externe sau a nasului, la structura părului etc. De aici, imensa amploare a varietății pe care o prezintă caracterele strict individuale ale omului pe plan biochimic, morfologic, fiziologic, psihologic etc. (Dubinin, 1975).

3. Caracteristicile funcționale (finetea sau lipsa de finete) ale organelor senzoriale ale individului

4. Timpul de reacție sau timpul de latență, înțelegând aici și timpul

11 21 9 4

1. Die ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...

[illegible]

Dacă lucrurile s-ar petrece în acest fel linear, ne-am aștepta la un conformism social total, căci nici un deviant nu ar putea să-și exprime diferențele vorbind — în neplăcerile ce urmează după un act deviant. Dacă, de exemplu, unui copil i se interzice să mănince prăjitură în timpul zilei, urmînd ca el să consume prăjitura seara, însă în ziua în care este acasă, el i se pune în vedere că, neașteptînd opritul, va fi pedepsit după întoarcerea la școală. Dacă, în schimb, se permite copilului să mănince prăjitură în orice moment al zilei, el nu va fi pedepsit după întoarcerea la școală. După această lege, atunci cînd un comportament are două urmări echiprobabile, dar dispuse diferit în timp, acțiunea va fi determinată de consecința cea mai apropiată în timp. Această lege explică psihologic și actul deviant (înfrîngerea unei obișnuințe) care este determinat de consecințele care urmează în timp. Dacă, de exemplu, un copil este pedepsit pentru că mănîncă prăjitură în timpul zilei, dar nu este pedepsit pentru că mănîncă prăjitură seara, el va mănîca prăjitură în timpul zilei. Dacă, în schimb, el este pedepsit pentru că mănîncă prăjitură seara, dar nu este pedepsit pentru că mănîncă prăjitură în timpul zilei, el va mănîca prăjitură seara.

La concluzii similare a ajuns un alt cercetător, L. A. Zadeh (1973, — de formație matematician —, care afirmă că „Influența recompensei imediate tinde să devină predominantă, oricând există o incertitudine considerabilă privind consecințele viitoare ale unei acțiuni”. Și, mai departe, afirmă: „Dacă un individ tinde să nu dea suficientă pondere consecințelor norive pe termen lung ale unei acțiuni care în schimb îi oferă o satisfacție imediată, atunci singura cale de a-l face să achimbe comportamentul este să se provoace o penalizare imediată pentru a face ca o satisfacție scontată să cîștige valențe negative”. Tradus în limbajul realităților concrete, cea mai bună descurajare a infracționismului este o poliție eficientă, care apare și descoperă prompt infractorul (Hall Williams, 1976).

La concluzii similare ajunge și R-D Opp (1979), care arată că gradul și constanța unor experiențe aversive din trecut, când s-a comis un act deviant, determină normele de conduită din prezent. Opp a emis acest enunț cu ocazia unor cercetări efectuate asupra unor falsificatori și delapidatori recidiviști delinți în mul multe penitenciare din R.F.G.

Pentru ilustrarea practică a modului de manifestare a
la... și a timpului de procesare, cu semnificative, este în
situația

— Una dintre acestea se referă la un caz particular. Două cetățeni care au crescut pedeapsa închisorii la același pedepză au fost eliberați în aceeași zi și au călătorit împreună până la București ajungând seara. Cum nu au putut dormi până dimineața la oarecăr armată să piacă în cantină, au mers la treabă, au rămas pedeapsă de seară și s-au dus la pînă. Faptul se întâmplă că unul a fost eliberat la

descălțat de bocanci și a dispărut cu ei. A fost însă prins
imediat de către o patrulă și reincarcerat.

— Un alt caz se referă la un exoroc care a scăpat din penitenciar și știa că este urmărit în toată țara. Într-o stație de cale ferată, fiind în așteptarea trenului, a intrat în discuție cu un călător care îl cunoștea și i-a spus că este căutat de poliție. El a oferit imediat să-l ajute și a completat formularele pe numele său. În continuare, s-a deplasat la stația de destinație, a descărcat cartofii și s-a vândut pe piață. Bineînțeles că a vândut un ciștig bun, dar, totodată, prin prezența lui în piață timp de două zile, până a reușit să vinde marfa, s-a expus unui pericol iminent de a fi prins și reînchis. Tentativă eșuată, imaginea ciștigului imediat au fost însă prevalente și el a fost prins și arestat.

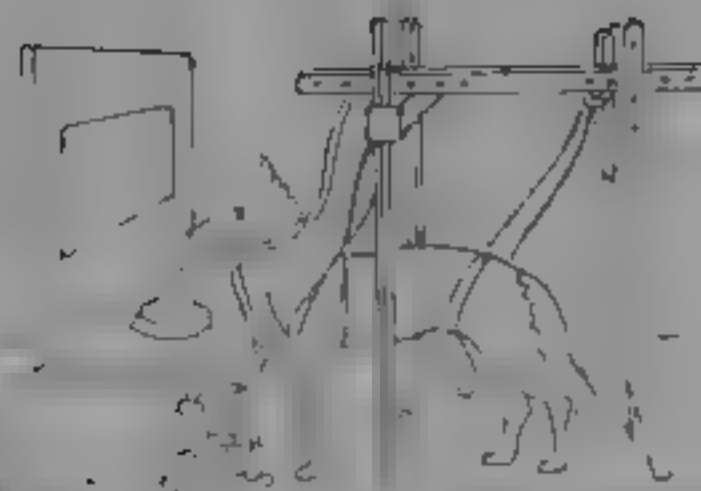
cale cu bunuri și valori. Cum era obosit, a adormit, timp în care un alt hoț ce opera pe treburile l-a furat cele două valize. În loc să renunțe la ceea ce de fapt nu l-a aparținut, primul hoț s-a erijat în postură de victimă și s-a prezentat la miliție, reclamând furtul, deși astfel risca să fie demontat ca autor.

La rândul său, în timpul anchetei, a fost depistat și un alt hoț, care a fost arestat și arestat. Acesta a fost arestat în timpul anchetei, la domiciliu, a unor grave neglijențe manifestate de un lucrător de miliție. În continuare, s-a depistat și un alt hoț, care a fost arestat și arestat. Acesta a fost arestat în timpul anchetei, la domiciliu, a unor grave neglijențe manifestate de un lucrător de miliție.

La cercetare a susținut că l-a deranjat foarte mult succesul celorlalți, care au dus la adevărată frustrare și a fost în stare să recupereze. Pentru a evita să fie arestat, a fost arestat și arestat. Acesta a fost arestat în timpul anchetei, la domiciliu, a unor grave neglijențe manifestate de un lucrător de miliție.

Mecanismele de bază după care se desfășoară procesul de învățare au fost studiate de P. F. L. și de alții. Într-un studiu, P. F. L. a demonstrat că învățarea este un proces activ, în care elevii construiesc înțelegerea lor asupra lumii înconjurătoare pe baza experienței și a cunoștințelor anterioare. Acest proces este influențat de mulți factori, inclusiv de contextul social și cultural, de stilul de învățare și de nivelul de dezvoltare cognitivă a elevilor. Înțelegerea acestor mecanisme de bază este esențială pentru dezvoltarea unor metode de învățare eficiente și pentru creșterea calității educației.

referă la forme mai complicate de
care cer, neapărat, nu împ. repe-

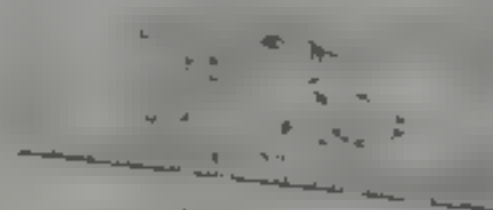

razaa reflexelor condiționate (cunosc) la citni

Elaborarea reflexelor condiționate poate fi concepută ca una din formele de învățare. Când funcțiile de învățare sunt cauzate de condiționarea reflexă, ele sunt învățare condiționată. Într-o altă situație, când învățarea este cauzată de schimbări în activitatea neuronală, este învățare necondiționată. Într-o altă situație, când învățarea este cauzată de schimbări în activitatea neuronală, este învățare necondiționată. Într-o altă situație, când învățarea este cauzată de schimbări în activitatea neuronală, este învățare necondiționată.

Fig 6 - Boxed in Section

[illegible]

- Cufința în care cade hrana
- Canalul de gura și alveole
- Maneta de declanșare

Antes de invitar a de tipo pa-
vian si el vanguardista mal visto
si no para por imitar. A estos
fines de chiste de gente nueva

(un portament nou) presupune nu
"un" un mod, și un "imitator"
ci și capacități similare dintre mo-
del și imitator. Astfel, oricât ar dori

[illegible][illegible]

1. *... p. n. ...*
 2. *... f. ...*
 3. *... l. ...*
 4. *... m. ...*
 5. *... n. ...*
 6. *... o. ...*
 7. *... p. ...*
 8. *... q. ...*
 9. *... r. ...*
 10. *... s. ...*
 11. *... t. ...*
 12. *... u. ...*
 13. *... v. ...*
 14. *... w. ...*
 15. *... x. ...*
 16. *... y. ...*
 17. *... z. ...*

[illegible]

1. *De la nature de la vieillesse*
 2. *De la nature de la vieillesse*
 3. *De la nature de la vieillesse*
 4. *De la nature de la vieillesse*
 5. *De la nature de la vieillesse*
 6. *De la nature de la vieillesse*
 7. *De la nature de la vieillesse*
 8. *De la nature de la vieillesse*
 9. *De la nature de la vieillesse*
 10. *De la nature de la vieillesse*

1. deputat la parlament al Republicii România
 2. este un titlu de funcție care se acordă unor persoane
 3. care sunt alese de parlament pentru o perioadă de termen
 4. de regulă de patru ani pentru o perioadă de termen
 5. de regulă de patru ani pentru o perioadă de termen
 6. de regulă de patru ani pentru o perioadă de termen
 7. de regulă de patru ani pentru o perioadă de termen
 8. de regulă de patru ani pentru o perioadă de termen
 9. de regulă de patru ani pentru o perioadă de termen
 10. de regulă de patru ani pentru o perioadă de termen

[illegible]

3. *And the Lord said unto him, I have seen thee, and thou art a good man. And the Lord said unto him, I will make thee a great nation, and I will be to thee a Father, and thou shalt be to me a Son. And I will be to thee a Father, and thou shalt be to me a Son. And I will be to thee a Father, and thou shalt be to me a Son.*

[illegible][illegible]

The first of these is the fact that the
 second of these is the fact that the
 third of these is the fact that the
 fourth of these is the fact that the
 fifth of these is the fact that the
 sixth of these is the fact that the
 seventh of these is the fact that the
 eighth of these is the fact that the
 ninth of these is the fact that the
 tenth of these is the fact that the

1. În primul rând, trebuie să
se înțeleagă că învățarea este un proces
complex și nu poate fi redus la o singură
tehnică sau metodă. Este important să se
conștientizeze că fiecare copil are propriile
sale ritmuri și stiluri de învățare, iar
rolul profesorului este să creeze un mediu
favorabil în care acestea să se dezvolte.

que si f pt este apreciat de pri-
 te, au repudat la ceea ce au ma-
 cupat, mental adica au se v.
 l rne dupa toate proprietaile pe
 ana zina, e te ite la pe an
 p r d a s e cont a p r e m i e
 d a s e a l t e l a e e s o a l
 a n a l a

[illegible][illegible]

În fața a două experimente, unul al
Japonezilor și unul al lui de la
Londra, care au fost din nou introduse
în camera din nou experiment

La creșterea porcină, în vederea
obținerii de carne de calitate
superioară, este necesară asigurarea
porcilor cu hrană adecvată, după care nu
trebuie să părăsească zona de
pasăre de la mănăstirea. Porcii
nu trebuie să fie în stare de
foame din cauza faptului că
scurte sau mai lungi, sunt
la carne de cal „nepermisă” și nu
consumat-o, în ciuda antecedentelor
și a reflexului bine format.

A — Reprezintă hrana dorită (feară friptă, în ainge). B — Reprezintă hrana bandă. E — Experimentatorul

S-a putut observa că pupii călei au respectul „interdicției” și au rezistat la „tentative”. S-a constatat însă că rezistența la tentație a fost foarte variată. Timpul cel mai scurt a fost de 6 minute, în schimb au fost câței care nici în 16 zile consecutive nu au reușit să consume hrană prină și să nu se anuleze reacția de suspendare, experimente care au fost repetate în mai multe rânduri.

În principiu ne ferim să trăn-
 pănem cercetările științifice efectua-
 te pe un mare număr de tineri umani
 în cauzele unor astfel de fapte.

tate de evita unele reținu-
 si că, la un fel de test, este
 epuizat de sine și supus
 proces de rezistență la tentații,
 proces de imensă importanță în cri-
 minogeneză. Chiar dacă avem în
 vedere toate deosebirile de comple-
 xitate dintre cele două regnuri, nu
 putem să ignorăm că nici cele mai
 bine elaborate reflexe — respectiv
 cea mai bună educație — în sine nu
 garantează o absolută rezistență la
 tentații. O tentatie descrisă de
 termică, o perspectivă de impu-
 tate pot zguduia din temelii lu-
 mulți indici și cele mai solide —
 aparent — principii de morală pro-
 texate. Deci, „capacitatea de deviere”
 teoretic este prezentă la o bună
 parte a populației. A preveni de-
 viația și infracționalul înseamnă a
 oferi, pe de o parte, o educație foarte
 solidă, și, în același timp, a orga-
 niza astfel viața în comunitate sub
 aspect moral, dar și legal, încât ten-
 tațiile să fie cât se poate de rare.

Exemplele experimentale de mai sus au dovedit că învățarea, deci

Exemplele experimentale de mai sus au dovedit că învățarea, deci achiziționarea postnatală de noi comportamente (motorii, verbaie etc.) se efectuează în special cînd subiectul (animal sau uman) este recompensat. Cu cît recompensa este mai plăcută și mai dorită, cu atît învățarea se va face mai repede și mai temeinic. S-a întrevăzut însă din aceleași experimente că nu numai recompensa (alimentară, morală sau simbolică) provoacă schimbarea de comportament în învățare, ci și, odată pînă la virtutea acestor principii, că binele și de satisfacții sau evitarea de neplăceri dovedește nu numai o recompensă motivantă a învățării.

ci — poate în egală măsură — și pedeapsa. Astfel, un copil care nu vrea să învețe pentru a doua zi și refuză consecvent să asculte de „vorba bună”, după o „corecție părintească” se va apuca de lucru și-l va duce la bun sfârșit. Rămâne deschisă problema mult controversată dacă o asemenea învățare este durabilă și dacă acel copil n-a învățat numai poezia sau lecția de geografie, ci și o modalitate de reacție înțelegând că ceea ce nu se poate obține prin argumente se dobîndește rapid cu un pumn! Dacă vom analiza temeinic unele cazuri de infracțiuni violente, nu o dată vom găsi în antecedentele infractorului o „educație” brutală la care fusese supus în copilărie. Așa cum se va vedea în altă parte a lucrării, și agresivitatea, și violența au componente învățate. Studînd, deci, legile învățării, constatăm că și pedeapsa este un motiv de învățare.

Prin pedepşa înţelegem aplicarea unui stimul averos atunci cînd subiectul a reacţionat necorespunzător. Dacă cineva comite un act indezirabil în familie, şcoală sau societate se expune unor consecinţe — reglementate sau nu — nedorite de el se expune, deci, la aplicarea unui stimul averos. Acest stimul averos poate avea un scop de reţinere sau unul educativ, de influenţare, dirijare.

Stimul aversiv poate fi orice acțiune sau situație care are proprietăți aversive primare. Astfel, o brușcare fizică sau închiderea într-un spațiu restrâns, reducând drastic posibilitățile de mișcare liberă, constituie stimuli aversivi prin însăși natura lor.

Poate să devină stimul aversiv orice act sau situație care obține această calitate pe calea condiționării (ca efect al învățării). O reducere de notă la purtare, o critică

aspră în public sînt asemenea stimuli aversivi (pedepse), nu prin natura lor intrinsecă, ci ca urmare a pînă la i sociale. De-a lungul istoriei, individuale s-a imprimat la indivizi ideea că nota slabă la purtare, o critică severă sînt lucruri nedorite rușinoase etc.

Tot efect punitiv se obține prin reducerea temporară sau definitivă a unei recompense. Așz, de pildă, suspendarea dreptului de a primi pachete constituite a penapcă și este restrânsă, ca atare, de orice de-

Pe plan general social, rolul unei pedepse este reducerea sau suspendarea unui comportament nedorit, nedorit sau chiar vătămător societății. Așa stînd lucrurile trebuie să ne fie foarte limpede că nici o pedeapsă nu anulează comportarea anterioară ci doar o suspendă temporar sau o direcționează în altă parte. Așa se explică faptul că un infractor după ce a fost liberat din detenție — în multe cazuri — comite din nou infracțiuni (de obicei de același gen), dar cu mult mai multe precauțiuni. Aceasta înseamnă că pedeapsa nu a anulat comportamentul anterior și că nici acțiunea de readucere nu a avut efectul dorit.

Studiul legilor învățării ne permite să facem unele constatări privind la formarea și uneori înrădăcinarea comportamentelor deviate.

În primul rând, din faptul că există diferențe individuale în capacitatea de învățare — așa cum rezultă și din afirmațiile mai sus citate ale lui Ducișin — urmează că unii oameni învață mai ușor un

În legătură cu factorul de influență, trebuie să menționăm că forța negativă a acestor factori este însoțită de o parte din abstracție și simțului de culpă, care îl împinge spre scopuri secundare, în sensul de a-l împinge spre a se apăra. Ne putem închipui dacă în cazul profesionaliștilor sau măcelarilor, nu-și canalizează pe aceste căi agresivitatea nativă.

Așadar, potențialul de factori multipli în infracțiuni grave contra

persoanelor prin acte de violență (cu aneizatoare de moarte, cimitiere etc.) salvate de timp în vremea războaielor a fost pusă în evidență în urma cercetărilor efectuate la începutul anilor de către E. Chiriac și V. Preda. Considerăm că analiza făcută de ei este deosebit de instructivă din cauza că reprodusem schema grafică a interrelațiilor dintre factorii așa cum apare ea în lucrarea lui V. Preda (1981).

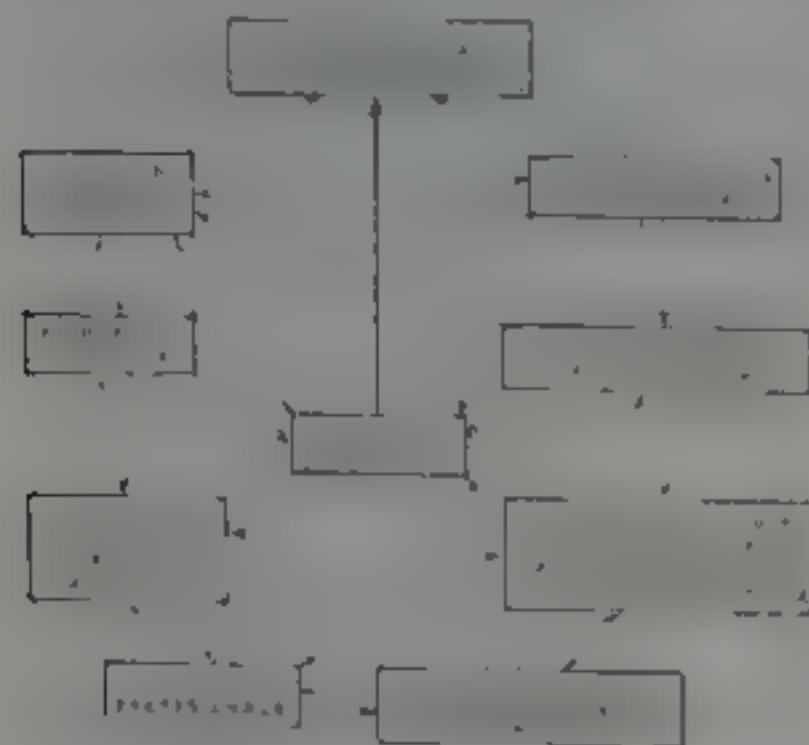

Fig. 9 — Determinarea multifactorială a actelor grave de violență

Schema grafică a interrelațiilor dintre factori (V. Preda, 1981) pune în vedere faptul că agresivitatea, care conduce la infracțiuni grave prin acte de violență, este potențată de factori multipli corelați, de natură biologică (ereditară, psihologică și socială).

Anonimopraxia

Acest termen se referă la acțiuni agresive de tip criminal având caracteristica de a se derula mai ales pe plan simbolic. După literatura de specialitate (V. Preda, 1981), anonimopraxia este o formă de violență care are ca scop atingerea unor scopuri materiale sau spirituale. În să-și păstreze anonimatul, agresorul folosește mijloace care îl protejează de identificare. Acest tip de violență este caracteristică pentru persoanele care au o anumită psihică și care sunt influențate de factori sociali și culturali.

gote de infractori care comit actele în mod indirect, asigurându-și invizibilitatea.

Anonimopraxia are două aspecte: unul este cel al agresorului, celălalt este cel al victimei. Anonimopraxia are două aspecte: unul este cel al agresorului, celălalt este cel al victimei. Anonimopraxia are două aspecte: unul este cel al agresorului, celălalt este cel al victimei.

Anonimatul devine însă element central când scopul agresivității care se consumă prin mijloace verbale (scrisori sau rostite) este persecuția victimei, înfricoșarea și distrugerea ei morală (prin amenințarea cu divulgarea în public a unor secrete personale compromițătoare etc.). În situații similare agresivitatea nu apare pe plan real, ci doar pe plan simbolic-verbal, în schimb, terorizarea victimei prin înfricoșare permanentă poate să o împingă până la sinucidere.

J. Suxant, la care ne-am referit, face analiza psihologică și psihoortmanologică a anonimopraxiei și ajunge la concluzia că victimele acestor practici se recrutează din rândurile aceluia care au ceva de ascuns, trăiesc intens sentimentul de vinovăție și, timizi fiind, sunt ușor de înfricoșat. Agresorul sau agresorii au viziunea „agala pregătită” pentru acțiunile lor nefaste.

Depistarea autorilor de anonimopraxie trebuie să pornească de la faptul că orice asemenea act este supraincercat, sunt prea multe greșeli de ortografie în scrisori, apar prea multe dezacorduri și prezențieri incorecte la telefon, la radio etc., deci autorii nu prezintă teluri de camuflaj lipsite de subtilitate. Analiza acestor exagerări (J. Anghel, 1979), ca și analiza contextului social în care trăiește sau a trecutului victimă, răspunsul la „cui îi folosește” nu numai material, ci și moral, pot să ne aducă mai aproape de dezlegarea enigmei inițiale.

Motivele acțiunilor umane

Continuă activitate — mai intensă sau mai puțin intensă — este o caracteristică definitorie a ființelor vii, deci și a omului. Urmărind însă ac-

tivitatea umană pe perioade mai lungi, observăm că ea se desfășoară după unele regularități, că ea se deranjează într-un anumit fel, că este dirijată spre anume scopuri, că în funcție de atingerea sau neatingerea scopurilor, activitatea se prelungește ori încetează la un anumit moment. Factorii care declanșează, dirijează, prelungesc sau opresc activitatea umană poartă denumirea de motive (M. Reuchlin, 1977). Motivele constituie ansambluri de factori dinamici care impulsionează organismul spre scopuri bine definite.

În cursul desfășurării proceselor vitale se consumă energie (musculară, nervoasă etc.), ceea ce provoacă un dezechilibru în organism sau între organism și mediu, generând necesități specifice materiale ori sociale, care urmează să fie satisfăcute spre a restabili echilibrul inițial. Necesitatea sau proiecția ei subiectivă — dorința — se definește ca o condiție care rezultă dintr-o privație și se caracterizează prin probabilitatea deosebită de a provoca un anumit răspuns (Skinner, 1953). O simplă mișcare motorie de pildă un exercițiu sportiv consumă energie musculară, ceea ce trezește starea de foame. Cu cât pierderea de energie este mai mare, cu atât necesitatea hranei va fi mai mare și, cu cât va crește necesitatea, crește și impulsul spre a căuta substanța nutritivă trebuincioasă. Starea de foame crează o tensiune fiziologică, mărește nivelul de activitate și determină un comportament adecvat instrumental: căutarea de alimente. Când organismul ajunge la scop (aliment), tensiunea se reduce și se ajunge la o stare de relaxare, ce urmare a sațietății. Pe măsură ce noua energie acumulată se consumă, ciclul se continuă: foame → consum de alimente → relaxare etc. Echilibrul restabilit, homeostaza, este doar un

ne este pasageră, este în mod
constant în schimbare și este
în continuă creștere.

Necesitatea consumului alimentar
este o necesitate primară, care este
în mod constant în schimbare și
este în continuă creștere. Este
o necesitate primară, care este
în mod constant în schimbare și
este în continuă creștere.

elementul de testare a schimbării pe
trepte pentru fiecare defectare cu
avansarea a activității preexistente
determinată individual. Astfel, de ex.
un individ care are o necesitate
de hrană, va acționa în mod
diferent față de un individ care
are o necesitate de apă, sau de
un individ care are o necesitate
de căldură, sau de un individ
care are o necesitate de siguranță.

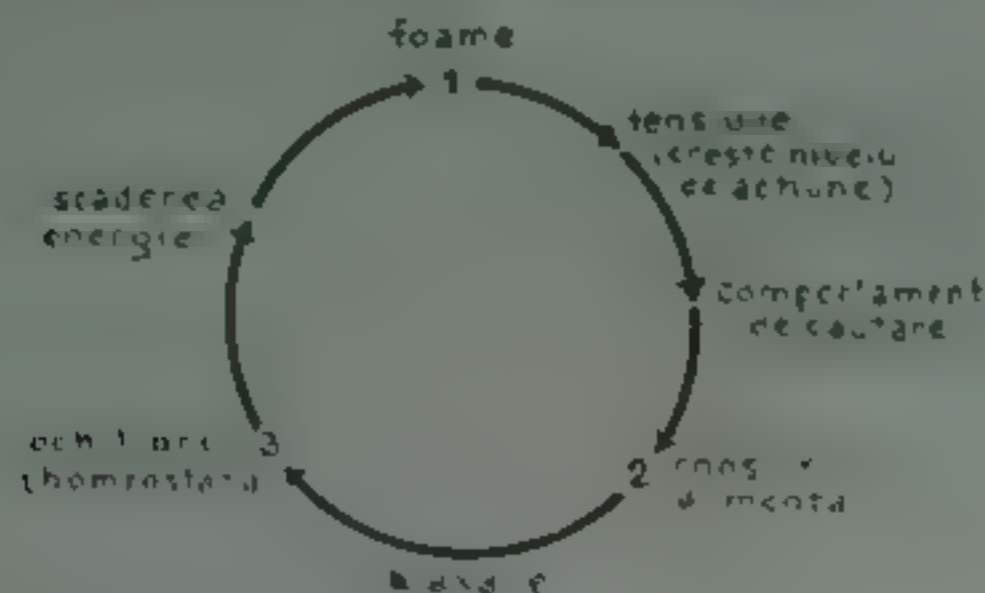

Fig. 10 — Ciclul homeostatic

1. Necesitatea de hrană este o necesitate primară, care este în mod constant în schimbare și este în continuă creștere. Este o necesitate primară, care este în mod constant în schimbare și este în continuă creștere.

Este mai mare cu cât starea
de foame este mai severă. Este
mai mare cu cât starea de
foame este mai severă. Este
mai mare cu cât starea de
foame este mai severă.

tr-o activitate și de a primi
le multe variante de comportament
de căutare (J. Nuttin, 1963).
Necesitățile organismelor sunt
multiple și, cu cât înaintăm pe scara
evolutivă de la funtele simple spre
om, vom găsi din ce în ce mai multe
necesități (deci, o multitudine de

neve) care devin motive pentru acțiune.
Simplu spus, o necesitate primară
este de trebuință, care este în mod
constant în schimbare și este în
continuă creștere. Astfel, de ex.
un individ care are o necesitate
de hrană, va acționa în mod
diferent față de un individ care
are o necesitate de apă, sau de
un individ care are o necesitate
de căldură, sau de un individ
care are o necesitate de siguranță.

Astfel, în funcție de necesitatea
de hrană, un individ va acționa
diferent față de un individ care
are o necesitate de apă, sau de
un individ care are o necesitate
de căldură, sau de un individ
care are o necesitate de siguranță.

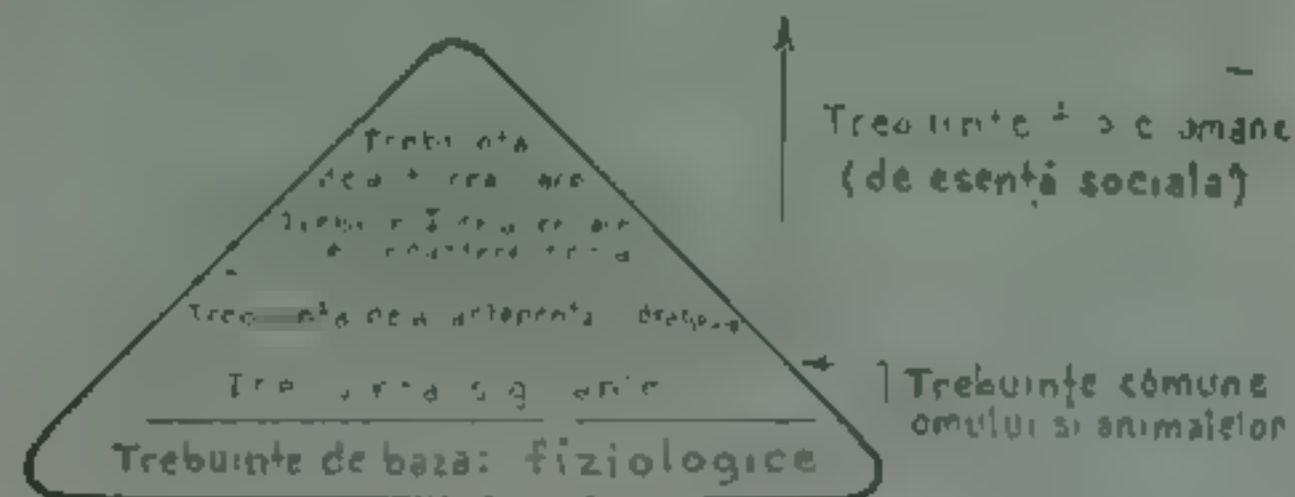

Fig. 11 — Piramida lui Maslow

Introduce un principiu ierarhic în aprecierea necesităților umane. Sunt preconizate cinci niveluri distincte de trebuințe sau tipuri motivationale umane, ce pot pune în mișcare și delimita o anumită preferință către care tinde omul. Acest principiu este aplicabil la analiza ontogenetică a trebuințelor și la studiul comportamentului uman.

Cu toate că piramida lui Maslow
este departe de a fi completă — a
fost analizată critic de C. Mamah
(1981) —, totuși ea surprinde câteva
realități de mare valoare pentru ex-
plicarea funcționării motivelor. Pe de
o parte, sugerează constatarea că mo-
tivele acționează pe trepte ierarhice.
Astfel, un om flămând va acționa în
direcția satisfacerii foamei în primul
rând, și numai ulterior se va gândi
la întreprinderea altor acțiuni, ca,

de exemplu, la satisfacerea necesității
de a avea relații sociale (necesități
de nivel 3). Este adevărat că
toate trebuințele pot declanșa acti-
vități puternice, totuși trebuințele
fiziologice (de hrană, sex etc.), prin
natura lor, sunt tiranice și în
cazul unor lipsuri severe (o stare de
foame prelungită) primează în mod
evident față de necesitățile sociale
(deci, cele aflate la nivelurile 2, 3, 4
și 5).

Categoriile trebuie să fie făcute de A. H. Maslow este justificată în punctul de vedere al apariției ontogenetice a trebuințelor. Categoriile apar prin ele însele în ordinea social superior a omului. Pe măsură ce omul se dezvoltă din stadiul animal în timp creșterea și dezvoltarea sa psihică și fizică este determinată de necesitățile sale.

Deși este propus de A. H. Maslow poate fi considerat acceptabil în general, el totuși nu răspunde la întrebarea de ce motivele acționează în constelații terarhice diferite la fiecare individ. Existența unor motive dominante, care la unul și acelui individ acționează mereu în aceeași direcție preferențială, este o realitate a cărei importanță majoră constă tocmai în faptul că alcătuiește cheia cunoașterii individului. Cunoșcând motivele preferențiale ale unui subiect, vom putea face predicții și posibilități asupra comportamentului său într-o situație dată. Importanța criminalistică a acestui adevăr nici nu trebuie demonstrată. Cunoșcând trebuința dominantă a cuiva, de pildă necesitatea de a fi stimulat și prețuit de grupul în care trăiește (deci și a grupului infracțional), dacă știm, deci, că subiectul este un tip vanitos în accepția cotidiană, atunci o frustrare pe acest plan — lezarea vanității — va declanșa probabil o acțiune deosebit de agresivă, putând duce chiar la crimă în acest caz.

Pe lângă faptul că este o cerință „normală” din personalitatea subiectului, motivația constituind un element dinamic primordial în funcționarea sistemului personalitate.

Necesitățile de ordine superior sunt cele care se dezvoltă și se schimbă în timp și sunt cele care determină evoluția psihică și fizică a omului.

satisfacere a necesităților de ordin superior sau a celor de ordin sexual. Reglementarea coercitivă a comunității sociale rezază dintr-o parte și satisfacerea necesităților primare (de exemplu, nivelului I și parțial al nivelului II) iar pe celelalte este posibil să se transforme. Tocmai din această cauză este necesar să se țină seama de faptul că nu numai prin faptul înfrângerii și prin grupul social se poate provoca schimbarea trăsăturilor în etapele primare ale dezvoltării psihice. Uneori o nevoie va fi satisfăcută prin legera actului comis, eventuala dezvaluire a altor acțiuni săvârșite însă necunoscute nouă, dar mai ales ne va da indicații valoroase în privința specializării infracționale. Predominanța unuia din sistemele personalității — așa cum s-a arătat mai sus — generează constelații de trebuințe specifice care motivează apoi nu numai căile licite spre obținerea obiectului-scop, ci și căile în general socialmente neacceptate, „scurtături” care duc spre dobândirea aceluiași obiect-scop. Acest din urmă fel de a proceda, tipic pentru delinți, se referă, în egală măsură la obiecte și situații atractive (appetent objects — D. Kretsch & a., 192), cât și la obiecte și situații respingătoare (avoid objects).

Pe plan subiectiv, motivele sunt trăite ca dorințe și forța lor este cunoscută. Cu toate acestea, desigur comportamentul reflectă dorințe și scopuri, el nu este determinat numai de ele. Comportamentul uman este multideterminat de condiții situaționale, de fapte cognitive, de practici sociale, atitudini alături de dorințele individului (D. Kretsch, 1962). Orient de tentante ar fi conștientizarea lui A. H. Maslow în aprecierea faptelor umane, sintem obligați să luăm în considerare și factori care depășesc „piramida”

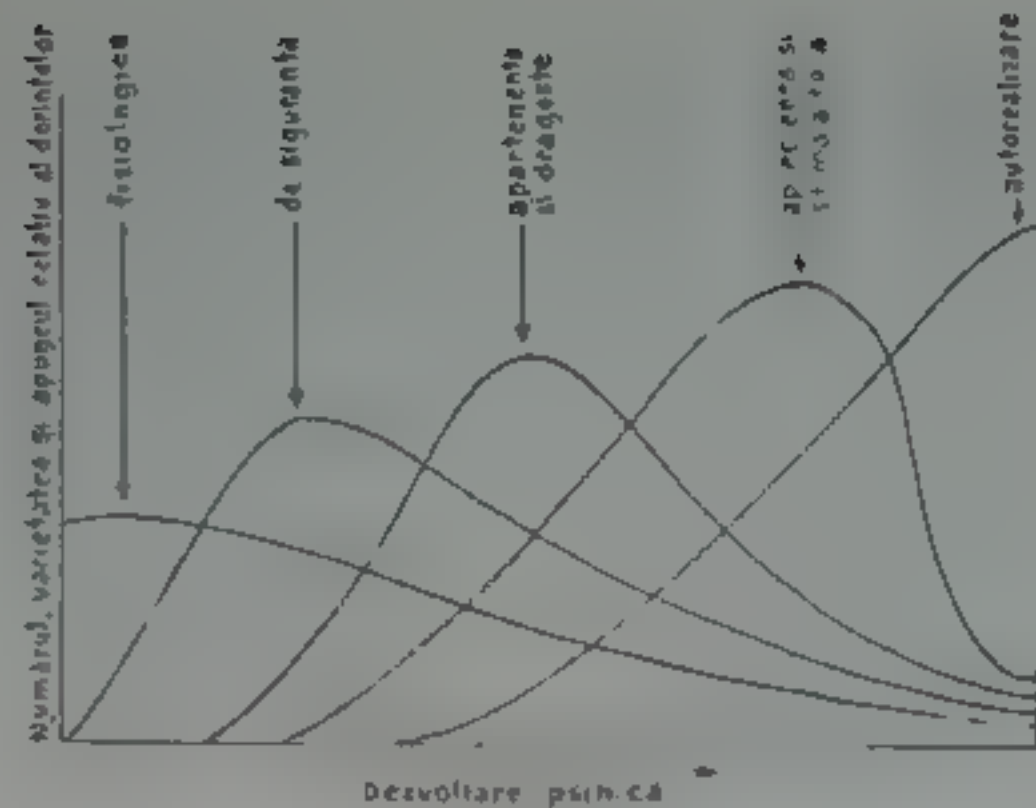

Fig. 12 — Dezvoltarea psihică

Conține reprezentarea schematică a schimbării progresive în predominanță relativă a numărului și a felurilor de necesități (dorințe) descrise de Maslow. Se vede că omul depășește la fiecare etapă necesitățile de ordin inferior și trece la cele de ordin superior. Acest proces este continuu și nu are sfârșit. Avanzarea psihică este determinată de numărul și varietatea trebuințelor și de dorințele, care tind să devină subiective ale trebuințelor.

Printre factorii care depășesc piramida lui Maslow este și „nivelul de aspirații”, concept introdus de T. Dembo (1931) și dezvoltat ulterior de K. Lewin (1935). Prin această înțelegem un standard față de atingerea cărui individul are senzația de succes sau eșec (J. Drev, 1966). Așa cum arăta încă Lewin nivelul de aspirații se leagă de căutarea unui succes în atingerea scopului fixat de subiect, apoi tendința de a evita eșecul în domeniu, respectiv și, în fine, nivelul de aspirație implică și o judecată probabilistică prin care subiectul anticipează succesul sau eșecul viitor. Doar în treacăt notăm aici că nivelul de aspirație se face simțit și în sfera de activitate deviantă, infracțională, în sensul că individul poate aspira la obiecte, situații etc. pe care el nu le

poate atinge pe cale cinstită, deci va tinde să utilizeze mijloace pe care societatea le descurajează. Pe de altă parte, în cadrul comunității infracționale adesea începătorii aspiră la performanțele unor infractori care au dobândit faima prin loviturile lor.

Motivația și conflictele

Individul (animal sau uman) este mereu expus acțiunii mai multor motive care îl influențează fie succesiv, fie simultan. Ori că ne gândim la motivele apatente, deci la motive care atrag individul spre anume obiecte sau situații considerate plăcute, ori că avem în vedere motivele avante, ce tind să îndepărteze individul de la obiecte și situații ne-

Clasificarea fenomenelor afective

Obişnuit, în psihologia generală se

Dispoziţiile afective sînt stări difuze (V. Pavelcu, 1969) care constituie „sunetul de fond” al vieţii noastre psihice. Ele provin mai ales din senzaţii viscerele legate de buna sau proastă funcţionare de ansamblu a organismului: o bună digestie ne poate face euforici, proasta digestie ne face morocănoşi. Dispoziţiile

xietate) generează crize mai puţin violente, în schimb de mai lungă durată. De altfel, durata unei emoţii, de la impact şi pînă la dispariţie, este o caracteristică temperamentală.

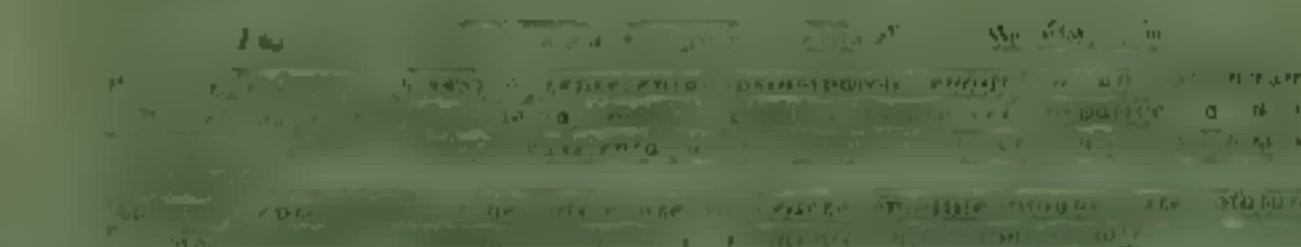
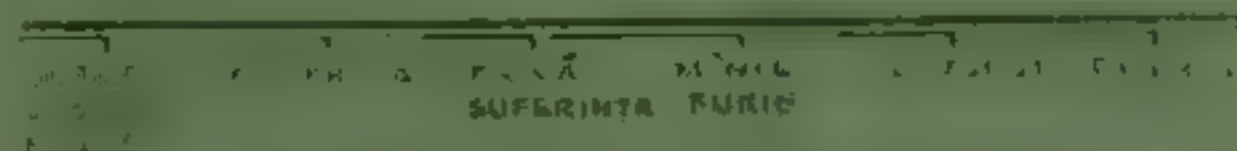
stresul face parte din categoria de emoţii, şi anume din cea a emoţiilor (crancine) care pot duce pînă la maladii (de exemplu, hipertensiune, infarct miocardic etc.).

conflicte personale sau sociale care

Emoţiile înaintea unui examen provoacă nişte stări penibile, adesea un blocaj parţial al activităţii psihice, şi — ca efect al fenomenului de inducţie reciprocă: excitaţia subcorticală aduce după sine o inhibare a activităţii cortexului — se exprimă în

Emoţiile afectează atât recepţia senzorială, cit şi stocarea, dar mai ales reactivarea memoriei. Aceasta face ca unele impresii (de exemplu, marilor impresionabili (a vedea petelor de sînge, la vederea unui cadavru etc.) să fi fost lacunare şi incorect integrate, de unde şi diverse

R. S. Woodworth (1913) a reprezentat principalele emoţii pe un continuum de şase trepte, mergînd de la emoţiile pozitive înspre cele negative

lor instinctuale, prin natura lor, con-

portare la norme. De aici se eviden-

Emoțiile (emoțiile propriu-zise)

Emoțiile propriu-zise sînt stări difuze (V. Pavelcu, 1969) care constituie „sunetul de fond” al vieţii noastre psihice. Ele provin mai ales din senzaţii viscerele legate de buna sau proastă funcţionare de ansamblu a organismului: o bună digestie ne poate face euforici, proasta digestie ne face morocănoşi. Dispoziţiile

Obişnuit, în psihologia generală se

re logo citam em uma sala de
de si, e o uso de um método
agressivo de ensino.

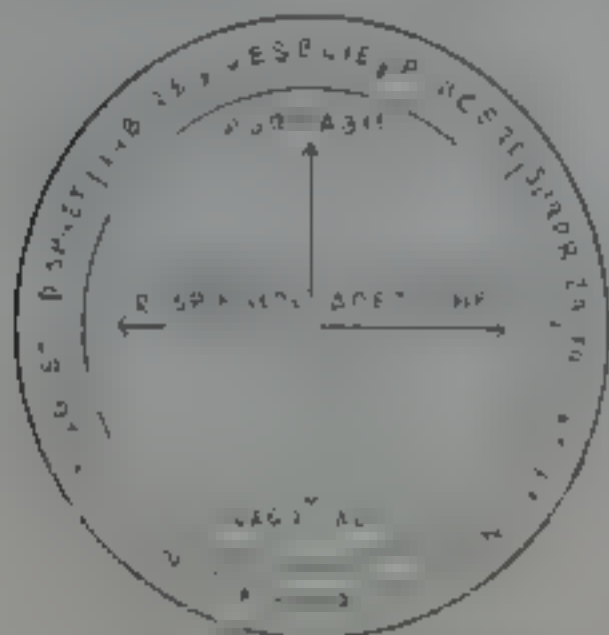

Fig. 14 — Representarea grafică a
unui (H. Schlosberg, 1952)

Oricare ar fi categoria de
de o senza de reacții interne (reacții
vegetative) comandate, în principal,

subită a mușchilor scheletali (unii o
tau la fugă, alii inlemnesc); creșterea
sensibilă a timpului de reacție
(timpul de latență) etc.

Emoția se mai manifestă și la exterior, producând alterări în mimică, în pantomimică, în desfășurarea motricității, dar și în debutul verbal și în modalitățile de comunicare verbală (coerența frazei etc.).

Sentimentele sînt afecte tipice umane, care impacă existența unor valori sau nonvalori de ordin social. Dragostea de adevăr (adevărul este o valoare socială), ura față de ipocrizie (ipocrizia este nonvaloare socială) etc. sînt exemple de sentimente a căror gamă este foarte largă. Se consideră că sentimentul este o stare durabilă ce comportă nuanțe mare finețe, pe care doar artistul de pol exprima în mod adecvat. Sentimentele sînt și ele involute de manifestări fizilogice care însă sînt

lor obișnuite se opune instabilității afective care caracterizează pe infractori. Instabilitatea afectivă este o formă a imaturității, care la infractori se manifestă pe mai multe planuri. Sentimentele profunde (dragostea, ura, gelozia etc.) joacă rol în criminogeneză, dând naștere la o ga-

Se remarcă și faptul că o pasiune chiar pozitivă, cum ar fi cea de colecționar de tablouri, poate degenera în devianță și chiar infracțiune, cînd cel pasionat vrea să achiziționeze „cu orice preț” un tablou care nu-i aparține.

Caracteristicile principale ale afectelor

Durata affectus

real sau doar inciput. Zgomotul produs de o armă de foc durează doar o fracțiune de secundă, în schimb emoția produsă de ea poate dura ore întregi, cu toate că se înregistrează pe parcurs o scădere în intensitatea emoției. Această necorespondență în timp dintre declanșator și efectul emoțional are caracter de lege, dar durata stării emoționale astfel provocate, de piloa, de o armă de foc, variază de la individ la individ, în funcție de caracteristicile temperamentale și de obișnuința perceperii sunetelor produse de asemenea arme (de piloa, militară). Durata lungă a afectelor este o caracteristică a sentimentelor și a pasiunilor care se pot menține ani de zile, chiar dacă elementul declanșator a dispărut. O dragoste care durează și după moartea obiectului ei, precum nu este o raritate.

Intensitatea afectelor. Toate categoriile de afect — oricât sînt intenționale — au intensitate, dar intensitatea afectului este independentă de intensitatea stimulului declanșator. Acest principiu al nonproportionalității dintre afect și fenomenul declanșator are o importanță majoră în criminogeneză. Nu contează gravitatea reală a unei amenințări, ci conștența celui ei resimțit și tratat de cel amenințat; acesta din urmă va acționa, respectiv reacționa, în funcție de gravitatea subiectiv-percepută a amenințării. „În starea afectivă, ponderea cade nu pe informația despre natura obiectului, ci pe informația privind gradul în care obiectul convine sau nu subiectului” (V. Pavelcu, 1969).

Polaritatea afectelor este o particularitate după care orice trăire afectivă e preponderent pozitivă sau negativă. În același moment și față de aceeași situație (obiect sau indi-

Expresivitatea afectelor. Orice a-

Caracterul stenic sau astenic al
bolului. Diferența dintre stenic și astenic
 este pur și simplu de viteză și
 de intensitate a efectului de
 zădărnici al parafectului.

1. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 2. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 3. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 4. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 5. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 6. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 7. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 8. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 9. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.
 10. μ is a probability measure on \mathcal{B} with $\mu(\Omega) = 1$.

[illegible][illegible]

1. [illegible]
 2. [illegible]
 3. [illegible]
 4. [illegible]
 5. [illegible]
 6. [illegible]
 7. [illegible]
 8. [illegible]
 9. [illegible]
 10. [illegible]
 11. [illegible]
 12. [illegible]
 13. [illegible]
 14. [illegible]
 15. [illegible]
 16. [illegible]
 17. [illegible]
 18. [illegible]
 19. [illegible]
 20. [illegible]
 21. [illegible]
 22. [illegible]
 23. [illegible]
 24. [illegible]
 25. [illegible]
 26. [illegible]
 27. [illegible]
 28. [illegible]
 29. [illegible]
 30. [illegible]
 31. [illegible]
 32. [illegible]
 33. [illegible]
 34. [illegible]
 35. [illegible]
 36. [illegible]
 37. [illegible]
 38. [illegible]
 39. [illegible]
 40. [illegible]
 41. [illegible]
 42. [illegible]
 43. [illegible]
 44. [illegible]
 45. [illegible]
 46. [illegible]
 47. [illegible]
 48. [illegible]
 49. [illegible]
 50. [illegible]
 51. [illegible]
 52. [illegible]
 53. [illegible]
 54. [illegible]
 55. [illegible]
 56. [illegible]
 57. [illegible]
 58. [illegible]
 59. [illegible]
 60. [illegible]
 61. [illegible]
 62. [illegible]
 63. [illegible]
 64. [illegible]
 65. [illegible]
 66. [illegible]
 67. [illegible]
 68. [illegible]
 69. [illegible]
 70. [illegible]
 71. [illegible]
 72. [illegible]
 73. [illegible]
 74. [illegible]
 75. [illegible]
 76. [illegible]
 77. [illegible]
 78. [illegible]
 79. [illegible]
 80. [illegible]
 81. [illegible]
 82. [illegible]
 83. [illegible]
 84. [illegible]
 85. [illegible]
 86. [illegible]
 87. [illegible]
 88. [illegible]
 89. [illegible]
 90. [illegible]
 91. [illegible]
 92. [illegible]
 93. [illegible]
 94. [illegible]
 95. [illegible]
 96. [illegible]
 97. [illegible]
 98. [illegible]
 99. [illegible]
 100. [illegible]

**Articole ca puternice
moarte de acțiune, soluții
lor în criminogeneză**

tatul respingerii de către grupul de vîrstă, de cel profesional etc. Starea penibilă provocată de respingere duce la acte disperate, adesea bizare, pentru a obține o apartenență cu orice preț.

Pentru arăstarea ofițerilor de mili-
tie aceste adăstăruri pot fi de mare
utilitate. Prin definiție, orice infrac-

PERSONALITATEA ȘI CRIMINOGENEZA

Termenul de personalitate înseamnă expresia tuturor caracteristicilor care definesc un individ în raport cu mediul său social. După M. J. Fraga, Gauguier, personalitatea este o sumă de personalități care, uneori, sunt foarte diferite și care sunt modificate continuu de aceste caracteristici din de natură fizică-fiziologică, pur psihologică sau social-morală, cu singura restricție: respectivele caracteristici să poată fi observate și evaluate. În psihologia — care se exprimă în comportamentul verbal, afectiv sau acțional al individului — ne permite să-l recunoaștem, să-l atribuim cu temei diferite acțiuni sau inacțiuni, ori să putem afirma cu o rațională certitudine că a avut sau nu vre-o legătură cu o acțiune dată.

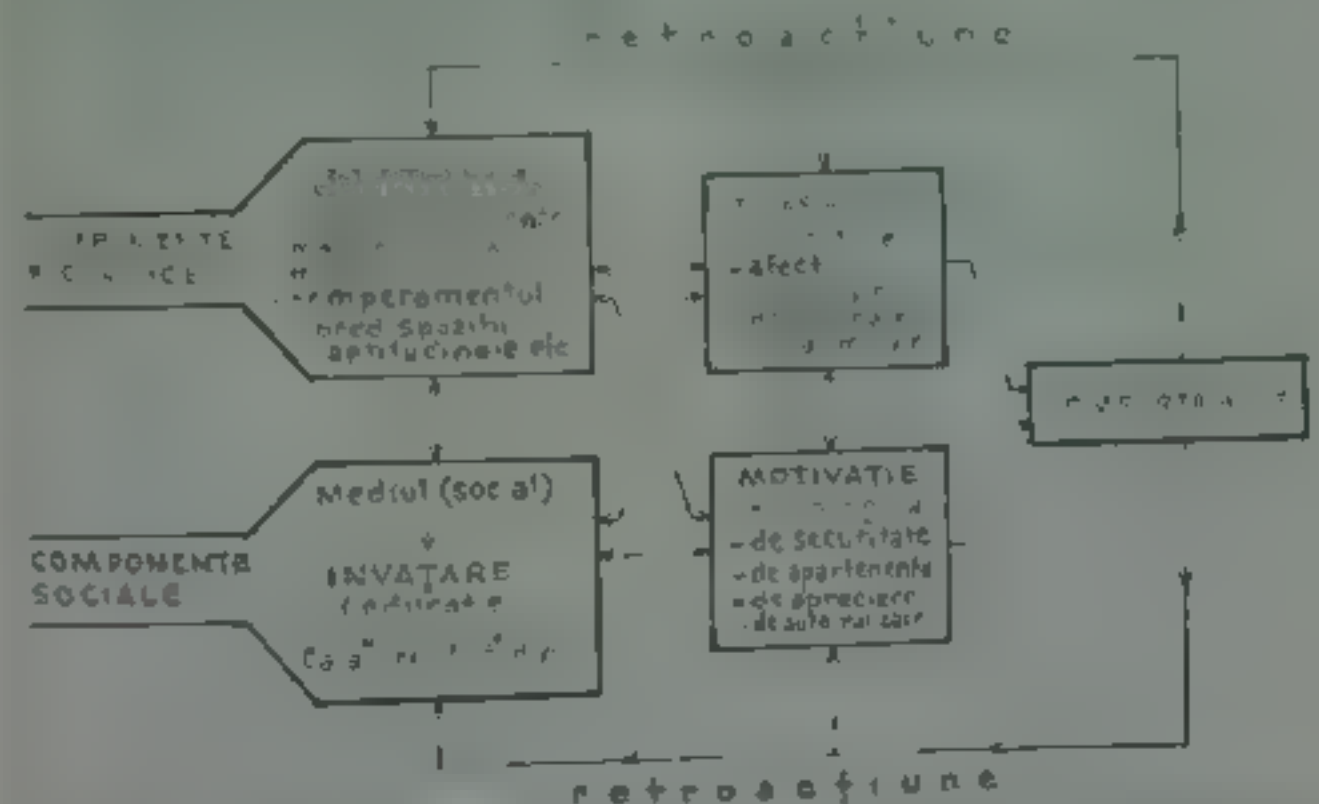
Fiecare din noi avem o personalitate, fie că jucăm un rol important, mai puțin important sau nefast în cadrul comunității în care trăim. Caracterul pozitiv sau negativ al personalității umane constituie valorizarea etico-socială a ei, ceea ce se amprează exterior structurii psihice a persoanei. Una și aceeași caracteristică de personalitate de exemplu, poate fi pozitivă sau negativă în funcție de contextul în care se manifestă. Astfel, o persoană care este un actor foarte cald și prietenos poate dobândi pe plan etico-social valoare pozitivă sau negativă.

Personalitatea este ființa noastră
globală și include tot ceea ce con-
ține zestrea noastră biologică (ere-

Având un caracteristic de „aproximativism” al de „agere” teoretică, termenii de „~~particula~~” nu se poate defini de „~~particula~~” „acid”, „moleculă”, „planeta” etc., ci, prin personalitate trebuie să înțelegi mai degrabă un larg cîmp de investigații asupra ființei umane concepute ca un întreg (H. J. Bysenck, 1966).

Personalitatea umană, așa cum s-a mai arătat, se manifestă prin com-

Schema simplificată de mai jos, construită exclusiv în scopuri didactice, redă componentele fundamentale ale personalității, reflectând în același timp și interconectările, care, în mare, determină funcționarea întregului sistem.

In decelerarea motorilor care due la un moment dat (analizat), sensul de rotatie este inversat, aduc contribuția în stabilirea tubului de aer.

1. Improvement in the
mode of work. The rate of
work is in the same order as the

[illegible]

Tot astfel, inteligența nativă (apținutudine generală), dacă nu este asociată cu onestitatea (atitudine socială pozitivă), poate să evolueze în direcția formării unei personalități de escroc, șantajist sau de delapidator.

Urmărind evoluția diferitelor componente ale personalității, constatăm că ele evoluează, se maturizează și involuează în ritmuri diferite. Deși în jurul vârstei de 25 de ani, în condițiile culturii europene, personalitatea „în mare” este încheiată, pot exista zone, componente, trasaturi insuficient maturizate. Referitor la infractori prin obișnuință (recidiviști), s-a constatat că la nivelul unor componente esențiale — nivelul afectiv, socio-moral etc. — procesul de maturizare se oprește mult sub cota obișnuită. Din acest motiv, a poseda vârstei cronologice, ei rămân imaturi, imaturitate care însă nu afectează nicidecum răspunderea penală.

Compararea componentelor și a structurii personalității ne ajută să putem descrie cu mai mare ușurință ceea ce afirmam anterior. Teza formulată a lui J. Selye, de pildă

$$C = f\left(\frac{R}{S+T}\right),$$

poartă cărela orice comportament delinvent (C) este o funcție în care

rezistența la tentații (R) este diminuată sau chiar anulată de însumarea factorilor situaționali (S) cu tendințele criminale (T) ce ar exista la un individ dat.

Dacă acum considerăm că rezistența la tentații (R) este un rod al factorului educație și dacă asimilăm factorii situaționali din schema noastră cu mediul (social) și, în fine, dacă am considera că tendințele criminale (T) stipulate de J. Selye, în fond, se pot reduce la unele caracteristici temperamentale (impulsivitate, neînhibare, tendințe agresive etc.), atunci în baza conexiunii arătate în fig. 16 putem scrie:

— dacă rezistența la tentații (R) este mai mare ca suma factorilor situaționali (S) și a tendințelor criminale ereditare (T), adică dacă $R > (S + T)$, atunci săvârșirea unui act criminal este foarte puțin probabilă; dacă în $R = (S + T)$, atunci săvârșirea unui act criminal este posibilă, dar puțin probabilă; cînd însă $R < (S + T)$, atunci devenirea criminală este nu numai posibilă, ci și foarte probabilă.

Aspectele psihologice întâlnite în practica criminală sunt de o varietate infinită, determinate de o serie de factori: de vîrstă, de sex, de constituție fizică și psihică, de condițiile concrete ale situațiilor cu care vine în contact, de educație, de mediu social etc. însă nu înseamnă că nu putem să facem apelul, ci, doar, că exercițiul este deosebit de important în examinarea complexă a situației și, în consecință, a personalității celor implicați. Ar fi dăunător să considerăm că orice mod de acțiune este corect, ori că putem să obținem un minimum de informații privind psihicul din orice cercetare, mai ales în cazurile de infracțiuni grave, cu pericolozitate mare, cînd deficiența celor implicați le reduce

la maximum potențele psihice în încercarea, uneori disperată, de a scăpa de asprimea dreaptă a legii.

Important este să manifestăm o preocupare susținută pentru a realiza o cunoaștere cât mai aprofundată a personalității invinușilor sau a elementelor suspecte de săvîrșirea unor infracțiuni, pentru ca, pe acest temel, să construim o tactică de cercetare adecvată, în măsură să exploateze slăbiciunile, să asigure surprinderea ori să întindă niște punți de apropiere pe seama valorificării unor trăsături caracteriale pozitive ale celor cercetați.

Din diversitatea situațiilor posibile, ilustrăm câteva aspecte întâlnite în practica muncii.

— Într-un caz de omor, săvîrșit în municipiul R., un bărbat în vîrstă de cca 30 de ani a fost găsit în locuința sa, pe pîl, cu toporul înfipt în oasele craniului, de așa manieră încît medicul legist a făcut eforturi vizibile să-l poată scoate. Din cercetările efectuate a rezultat că victima era căsătorită, dar deapărtată în fapt de soție. În cercul de bănuți printre alte persoane, a fost inclus și cumnatul victimei, deși acesta avea în alibi aproape perfect justificîndu-și timpul critic prin mulți martori. Bănușile asupra lui, ca posibil autor al săvîrșirii omorului, s-au arat pe analiza psihologică a unor elemente semnificative. Astfel, a rezultat că acesta era foarte puternic legat afectiv de sora lui, care l-a crescut de cînd era mic, trăindu-și locul de mamă. Faptul că sora lui — soția victimei — a dus o viață de familie plină de necazuri, marcată de frecvente și grave certuri și bătăi — care au determinat-o în final să părăsească domiciliul conjugal — a permis să se precizie că această situație a avut o puternică rezonanță psihică asupra fratelui său, acroa în mai multe rînduri încercînd să-l ia apărarea. S-a estimat judicios și împrejurarea că cel bănuț era un infirm fizic și psihic, avînd o talie foarte mică (cca 1,50 m) și o constituție firavă, situație care nu-i permitea o confruntare directă și fermă cu victima, dar putea declanșa în schimb o lăncare de răzbunare, săvîrșită eventual în timpul somnului victimei, așa cum a rezultat din analiza corelată a tuturor circumstanțelor cazului. Fînd cercetat, bănuțul a recunoscut în final fapta, declarînd că sora a fost în locuința victimei, cu care a consumat băuturi alcoolice. Deretînd în stare de ebrietate, victima a adormit. În acest moment a atacat-o dintr-un topor, afirmînd că și-a concentrat toate puterile în aplicarea loviturii, fiindu-i teamă că dacă nu o omorîa din prima lovitură va fi pierdut, neputînd face față unui eventual atac al victimei.

— Într-un alt caz de omor, comis în municipiul C.N., victima, în vîrstă de 25 de ani, a fost găsită în locuința sa. După identificare s-a stabilit că nu era căsătorită și avea relatu

intime cu un inginer din localitate. Luându-se legătura cu el, s-a constatat că acesta este un om deosebit de inteligent, care are o cunoaștere perfectă a tuturor aspectelor tehnice ale crimei. El a fost primul care a observat că, în timpul atacului, au fost folosite două obiecte de plastic, care au lăsat urme distincte pe suprafața metalică a ușii. Aceste urme au fost identificate ca fiind de la două diferite tipuri de plastic, ceea ce a permis să se stabilească că au fost două persoane diferite care au comis crimele.

Pe baza acestor date, s-a concluzionat că au fost două persoane care au comis crimele, iar una dintre ele este probabil autorul principal.

Or, interpretarea făcând sub aspect psihologic — mai ales la nivelul de înțelegere al unui intelectual — era cea care într-adevăr exprima inocența lui, atita vreme cît a furnizat, în început, o serie de date care-l învinovăteau sau cel puțin plasau în poziția de suspect și, pe deasupra, a mai și probat materială împotriva sa (umbrela), depre care de cercetare nu cunoșteau unde se găsește. În final, s-a dovedit interpretarea corectă, fiind descoperit adevăratul autor al faptei. De altfel, nu apare normal ca o persoană implicată într-un caz deosebit de grav să se acuze, în mod spontan, cu excepția unor situații relativ rare, cînd, trăindu-și vinovăția ca un proces interior ce-l împinge, până singur autorităților să se sinucidă.

În concluzie, putem spune că, în cazul de față, interpretarea psihologică a fost cea care a permis să se stabilească adevărul și să se identifice autorul crimei.

În continuare, vom analiza și alte cazuri în care interpretarea psihologică a fost esențială pentru rezolvarea unor crime. Vom vedea cum, prin aplicarea unor metode psihologice, s-a reușit să se stabilească motivele și autorii unor fapte deosebite.

Cu prilejul cercetărilor efectuate la fața locului au fost descoperite, pe lângă numeroase urme biologice, două sucoze din material plastic, introduse una în cealaltă, în care se aflau un clește pentru scos cuie, aproape nou, înfășurat într-o cârpă albă, și o plină neagră. Studîndu-se sub aspect criminalistic particularitățile de pătrundere în apartamentul situat la etajul II, s-a conchis că infractorul a intrat prin escaladarea ferestrei lăsată deschisă, favorizat de copertina de la intrarea în bloc, dovedind agilitate în realizarea acestei acțiuni relativ dificile.

Situația prezentată în sinteză aduce în discuție câteva probleme cu privire la profilul autorului necunoscut. Un aspect se referă la faptul că este periculos și atacă cînd este surprins, că poartă asupra lui cuie, încercînd astfel să compenseze inferioritatea lui fizică. De asemenea, se pare că nu se află la prima faptă de acest fel, că a mai încercat comiterea de infracțiuni prin escaladare, altfel impunîndu-se să aleagă pentru început un loc mai ușor accesibil. Semnificativ este și faptul că, în timpul escaladării în condițiile descrise era mai ușor de realizat dacă lăsa micșona jos și nu se urca cu aceasta. De ce a procedat astfel? Este o întrebare de tip psihologic, dar care poate exprima ceva despre situația în care se afla și că și-a pierdut micșona cu el acționînd dispus să renunțe la nimic ce-i oportun, chiar dacă acest lucru îl împiedica în realizarea acțiunii sale delictuoase. Situația exprimă și un nivel scăzut de orientare și apreciere, deci că ne aflăm în fața unei persoane cu nivel scăzut de judecată, în schimb înărrută puterime cu agresiune. Fără a avea o valoare juridică deosebită, considerăm că aceste indicii pot orienta mai bine acțiunea de identificare a autorului.

Tipuri de personalitate

În funcție de caracteristicile psihologice, persoanele pot fi împărțite în diferite tipuri de personalități. Aceste tipuri sunt determinate de o serie de factori, cum ar fi ereditatea, mediul social, educația și experiența de viață.

Un tip comun este cel al persoanei cu o personalitate rigidă, care are dificultăți în a se adapta la schimbări. Aceste persoane sunt adesea susceptibile la stres și pot avea probleme în relațiile sociale. Un alt tip este cel al persoanei cu o personalitate labilă, care are emoții puternice și poate fi ușor influențat de alții.

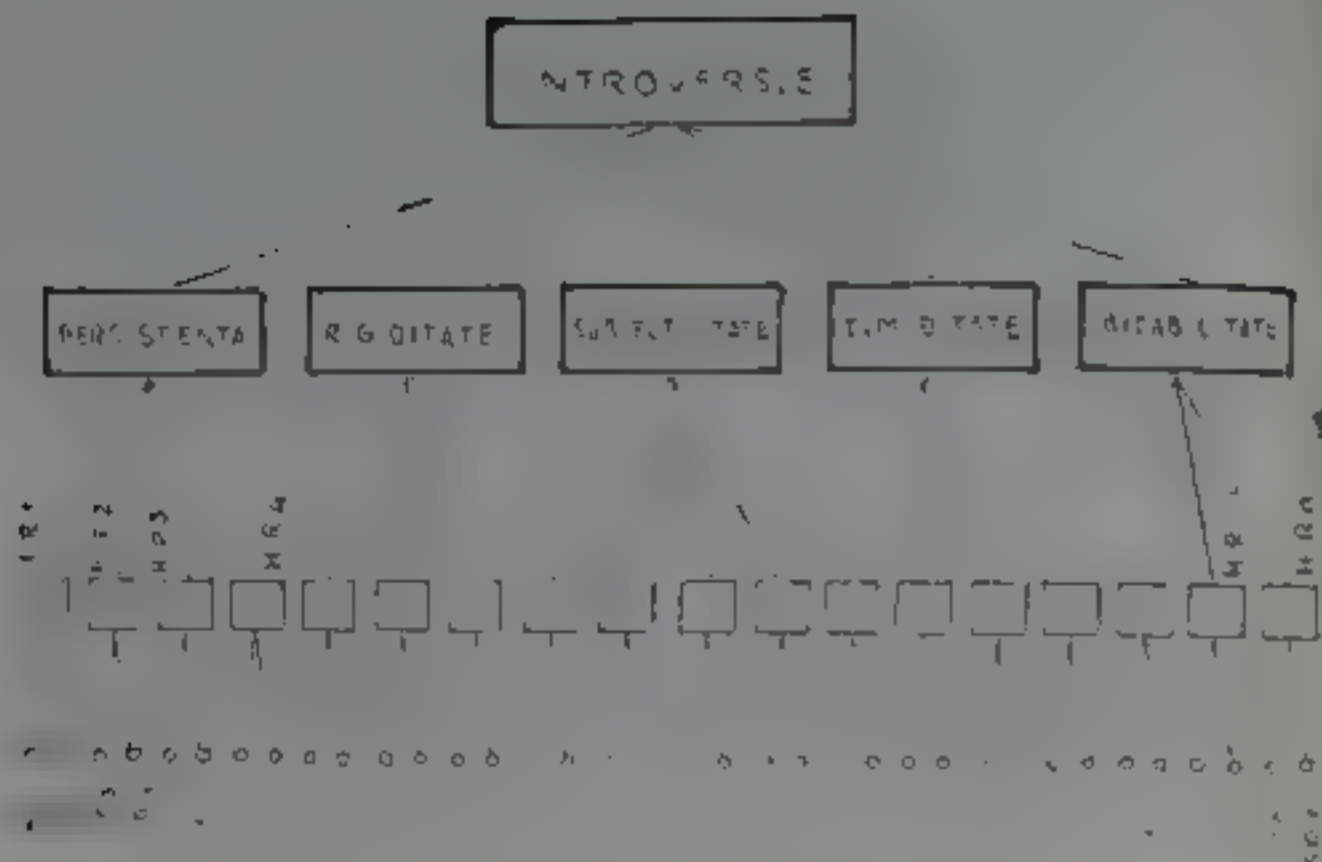

Fig. 18 — Reprezentarea grafică a organizării ierarhice a personalității (după H. J. Eysenck, 1967)

... bază ale tipului: persistență, rigiditate, subiectivitate, ... răspunsurilor (trăsături sau ... prezintă subiecții cu ... tipurile specifice ... în funcție de ... personalitate. Ultimele două niveluri prezintă ... faptului că ele se referă la conduite omere, ... subiecții cu o anumită constelație și structurare a pe ...

Cu alte cuvinte, tipul este un stil superior de organizare a personalității.

Cele patru tipuri ... Pornind de la ideea ... este component ... sonalității — fără ... explicit acest preluat adevăr —, ... d.n. antichitate, Hipocrat, care ... omunța uneia din „cele ... mori ale organismului” um ... ne, bila neagră, bila galbenă, ... stipulând, în consecință, ... existența a patru tipuri tempera-

mentale fundamentale: sanguinic ... acestia „sint foarte răspândite, și azi în limbajul cotidian, afirmă C. W. Alport, coleric înseamnă irascibil, sanguineul e considerat optimist, melancolicul — trist, iar flegmaticul — apatic. Terminologia hipocratică a fost menționată și de I. P. Pavlov. La baza tipologiei sale ... sint cele patru tipuri de activitate nervoasă superioară.

Tipologii elaborate în baza unor criterii anatomo-morfologice. În această categorie de tipologii un loc

Fig. 19 — Reacții temperamentale diferite la același stimul

La lectura aceluiași articol de gazetă, sanguineul reacționează prin seninătate sau fii coleric — printr-o erupție de mînie (2), flegmaticul prin somnolență, indiferență (3), iar melancolicul prin îngrijorare (4) (după H. Radnai, 1941)

de frunte îi ocupă tipologia psihiatrică germană Ernst Kretschmer (1921). În practica sa clinică, el a observat că există o anumită corespondență între structura anatomo-morfologică și tipul temperamental. Astfel, tipul constituțional picnic (în limba greacă „pyknon” înseamnă gras) tinde să fie sociabil, bine intenționat, adesea impulsiv, capabil de a schimba brusc dispoziția etc. Întrucât tipul picnic — după Kretschmer — e predispus, în caz de îmbolnăvire psihică, să devină maniacodepresiv, tipul constituțional de picnic corespunde tipului temperamental cicloid în nomenclatura lui (fig. 20 a).

Tipul constituțional-temperamental, opus celui descris mai sus, e cel

leptosom (corp subțire, în limba greacă) și temperamentul corespunzător este cel schizoid, care se caracterizează prin neoxiabilitate, seriozitate, dar se disociază ușor, în schimb e liniștit și rezervat (fig. 20 b). Deci, dacă la o extremă se află picnicul cicloid, la cealaltă leptosomul schizoid, la mijlocul continuului vom găsi tipul constituțional athletic cu un temperament intermediar¹ (fig. 20 c)

¹ În terminologia lui Kretschmer figurează cu precădere „caracter” și nu „temperament”. Însăși cartea lui Kretschmer se intitulază *Körperbau und Charakter* (Structura corpului și caracterul). De altfel, diverși autori occidentali utilizează cînd termenul de temperament pentru „personalitate, fiind pe ea, de caracter (de exemplu, R. Le Senne)

4

12 221 1

1985

Părintele german R. Kretschmer, prin
 observatii îndelungate efectuate la clinica

Fără îndoială, tipologia ketchik
me pare este a fi depășită în viitor
bucărată reînnoștarea și revizuirea
cărții de la începutul instrumenta-
ției, care se descrie pe probleme
de biologie, etnologie, psihologie.
Menționez în mod deosebit pe
psihologii care studiază cu înțep-
tărie și cu interes și înțeleg
problemele de cultură și de
psihologie studiate în viziunea
culturii și psihologiei. În vizi-
unea de la 1940, antropologia
psihologică se concentrează pe
studii mult mai complexe de
biologie, etnologie, psihologie
și lingvistică.

Deputy W. Stedman
President

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

b) un bp se definește prin dominața relativă a unuia sau mai multor componente

Componentele somatice sînt derivate din dezvoltarea cîrutei la naștere. Astfel, constituțiile somatice de bază sînt: endomorfic (corespunzător pînucilor lui Kretschmer), cîrute, pe plan temperamental, le corespund vicerotonii, care dezvoltarea cu precădere a viscerelor le conferă caracteristica de a fi nănzăli, acrobatici și afectivi, avînd reacții lente și sînd amatori de ceremoniale — fig. 21 (1). La polul opus se găsesc ectomorficii (corespunzători constituției leptosomice, după Kretschmer), care, temperamental, sînt cerebrotonici. Aceștia au o activitate cu precădere intelectuală, iubesc solitudinea, evită compania altora, sînt foarte sensibili și conștienți de propriile forțe — fig. 21 (2). Tipul masculin sau meiomorfic, după Sheldon (corespunzător tipului athletic în sistemul kretschmerian), pe plan temperamental se numește somatoton și se caracte-

tener el mismo control sobre la telefonada. Por medio de los de la escuela se puede investigar - [galería]

Inte aceste trei tipuri extreme
se poate identifica și o a patra
categorie caracterizată prin mărimea
relativă, constantă de la o specie la
altă, a numărului de specii care
există în fiecare habitat. Unele specii
sunt asociate cu habitatul periferic
într-o proporție mare, în timp ce
altre

Trebuie să înțelegem și pe cei doi autori că W. Sheldon a elaborat teoria tipurilor de morfologie și temperament. El a calculat corelația între cele două grupuri de fenomene. Rezultatele au arătat că tipul somatic endomorf corelează cu viscerotonia, cu $+ 0,79$; tipul somatic mezomorf corelează cu tipul temperamental visceroton, cu $+ 0,82$; tipul somatic ectomorf corelează cu tipul temperamental cerebroton, cu $+ 0,83$. Coeficienții de corelație sînt foarte ridicați și, statistic vorbind, sînt semnificativi.

Sistemul sheldonian elaborat pe oameni normali — Kretschmer portat de la material uman găsit în cele psihiatrice — cu tot instrumentarul ce i-a stat la îndemână în deceniul al cincilea al secolului nostru, arată fără putință de tăgoadă că nici o tipologie nu este în stare să cuprindă imensa varietate a personalităților umane. Cifrele mai sus citate (W. H. Sheldon, 1942), apoi recalculate de I. L. Chald (1950), arată o corelație atât de mare între somatotip și temperament încât însuși acest fapt le pune sub semnul întrebării (Eysenck, 1965). După mulți autori care au refăcut măsurătorile, corelațiile dintre tipul somatic și cel temperamental nu depășesc limita

Tipologia lui C. G. Jung. Elev disident al lui S. Freud, elvețianul C. G. Jung și-a elaborat tipologia în 1921, axându-se exclusiv pe criteriul de natură psihologică. El considera că există două tipuri extreme: cel introvertit și cel extravertit, între care se amplasează tipul intermediar ambivert, având caracteristici din ambele tipuri extreme.

Extravertitul tipic este sociabil, îi plac petrecerile, are mulți pri-
eteni.

48

deuna o persoană demnă de încredere

Într-unul din tipuri este o persoană înostă, geloză, care pretinde mai mult decât de ceea ce merită și de aceea, cu excepția celor care preferă să se expună, este însoțită de o anumită doză de simpatie și de simpatie. Într-un alt tip este o persoană care, deși este înostă, este însoțită de o anumită doză de simpatie și de simpatie. Într-un alt tip este o persoană care, deși este înostă, este însoțită de o anumită doză de simpatie și de simpatie.

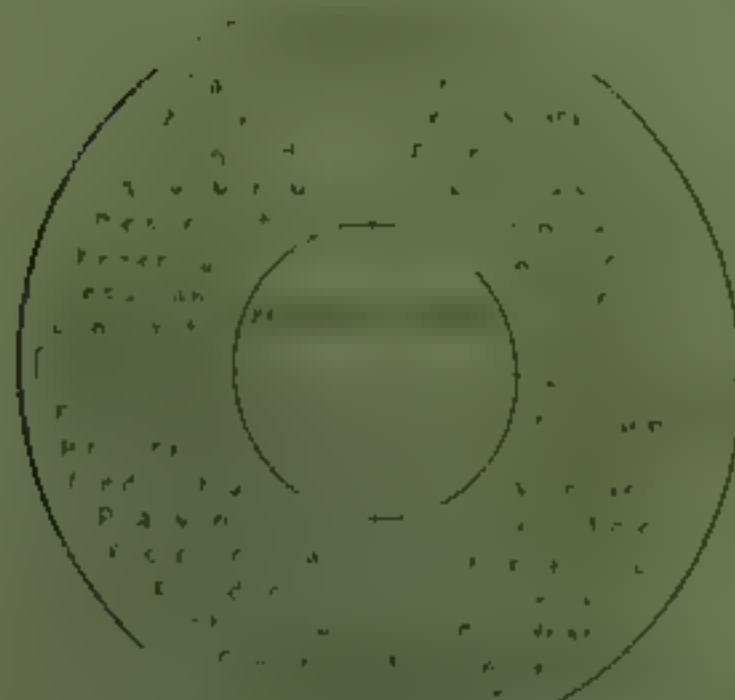

Fig. 27. Tipurile temperamentale clasice (Hippocrat-Galenus-Pavlov) pe o axă orizontală (introvertit-extravertit) și o axă verticală (stabilitate-instabilitate).

Valoarea tipologilor

Tipurile temperamentale clasice (Hippocrat-Galenus-Pavlov) pe o axă orizontală (introvertit-extravertit) și o axă verticală (stabilitate-instabilitate).

neral, este om de încredere care pune mare preț pe valorile etice.

Dacă acum încercăm să sintetizăm principalele tipologii — pe care în parte le-am reprodus mai sus — și să le reprezentăm de-a lungul unei axe orizontale (introvertit-extravertit) și o axă verticală (stabilitate-instabilitate), astfel încât în cercul interior să reprezentăm tipurile temperamentale clasice (Hippocrat-Galenus-Pavlov), iar în cel exterior descrierea mai modernă a tipurilor prin referire la trăsăturile mai caracteristice, obținem următoarea diagramă

continuum, unde, înă — statistic vorbind —, ar ocupa majoritatea spațiului tipul ambivert. Tipul intermediar în orice sistem tipologic ocupă un loc de frunte, ceea ce aparent îl invalidă tipologia în general.

Acest adevăr rezultă și din constatările lui H. J. Eysenck, care, în ultima sa lucrare (1977), arată că, practic, toți criminalii fac parte din categoria extravertitilor și cu acest tip de indivizi se caracterizează printr-un nivel slab de excitabilitate a cortexului cerebral, fenomen care împiedică la ei formarea normală a reflexelor condiționate, deci extravertiții. În general, prin slăbiciunea înăscută a sensibilității lor de a fi condiționați (deci educați socialmente, n.n.), au toate șansele să nu reziste la tentații și astfel să adopte, dacă nu neapărat un comportament criminal, cel puțin un comportament antisocial.

„Există grupe de indivizi la care psihicul criminal derivă din... „tip pur” în nici un cadru...

vreun „tip pur” în nici un cadru... „tip pur” în nici un cadru...

de furt și are indivizi implicați într-o rețea infracțională.

Tipologurile prezentate — cu și acelea la care nu ne-am referit aici —, cu toate exagerările unora din creatorii sau adepții lor, ne arată existența unei relații stricte între organism (somă) și activitatea psihică, cu alte cuvinte constituie calea înțelegerei psihosomatice a furtului.

Chiar dacă corelațiile (matematic stabile) nu sînt atât de ridicate pe cît le prezintă autorii citați, totuși ele există și, adesea, recunoașterea clară a unei trăsături ne lasă să bănuim existența și a altor trăsături care fac parte din „sindromul” cunoscut. Acest demers nu e numai un procedeu logic (pars pro toto) și psihică bine cunoscută: uitându-ne la obiecte pe care le percepem doar în perspectivă, noi bănuim și existența „părții invizibile”.

„Există grupe de indivizi la care psihicul criminal derivă din... „tip pur” în nici un cadru...

Inexistența unui „tip criminal”

„Există grupe de indivizi la care psihicul criminal derivă din... „tip pur” în nici un cadru...

rut un val de criminalitate fără precedent la tineretul modern. Evident, West se referă la țările occidentale unde s-au efectuat acele cercetări pe care le evaluează cu multă competență științifică. Totuși se ruinează să remarcăm un fapt de notorietate, și anume că și deviația în rândul tineretului — în mare — variază, se schimbă odată cu fluctuațiile vieții economico-sociale din diferitele țări.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Practica aplicării acestor chestionare (J. S. Wakerstein, C. J. Wyle în S.U.A., 1974; J. B. Mays în Anglia, 1954; K. Elmhorn în Suedia; Nils Christie în Norvegia, 1965; B. Meth în Elveția, 1977) este astăzi mult răspândită.

Rezultatele obținute de elvețianul B. Meth arată că cei chestionați — cu o singură excepție — au recunoscut că au comis de repetate ori unul sau mai multe din actele reprobabile menționate în chestionar (furt din buzunarul părinților, strecurarea fără bilete de cinema, consumarea de droguri, însușirea temporară de mașină etc.). Autorul constată că în privința comiterii actelor reprobabile, ca și în privința frecvenței comiterii, nu există nici o deosebire semnificativă între subiecții aparținând diferitelor clase sociale. În schimb, există o corelație ridicată

între comportamentul deviant și caracteristicile fizice și psihice ale subiecților. Astfel, se constată că subiecții cu o înălțime mai mare și o greutate mai mare au tendința de a comite mai multe acte de devianță decât cei cu o înălțime mai mică și o greutate mai mică.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

hice, toate acestea având drept rezultate formele extreme de comportament deviant: infracționismul.

Cercetări aprofundate în domeniul devianțelor minore au fost efectuate încă în 1950 de soții Sheldon și Eleanor Glueck. În fruntea unei echipe multidisciplinare, care cuprindea cercetători sociali, medici, psihatri, antropologi, psihologi, statisticieni etc., autori au efectuat un studiu intens asupra unui eșantion de 500 minori delincvenți și un grup de control format din tot atâți nedelincvenți (corespunzători ca vârstă, sex, statut socio-economic, apartenență etnică etc.). În concluziile cercetărilor se arată că: „Delincvenții ca grup se disting de nedelincvenți: 1) din punct de vedere fizic, delincvenții sînt cu precădere de constituție mezomorfică (sonzi, bine legați, muscuțoși), 2)

3) au atitudini ostile, sfidătoare, simpatizant de resentimente, de suspiciuni, sunt încăpăținați, dornici să se afirme în grup, cu spirit de aventură, necon-

știenți față de pericolul pe care îl reprezintă comportamentul lor deviant. În plus, au tendința de a se asocia cu alți delincvenți și de a comite acte de violență.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

ist, atunci constatările echipei soților Glueck, care fac abstracție de factorii macrosociali și de cei de ordin politic, evident, sînt insuficient amănunțite.

J. S. Peters (1957), prelucrînd statistic cazuri de delincvență la tineri, găsește o seamă de caracteristici (mai ales atitudinale) și factori psihodinamici la minori și tineri care au venit în conflict cu normele legal-morale. Nevroticismul și tinerii din această categorie au atitudini nefavorabile față de legi și față de muncă, la fel cum manifestă atitudini necorespunzătoare față de ei înșiși, cu ei și față de părinți și alte persoane. „Delincvenții — spune J. S. Peters — e un individ care aparent are un surplus de experiențe neplăcute și care simte că trăiește într-o lume disconfortantă, amenințătoare. Sentimentul lui de autoapreciere pare să fie subminat, de aceea el nu pierde nimic dară este criticat sau chiar încălcat. Neavînd vreun statut social de apărut, teama de a-l pierde nu-l motivează să facă eforturi pentru a se conforma normelor

sociale. Mai mult, el are o tendință de a se asocia cu alți delincvenți și de a comite acte de violență.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

Într-un alt studiu, realizat de un grup de cercetători americani, se constată că în rândul tineretului din Statele Unite există o tendință de creștere a comportamentului deviant, în special în ceea ce privește consumul de droguri și alcool.

per f i g a de et de f i n e u
 i m p i a t m a d e m a x i m a
 e o d e e i g a D u n
 e t i b e n e f i t i a
 e o p m e r t i p r o m u
 i m p i a t m a d e m a x i m a
 e o d e e i g a D u n
 e t i b e n e f i t i a
 e o p m e r t i p r o m u

telor sînt de variate pe care le-am
trecuri în revistă, putem conchide că

[illegible]

1. Le rôle de l'État
 2. Le rôle de la famille
 3. Le rôle de la religion
 4. Le rôle de la culture
 5. Le rôle de la science
 6. Le rôle de la technologie
 7. Le rôle de la politique
 8. Le rôle de la justice
 9. Le rôle de la santé
 10. Le rôle de l'éducation

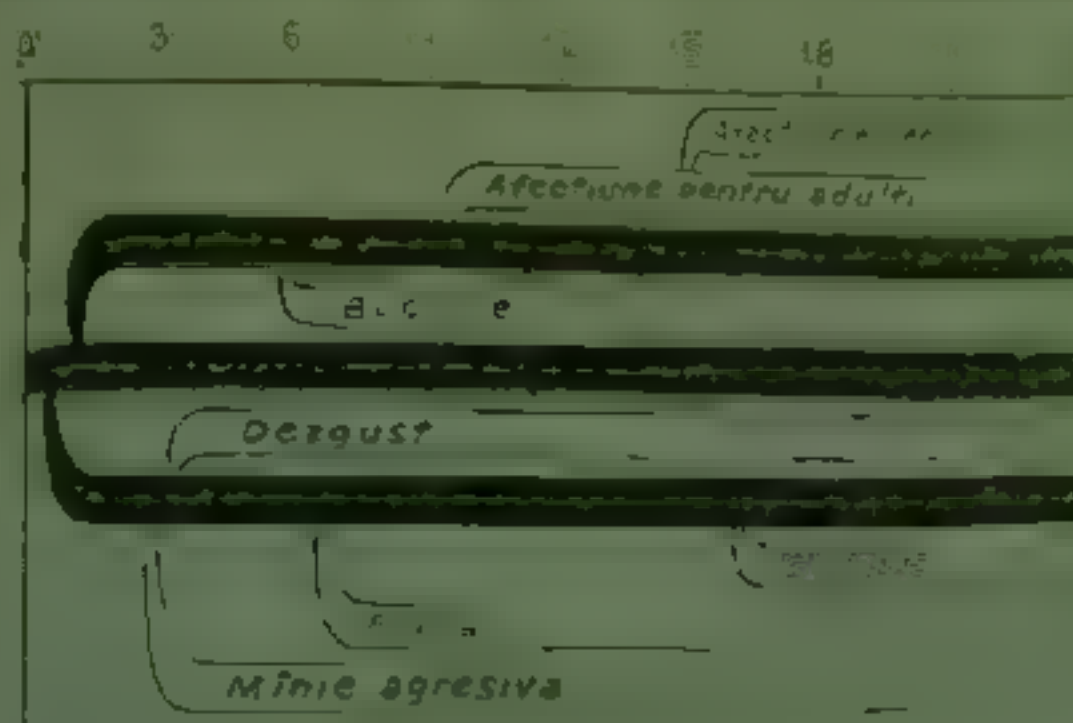
Personnel tested instructors who received it

[The page contains faint, illegible handwriting.]

e de minto, de exemplu, și
par foarte desrems la sugar, da

Aveți să par în vârstă
și pe sugar

hibe reacțiile agresive, începând cu
măna copilărie, devin mult mai pu-

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

...de ...
...de ...
...de ...
...de ...

[illegible]

Din investigatiile efectuate a rezultat ca femeia
 ar avea relatii extraconjugale cu diversi barbati. Verificandu-se
 prezenta la serviciu a sotului, in ziua respectiva, s-a stabilit
 ca a fost la lucru.

În primul rând, a fost oarecui să-l găsească pe bărbatul acesta în pădure și care
a produs vătămarea gravă a integrității și sănătății corpului
în final, s-a stabilit că autorul faptei era un omant al
timpului, cu care s-a certat în locul infracțiunii.

— Într-un alt caz (fiind vorba de mai multe omoruri și tentative de omor comise în aceeași localitate), una dintre victime a reclamat că, într-o seară, elul s-a întors acasă, a găsit în fața litului un bărbat străin de bloc, cu privire aspră, care a făcut-o insistent în acel moment a resimțit o temere rapid. Când a intrat în lift, a fost lovită în cap, pe la spate, cu un ciocan. Până și-a revenit și a alarmat vecinii, atacatorul a dispareut învârtindu-se asupra derulării șaptei și dându-i-se seama că nu era normal — într-o situație de temere — să se întoarcă cu spatele la agresor sau să se fi urcat cu el în lift, s-a constatat că victima avea ezitări și începuse să se încurce în explicații. Această atitudine a trezit suspiciuni anchetatorilor, care au dispus măsuri temeinice de verificare. Cu acest prilej a rezultat că victima se interzicea persistent de marea cercetărilor, în final, s-a stabilit că cunoștea bine pe autor, care le-a făcut și vizite la domiciliu. Fiind coleg de serviciu cu fostul ei soț. Explicația conduitei sale consta în frica că o avea față de agresor, pe care-l hanuiau de abominabilele fapte săvârșite pe raza orașului. În chip de avertisment, acesta a așteptat-o și a lovit-o cu ciocanul — gândindu-se singur la locul șaptei.

[illegible]

Schaffer menționează că în orașele teroare, victimele ca și pasaportul în contul de societate lor capătă semnificație deosebită în viața lor. Este vorba de victimele cu un statut social scăzut. Negrii, imigranții membrii unor comunități minoritare etc. cad ușor victime unor acțiuni criminale, deoarece infractorii cunosc faptul că pot conta pe clemența celor din jur și a autorităților.

6. Ultima categorie în clasificarea lui Schaffer este cea a persoanelor care se autovictimizează: sinucigașii, consumatorii de droguri, jucătorii de cărți etc.

Dincolo însă de relația infractor-victimă, care aruncă o lumină mai vie asupra gradului de responsabilitate ce revine fiecăruia dintre cei doi parteneri, în literatura victimologică mulți se referă la afirmația lui Walter C. Reckless (1955), potrivit căreia ar exista înclinații victimale la unii indivizi, adică se presupune că există persoane predispuse cu precădere de a deveni victime.

Fără îndoială că este exagerat modul prea tranșant și nativist în care Walter C. Reckless pune problema. Există unii indivizi care prin unele trăsături de caracter (de exemplu, dubiozitate, încredere excesivă în alții, lipsă de precauție, tendință de a se lăsa păcălit, lipsă de personalitate, unii sunt mai vulnerabili decât alții față de agresiunile infracționale, la fel cum unele profesii (poștași, casieri, șoferi de taxiuri) figurează în statistica victimelor mult mai mult decât altele profesii. Dintr-o parte, unele trăsături de caracter sau excentricități, unele profesii și predispoziții victimale înclinate este prea departe de adevăr.

Unii victimologi se referă

la T. M. Marbe (1929), care, studiind statistica accidentelor făcute de șoferi, a constatat că acei conducători auto care în primul cinci de profesie nu au făcut nici un accident („unici” în terminologia lui Marbe), în următorii cinci ani vor face mai puține accidente decât acei care încă în primul cinci ani le-au făcut („uniști”, cei care în primul cinci ani au făcut un singur accident, și „pluraliști”, cei cu mai multe accidente). Departe însă de a presupune existența unei predispoziții native la accidente, Marbe arată că incidența mai mare a accidentelor la tinerii sub 20 de ani se explică prin faptul că aceștia sunt mai ușuratici, nepăsători și nerușinați în pericolul. La asemenea rezultate au ajuns și alți cercetători ca, de exemplu, M. Schron (1939) și, la noi, A. Manoil (1931).

În concluzie, victimizarea nu este o consecință a unor înclinații native, ci este, în cele mai multe cazuri, rezultatul unor relații ori proceselor sociale.

Unele aspecte statistice privind victimele

Studiul statistic al raporturilor infractor-victimă a adus la suprafață o seamă de adevăruri a căror valoare nu poate fi negată. Astfel de pildă se impune atenție faptul că pe o listă de infractori care au comis multe crime, uităm să luăm în considerare și pe cei care au rămas neraportate, ea atrage atenția asupra faptului că întrucât un infractor este capabil să facă multe crime, statistica sa nu poate să reflecte activitatea lui este o datorie primordială

Tot statistica arată că riscul victimizării (riscul de a fi victimizat) în cazul infracțiunilor comise cu violență (răniri grave, omucideri, lăvări, cauzatoare de moarte etc.) este mult mai mare la bărbați decât la femei. Bărbații sunt, deci, mult mai victimele violenței decât femeile.

Statistica arată că riscul victimizării este mai mare la persoanele care au fost victime ale infracțiunilor comise cu violență decât la cele care au fost victime ale infracțiunilor comise fără violență.

Statistica arată că riscul victimizării este mai mare la persoanele care au fost victime ale infracțiunilor comise cu violență decât la cele care au fost victime ale infracțiunilor comise fără violență.

Statistica arată că riscul victimizării este mai mare la persoanele care au fost victime ale infracțiunilor comise cu violență decât la cele care au fost victime ale infracțiunilor comise fără violență.

Statistica arată că riscul victimizării este mai mare la persoanele care au fost victime ale infracțiunilor comise cu violență decât la cele care au fost victime ale infracțiunilor comise fără violență.

californiene credem că ar trebui să fie verificată și la noi pe plan național.

Unele concluzii

Preocupările științifice axate pe studiul victimizării sunt prea recente pentru ca să se poată formula propoziții categorice în acest domeniu. Totuși, chiar și investigațiile de până acum reflectă faptul că victima, în cele mai multe cazuri, joacă un rol mai mult sau mai puțin activ în săvârșirea infracțiunii, de unde și

concluzia că victima are o anumită responsabilitate în ceea ce privește prevenirea infracțiunii. Cum rezultă limpede din cercetări, ori oriunde și oriunde poate

existența unei acțiuni sociale preven-

dicată energie folia credință populară

în ceea ce privește prevenirea

infracțiunilor comise cu violență

de autoprotecție nu sunt nici bine

cunoscute, nici practice. Credem

că în viitor, cercetările în domeniul

victimizării vor fi cel mai

de efectele victimizării

CAPITOLUL V

PSIHOLOGIA MĂRTURIILOR

Unele generalități

Capitolul de față l-am intitulat „Psihologia mărturiilor”, vând să subînțeleg că nu e vorba despre psihologia martorului, ci de acele procese psihice generale și particulare care se manifestă legic în interrela-

ționalele dintre om și lume. În lungul mileniilor, de când funcționează într-un fel sau altul o justiție instituționalizată, proba testimonială sau proba cu martori a fost — și mai este și azi — obiectul unei controversă. Valoarea

de probă a mărturiei este un subiect deosebit de complex și de interesant. El este abordat din punct de vedere psihologic, juridic, sociologic, etc. În psihologie, problema mărturiei este abordată în legătură cu procesul de percepție și cu procesul de memorie. În jurisdicție, problema mărturiei este abordată în legătură cu procesul de judecată și cu procesul de executare a sentinței. În sociologie, problema mărturiei este abordată în legătură cu procesul de interacțiune socială și cu procesul de schimbare socială.

martorul de bună credință. Martorul mincinos este un infractor și trebuie tratat ca atare.

Alături de aspectele sale juridice — de procedură civilă și mai ales penală —, problema mărturiilor este o problemă psihologică-practică, fundamentată pe datele actuale ale fiziologiei, psihologiei și ale psihologiei sociale, discipline științifice care toate atestă că nici o ființă umană nu poate reda cu fidelitate stimulul sau a benzii magnetice scenele la care a asistat. Această propoziție nu are nimic comun cu tezele filosofice agnostice — propoziție

mai deosebită decât cele de ordin psihofiziologic-practice —, ci constată doar capacitatea redusă a senzorialității umane de a recepționa toate informațiile primite etc. Existența practică a acestei limitări a capacității umane de a prelucra toate informațiile primite etc. Este o caracteristică subiectivă însuși faptului receptiv. N-avem decât să ne gî-

ndim să ne imaginăm o echipă, cu deosebire „văd” aceeași scenă controversată la care au asistat amindoi. Dar recepția senzorială nu este numai subiectivă în mod involuntar, ci concomitent fiind profund activă își caută mereu sursele de informații și selectează dintre informațiile accesibile — deci cele care se situează între limitele pragurilor senzoriale — pe acelea care îi convin sub aspect biologic, dar mai ales social. Astfel, în cadrul unui experiment (T. Bogdan, 1956), schimbul de cuvinte între „infractor” și „victimă” nu s-a putut descifra de pe banda de magnetofon, deoarece s-a înregistrat în regulă vacarm din plină, cîta vreme „martorii” n-au întâmpinat nici o greutate în reproducerea cuvintelor rostite de protagoniști, chit că au recepționat și ei cuvinte în condițiile aceluiasi vacarm general. Faptul însă că, în general, cuvîntul este un stimul specific uman și că acțiunea din fața lor l-a interesat, a făcut ca să opereze selectivitatea subiectivă, și rezultatul calitativ a

depășit fidelă înregistrare totală a sen-

surilor. De activismul psihic ce se manifestă și în cadrul mărturiei, și dincolo de subiectivismul și de selectivitatea psihică la care ne-am referit, în procesul mărturiei un rol hotărîtor îl joacă — obișnuit distorsionant — constructivismul psihic. Această particularitate se manifestă prin faptul că, față de elementele informaționale recepționate corect, odată cu trecerea timpului, imaginea tînde să se „rotunzească”, să se completeze în mod inconștient într-o direcție familiară subiectului. Imaginea din fig. 26 (Robert Backhout, 1974), arată că față de figura incompletă și neregulată (a) prezentată experimental subiectului, acesta, după o lună își „amintește” și desenează tot un triunghi care tînde să fie regulat (b). După trei luni subiectul va desena un triunghi regulat (c), fiind convins că reproduce ceea ce a văzut în momentul inițial al experimentului, completînd în mod inconștient desenul într-o direcție familiară lui.

Fig. 26

Imaginea de mai sus este ilustrată pentru corectitudinea ei. În primul rând, imaginea este incompletă și neregulată (a). În al doilea rând, imaginea este completată și regulată (b). În al treilea rând, imaginea este completată și regulată (c). Aceste trei imagini ilustrează procesul de completare și regulare a imaginii în timp. În primul rând, imaginea este incompletă și neregulată (a). În al doilea rând, imaginea este completată și regulată (b). În al treilea rând, imaginea este completată și regulată (c). Aceste trei imagini ilustrează procesul de completare și regulare a imaginii în timp.

Particularitățile generale ale psihicului (activismul, subiectivismul, selectivitatea, constructivismul etc.) afectează din plin capacitatea individului de a reda realitatea. Din acest motiv susțin unii autori (Al. Roșca, 1934; E. Allavilla, 1955) că o mărturie sinceră nu este totuși neapărat și veridică.

Analiza psihologică a procesului de formare a măturii

În cele ce urmează vom analiza — pentru simplificare — numai cazul unui martor care a asistat la un eveniment scurt (un autoturism în viteză se prăvă pe trotuar și lovește un pieton care se află la mică distanță de muritor), eveniment care nu are prea multe „întorsături”, se compune din puține acți și nu durează nici măcar un minut.

În cazul nostru ipotetic avem de considerat evenimentul (compus dintr-o multitudine de informații) și mărturia, care, la rîndul ei, se compune, de asemenea, din informații relatate de martori. Problema esențială este să putem stabili în ce raport se găsește mărturia (M) față de eveniment (E). Evident, în cazul ideal $M = E$, dar de cele mai multe ori avem $M < E$, adică $\Rightarrow 1, 2$:

[illegible]

nite din evenimentul la care a participat, pe de altă parte distorsionează involuntar, prin preluare (processing) datelor informaționale

Dacă acum vom considera că de la eveniment la mărturie drumul parcurs se compune din : studiul de recepție senzorială, apoi informațiile culese se prelucurează (se decodează), totul astfel obținut se stochează pentru ca în cele din urmă să se reactiveze spre a constitui mărturia dacă urmărim, deci, aceste stadii sau faze, vom putea constata că la fiecare din ele apar factori de influență care fie rădăcină de premii legate de particularități individuale fie de leg. generale, psihologice care constituie biunive, deci tot atâtea surse generale de distorsionare. Nu încapem nici o îndoielă că tot acești factori generali sau particulari au o pondere diferită în constituirea rezultatului final, dar nu e mai puțin adevărat că numai veri-ficând prezența sau absența acestor factori vom putea conchide, cu mai multă siguranță, în privința valorii unei mărturii.

Grafic, elementele psihologiei principale în formarea unei măști-rii se pot reprezenta ca în schema alăturată.

1. **Recepția senzorială** este prima fază a trecerii de la eveniment la marturie. Orice eveniment se compune dintr-un număr de acți, care, la rândul lor, conțin informații. În cazul nostru ipotetic, alături de informații generale (lumine, zgomot, temperatură, etc.) de joasă putere și care sunt înregistrate în timp scurt, există și unele care, chiar experimentat, se vor înregistra în conștiință numai prin efort în momentul depășirii unei praguri de depășire (unele totuși par a fi prezente, precum căderea apei etc.), alături de informații

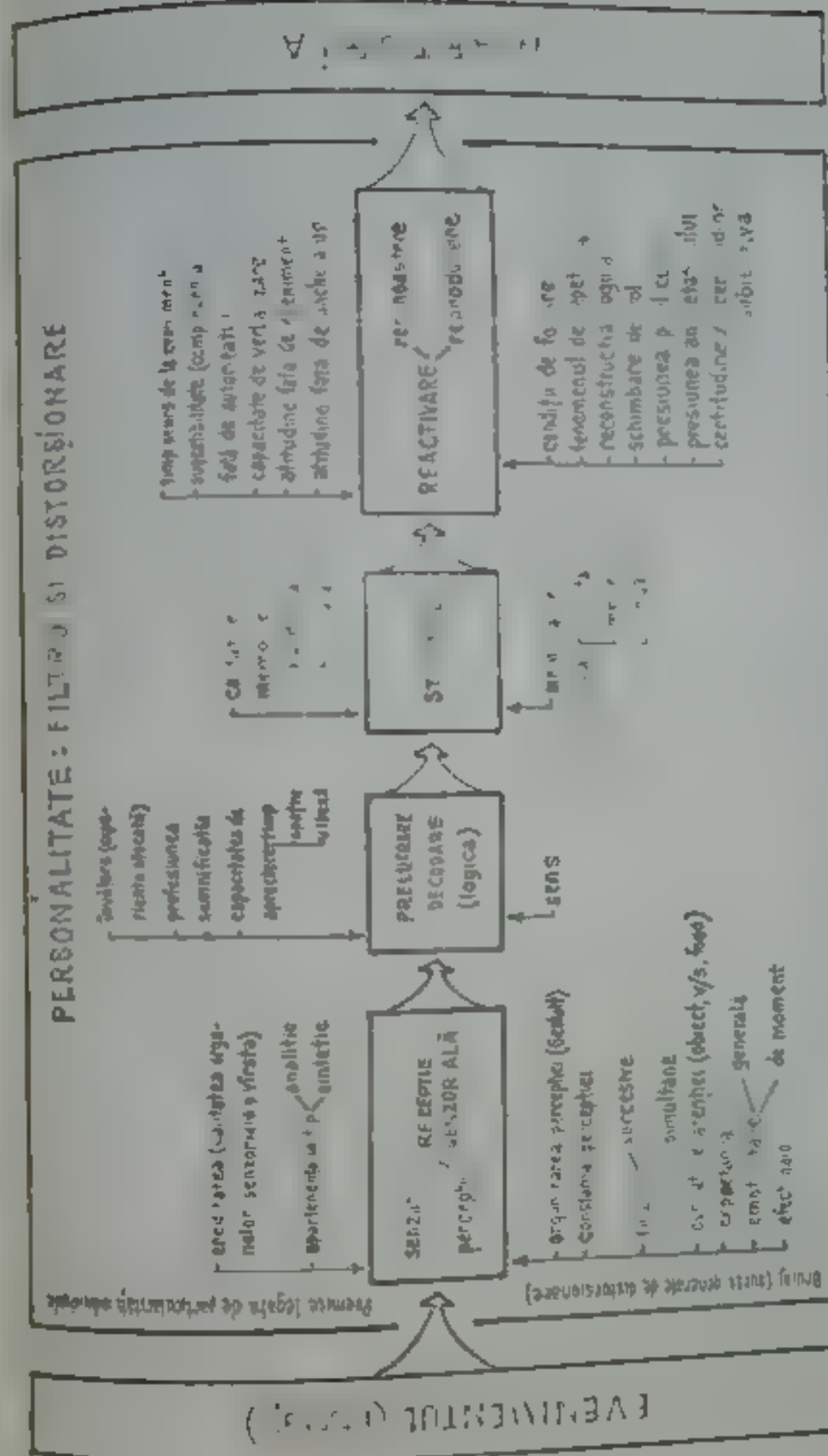

Fig. 3. — Elemente psichologiche orientative in formarea unei marci.

Fig. 3. — Elemente psihologice principale în formarea unor motivații de la recepționarea și asimilarea informației.

aditive (stropirea cu nori), cu singe
tacule (stropirea cu nori), cu singe

Teoretic, recepția senzorială se realizează prin procesele de senzație și prin procesele de percepție.

Senzația este o impresie primită de un organ de simț (receptori senzoriali: ochiul, urechea etc.) în momentul în care este expus influenței directe a unei surse de informație. Dacă presupunem că sistemul intrinsec este întunecat în care, la un moment dat, ar apărea vreme de 1 secundă o rază de lumină, cu un diametru echivalent cu cel al virfului unui ac, atunci putem spune că am avut o senzație de lumină. După cum se vede, e vorba de o impresie izolată, emanând dintr-o sursă de informație care depășește pragul minimal de receptivitate alut ca intensitate, cit și ca durată.

Practic, nici un om normal, adult nu are senzații izolate, ci, concomitent, un număr uriaș de informații acționează asupra lui. Spunem că noi percepem obiectele și fenomenele din jurul nostru.

Percepția este definită ca un act de organizare a senzațiilor prin care noi cunoaștem „prezența actuală a unui obiect din exterior”, adică luăm la cunoștință că acel obiect există, are o anumită consistență, formă etc. Percepția, deși are în

receptivitatea senzorială, este un proces complex, implicând activități cognitive și emoționale. Este un proces de integrare a informațiilor primite din mediul exterior și de interpretare a acestora în funcție de experiența anterioară și de nevoile actuale ale organismului.

gândit să-l înlocuim pe cel vechi. Așa cum este perceput vizual, obiectul nu poate fi...

de experiență anterioară...

de necesități, de...

nismului implicat într-o situație determinată (M. Reuchlin, 1977).

Dacă înregistrăm mișcările oculare...

la privirea nu se fixează oriunde la întâmplare. Explorarea oculară are priorități, strategii și privilegii.

„Zonă informativă” ale figurilor. (Acest remarcabil fapt va fi mai târziu analizat în altă parte în lucrarea noastră.)

esențial însă este să înțelegem că organismele vii sunt „însetate de informație”, că ele — și mai ales omul — absorb informații din mediul înconjurător, ceea ce induce lipsa de informație este vorba de o funcție, indispensabilă pentru adaptare și supraviețuire.

Recepția senzorială, ca funcție de primă captare și organizare a informațiilor, are o importanță decisivă în formarea unei măști. Ea este în funcție de starea organelor de receptie, determinate, în primul rând, de ereditate (facultăți înnașculta a receptorilor, eventualele lor deficiențe etc.) și de vîrsta subiectului, știut fiind că pînă la maturizarea organelor senzoriale (sinaptilar) percepțiile nu sînt fidele cu realitatea, iar în etapa involutivă (în cea de-a doua parte a vieții) atât vederea cit și auzul sînt în scădere, deci relatările martorilor prea tineri sau prea bătrîni urmează a fi verificate cu deosebită atenție, la fel cum se cere o examinare critică și a depozitilor făcute de juriști de tot felul (cei ce sînt de vîrstă mai înaintată, în special etc.).

Recepția senzorială este influențată favorabil sau defavorabil și în funcție de grupul tipologic perceptiv or care aparține martorul. De pildă, tipul analitic (în general femeile tind să aparțină acestui tip) va vedea la obiecte, persoane, mai multe amănunte decît tipul sintetic, care reține, bineînțeles, cu precizie întregul, caracteristicile generale, cu prea puține amănunte.

În privința tipurilor de personalitate — arăta E. Mira y Lopez (1959) — nu se poate demonstra nici o relație directă sau inversă între gradul de extraversiune și fidelitatea sau veridicitatea măștii; cu toate acestea, se pare că între precizia privind măștile referitoare la „imagini vizuale excelează, mai ales, acei introvertiți care au dispoziție „de tace”.

Dincolo de aceste particularități individuale ale recepției senzoriale, mai cunoaștem o seamă de factori care țin de legăturile generale ale senzorialității și care afectează, într-un fel sau altul, absorbția corectă a informațiilor din mediul înconjurător.

a) Creierul, avînd o funcție activă și în recepția senzorială, orice informație sosită la cortex se organizează constituind structuri și configurații (Gestalt — configurație, formă, în limba germană). Precum se știe, ascultînd muzică, putem reține relativ ușor melodia fără a fi în stare să o descompunem (întregul) în componentele ei, adică în note muzicale. (Această constatare, evident, nu se referă și la muzicanții amatori sau profesioniști.) Mai

* Psihologul german E. R. Luchins (1959) a stabilit existența unor „obiecte de referință” care, la care, după apăsarea butonului, este prezentată o imagine și reprezentarea imaginii este deosebit de clară și precisă. Acesta este un fapt care pare să fie înmăscat.

mult, sîntem în stare să recunoaștem melodia chiar dacă este redată în altă tonalitate decît aceea în care am recepționat-o inițial. Altfel spus, noi percepem întregul înainte părților, pe de o parte, iar pe de altă parte, întregul (Gestalt) este mai mult decît suma părților. O melodie preferată, de care ne leagă amintiri unice, evident că nu se reduce la suma notelor muzicale, căci melodia respectivă este suma notelor, plus afecțiunile legate de ea într-un context de amintiri. Că să mai exemplificăm această realitate, n-avem decît să ne gîndim că pentru a recunoaște fața unui om pe ecranul unui televizor sînt necesare circa 40.000 de puncte, deci tot atîtea informații care ne dau impresia de „Popescu”. Tot de atîtea informații avem nevoie și atunci cînd apare imaginea „Ionescu”. Teoretic, deci, cu același număr de elemente, dar în altă structură, putem avea impresii, imagini diferite. Urmărind procesualitatea formării unor imagini (vizuale, dar și auditive, olfactive etc.), sîntem îndreptățiți să credem că, în poseda mari viteze cu care se efectuează fenomenul, la început apare imaginea întregului și apoi detaliile care se integrează în structura dată. Cu toate acestea, viteza clarificării elementelor componente, apariția detaliilor și a nuanțelor, din ce în ce mai mărunte și semnificative, variază de la individ la individ. Este cunoscut faptul că, de pildă, să descriem un obiect, expus în fața lui vreme de cîteva secunde, vom vedea că reușește mai bine sau mai puțin să descrie acel obiect martorul tocmă dintr-un domeniu de activitate profesională decît cel care este un amator. Este cunoscut și faptul că, în general, oamenii cu o educație mai înaltă și cu o activitate intelectuală mai intensă au o capacitate mai mare de a reține și de a descrie detaliile unui obiect.

aducă cristalinul ocular tunc enclav
convexă. obiectele ar trebui să se
vădă mai mici și mai aproape de
noi decât sunt. Dacă privim prin
un cristal convex, obiectele vor
părea mai mici și mai aproape de
noi. Desigur, este posibil să se
construiască un cristal care să
compenseze efectul de mărire și să
dădească o imagine de mărime
reală. În acest caz, cristalul trebuie
să aibă o curbură negativă, adică
să fie concav. Dacă privim prin
un cristal concav, obiectele vor
părea mai mari și mai departe de
noi. Acest efect este utilizat în
microscopie pentru a măări
obiectele mici. În astronomie,
se folosesc lentile concave pentru
a măări obiectele îndepărtate.
Totodată, de o mărime învaria-
bilă, există o rază de aproximativ
1,5 mm care este percepută ca
fiind de aceeași mărime indiferent
de distanța la care se află.
Acest efect este datorat faptului
că pentru distanțe mici, diferența
de mărime este neglijabilă. În
realitate, mărimea aparentă depinde
de raportul dintre mărimea reală
și distanța. Pentru distanțe mari,
diferența de mărime este semnifi-
cativă. Acest efect este utilizat în
artă pentru a crea iluzii de perspectivă.
De exemplu, în pictură, se folosesc
linii convergente pentru a crea
iluzia de adâncime. În arhitectură,
se folosesc coloane care se îngustează
în sus pentru a crea iluzia de înălțime.
În natură, se observă efecte similare
la unele animale, cum ar fi șerpii
care se îngustează în cap pentru
a crea iluzia de viteză. În concluzie,
mărimea aparentă este un fenomen
complex care depinde de multiple
facturi, inclusiv de caracteristicile
fizice ale obiectului și de condițiile
de observare.

ea să fie în același context. Dacă
se schimbă contextul, mărimea
aparentă se schimbă. Acest fenomen
se cunoaște sub numele de iluzia
optico-geometrică. Unele iluzii
sunt datorate diferențelor de
mărime de arest fel sunt cunoscute în
psihologie în număr mare. Ne vom
referi în continuare numai la câteva
iluzii optico-geometrice.

În prima categorie intră acele iluzii
în care subiectul percepe mărime
egale obiectiv ca fiind inegale din
cauza contextului în care ele se
găsesc. În literatura de specialitate sunt
cunoscute câteva sub denumirea de
iluzii lui Müller-Lyer, Titchener
Hering.

Trebuie să amintim aici iluzia
dimensională (fig. 28) care are
mărime egale dar aflate într-un
anumit context (orizontal-vertical),
tind să apară inegale, în sensul că
nu se supraapreciem verticala față de
orizontala.

O altă serie de iluzii optico-geo-
metrice dovedesc, de asemenea, for-
ta datorită a contextului în care
dreptele paralele (figurile lui E, H-
ering) sau a pătratului inseris între-

un W. D. Hering etc. În aceste
iluzii, mărimea aparentă se schimbă
datorită contextului. De exemplu,
în figura 28a, două linii verticale
sunt egale, dar datorită contextului
orizontal, una pare să fie mai
lungă decât cealaltă. În figura 28b,
un pătrat este inserat între două
linii orizontale, ceea ce îl face să
pară mai mic decât este în realitate.
În figura 28c, două linii sunt egale,
dar datorită contextului, una pare
să fie mai lungă decât cealaltă. În
concluzie, mărimea aparentă este
un fenomen complex care depinde
de multiple factori, inclusiv de
contextul în care se află obiectul.

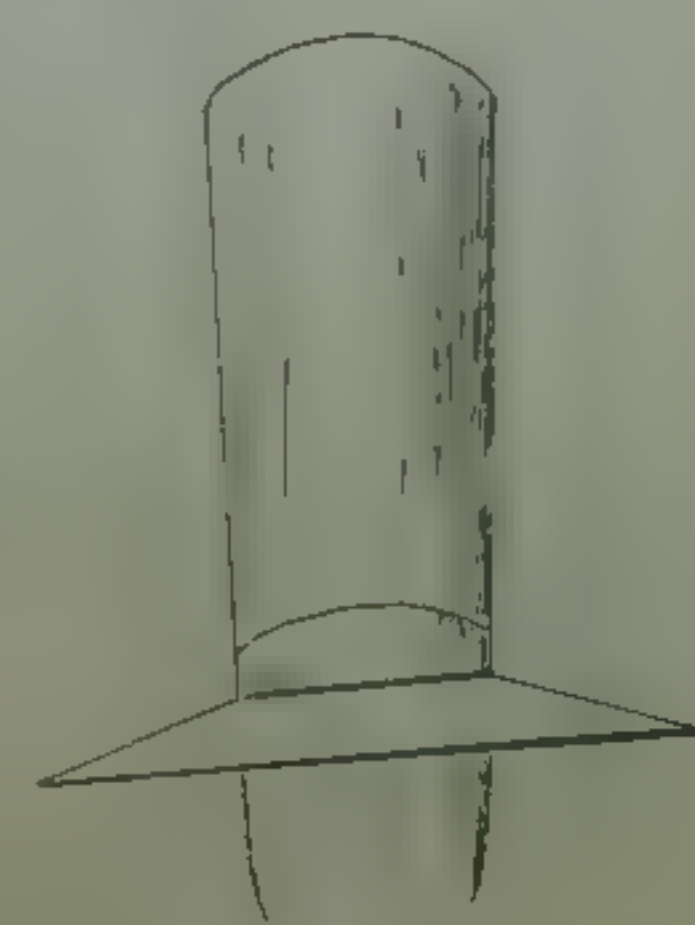
Fig. 28 a — Iluzia Titchener
Cerculele A și B sunt de dimensi-
uni egale, se apreciază vizual că
A este mai mare decât B din cauza

Fig. 28 b — Iluzia Müller-Lyer
Cele două segmente orizontale sunt
egale dar sunt percepute inegale
datorită poziției diferite a unghi-
nului care le încheie

Fig. 28 c — Iluzia Hering
Înălțimea și baza figurii sunt egale
dar percepute ca inegale datorită
supraestimării înălțimii în contex-
tul dat

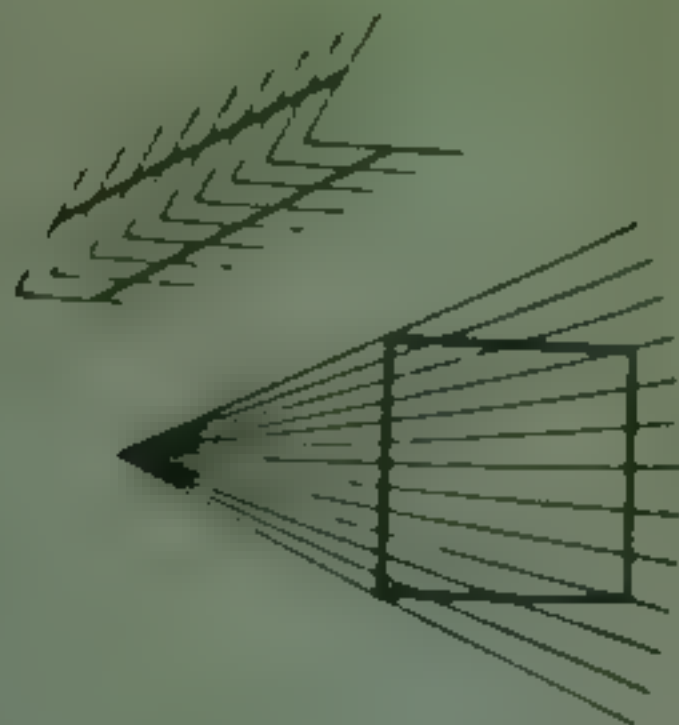
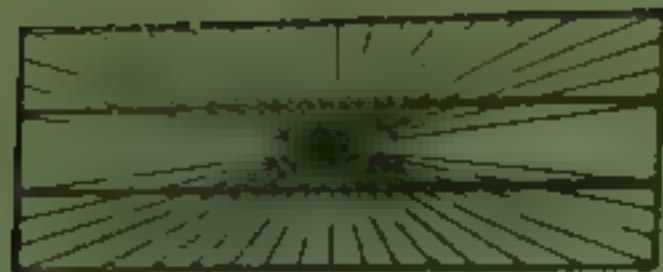

Fig. 29

Luza optico-geometrică care se poate folosi
la de distanțare a conturului în a se
dreptilor paralele sau al pătratului inserat
într-un număr de cercuri concentrice

Fig. 30 B

Fig. 30 A și B prezintă desenele repetate și în a măsură curbură în d
to în direcția opusă, cum se face în cercurile se inseră în direcția dor d

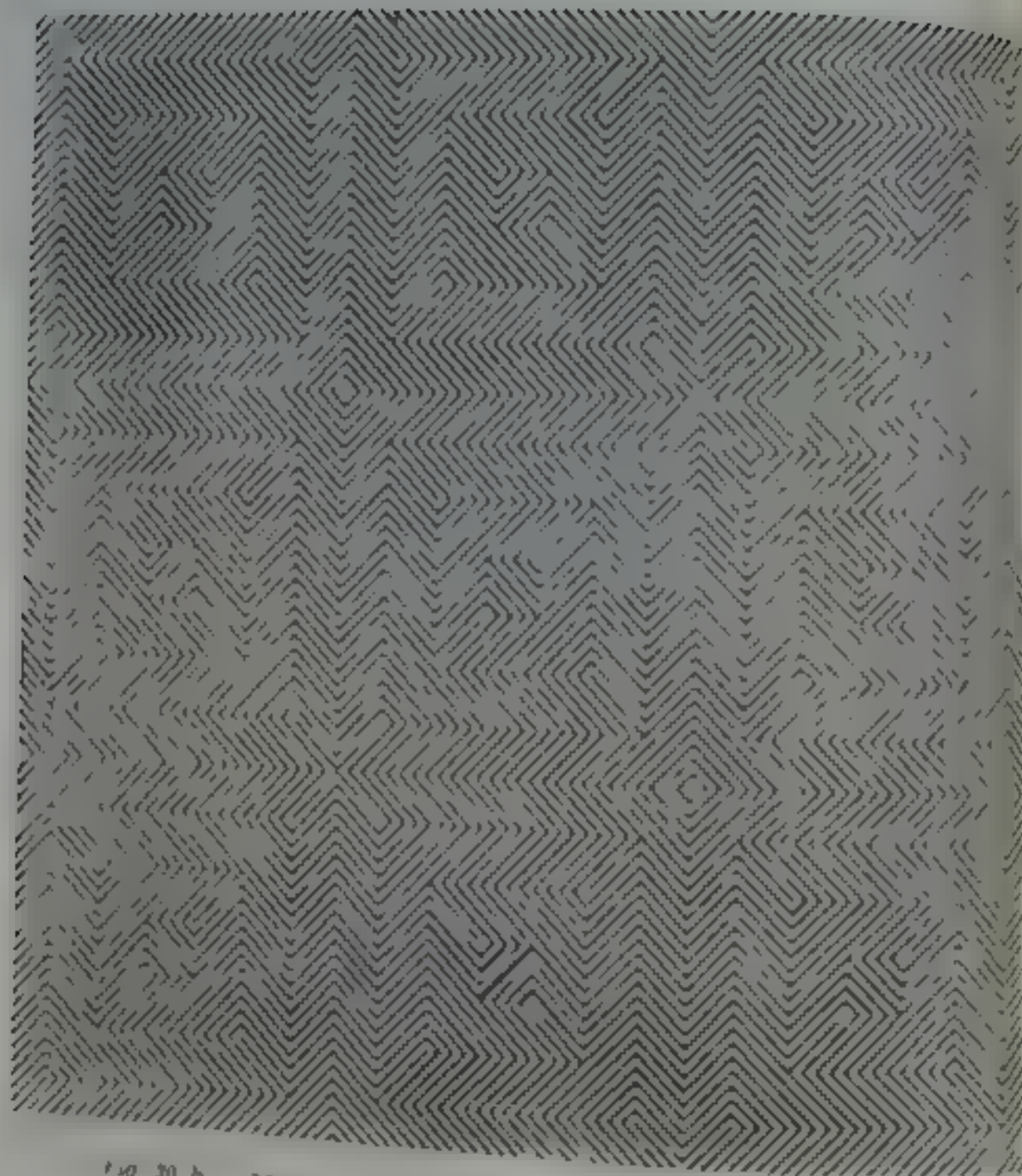

Fig. 30 b — Mișcare iluzie percepută la vederea
(după Cl. Morra)

Iluzii sau percepții eronate apar și atunci când privim în viteză obiecte sau situații familiare. Citind rapid într-un manuscris cuvântul DIRECTOR, în multe cazuri vom re-
-pta DIRECTOR adăugind de la noi litera omisă inițial. Asemenea adăugiri, dar și omisiuni, sunt frecvente în viața cotidiană și, de obicei, nu le acordăm atenție, căci ele deranjează în mod esențial mer-

Iluziile prezentate mai
atunci când o seamă de su-
formații acționează concomitent
asupra noastră, altele intervin când
stimularele sunt succesive. Dacă în-
tr-un paravan se fac două orificii și
în dosul fiecăruia punem cile
bec electric pe care le aprindem su-
cresc, la un interval de timp potrivit
apare iluzia mișcării lumii de
poziție la altă (Al. Roșca, 1976).
Această iluzie se numește „fenome-
mul fi” sau mișcarea stroboscopică.

Iluzii apar și atunci când, stând cu
ochii închiși și cu mina la spate, ni-
e dau mingi de diferite mărime
cerându-ne să apreciem mărime-
or. Vom aprecia mingile ca fiind
mai mari sau mai mici decât sunt în
realitate, în funcție de ordinea în
care sunt prezentate (după două
mingi mai mari, următoarea mai
mică poate fi apreciată ca „foarte
mică” etc.)

În special această ultimă categorie
de iluzii — în cazul necunoașterii
lor — poate provoca erori involun-
tare în depozitele fie ale martorilor,
fie chiar și în cele ale bănușilor,
motiv pentru care cei ce îi audiaza
trebuie să fie atenți la ordinea în
care prezintă materialul pentru ve-
nificarea aprecierilor.

Literatura de specialitate, referin-
du-se la formarea iluziilor, atrage
atenția asupra limitelor naturale ale

capacității umane senzoriale de a
reflecta fidel realitatea din jur, eve-
nimentele ce se petrec etc. Faptul
ă, în contexte diferite, mărimi, cu-
lori etc. pot apare altfel decât în
realitate, că anumite figuri statice
pot provoca perceperea unor mișcări
și, în fine, efectul distorsionant al
succesiunii obiectelor, fenomenelor
persoanelor, evidențiază necesitatea
de a examina cu maximum de aten-
ție și spirit critic conținutul martu-
rilor, mai ales atunci când ele sunt
decisive pentru elucidarea cazului.

d) Recepția senzorială nu este
uniformă nici în intensitate și nici
în calitate vreme îndelungată. Re-
cepția senzorială fiind condiționată
de procesele atenției — pe care o
definim ca fiind activitatea selectivă
ce caracterizează viața psihică
(J. Drever, 1961) —, oscilează în
creșterea sau scăderea intensității
— iar ca din imensa mulțime
de stimuli (informații care bombar-
dează încontinuu organele noastre
de simț, numai unul să fie recep-
tă cu un
puțină claritate, iar
și doar marginal recep-

tem atenți la un meci de box, miș-
e adversarilor și ale arbitrilor
sunt în obiectul atenției noastre,
câtă vreme gălăgia din jur, poate și
ăldura din sală, tot percepute fiind
rămân la periferia, la marginea sau
în termen psihologic, în fundul
atenției noastre. Este însă de-ajuns
ca în totul desfășurării meciului să
se întâmple ceva neașteptat, să se
stingă subit un reflector, de exem-
plu, imediat acest eveniment devine
obiectul atenției, iar acțiunea adver-
sarelor rămâne în fond etc.

Când cineva e atent la un fapt,
eveniment etc., atunci informațiile
care sosesc pe calea unor canale sen-
zoriale sunt informații prelucrate di-
ferit (data processing), unele rămân

În centrul vigilenței, alte informații sînt reținute prin filtraj, altele sînt atenuate, dar de așa manieră încît subiectul nici nu-și dă seama de aceste procese subiacente (Clifford Morgan, Richard A. King, 1975). Complexitatea și subtilitatea tuturor acestor procese psihice este evidentă. Din care motiv atenția este...

nu numai de la individ la individ, ci și de la un obiect la altul. Ceea ce menține încordată atenția unui subiect de exemplu pe un obiect...

Fig. 31. Diagramă care ilustrează procesul de selecție a informației. În centrul orăzului este punctul de selecție, iar în jurul lui se află informațiile care pot fi selectate sau respinse.

...de exemplu, atenția este un proces selectiv, care permite subiectului să se concentreze pe un anumit obiect sau eveniment, în timp ce restul informațiilor este filtrat sau respins.

...de exemplu, atenția este un proces selectiv, care permite subiectului să se concentreze pe un anumit obiect sau eveniment, în timp ce restul informațiilor este filtrat sau respins.

...de exemplu, atenția este un proces selectiv, care permite subiectului să se concentreze pe un anumit obiect sau eveniment, în timp ce restul informațiilor este filtrat sau respins.

Receptarea evenimentului cu tot conținutul informațional este în mod firesc distorsionată de o scară de fenomene care tin de sfârșit emoțională a funcționării psihicului. Deși, în mare, și sentimentele, atitudinile afective (simpatia și antipatia etc.) influențează recepția senzorială, de acestea ne vom ocupa în preajma finalului capitolului.

...de exemplu, atenția este un proces selectiv, care permite subiectului să se concentreze pe un anumit obiect sau eveniment, în timp ce restul informațiilor este filtrat sau respins.

Fig. 32 — Efectul expectanței în percepție (Clifford Morgan, Richard King, 1975).

Figurele ilustrează influența expectanței (asteptării) în percepție. Percepția se va desfășura pe direcția în care subiectul a fost orientat în sarcină.

...de exemplu, atenția este un proces selectiv, care permite subiectului să se concentreze pe un anumit obiect sau eveniment, în timp ce restul informațiilor este filtrat sau respins.

[illegible][illegible]

Reamintă-ți, Julia (recuperează
din memoria de lungă durată)
cândă) încercarea (de căutare)
când este vorba de un
personaj și apoi revin la el
din nou, ci și atunci când trebuie să
ne reamintim de un nume.

[illegible]

amte lucruri le vom număra al-
turi. A GHIȘTIU, ALE
noastră toate via.

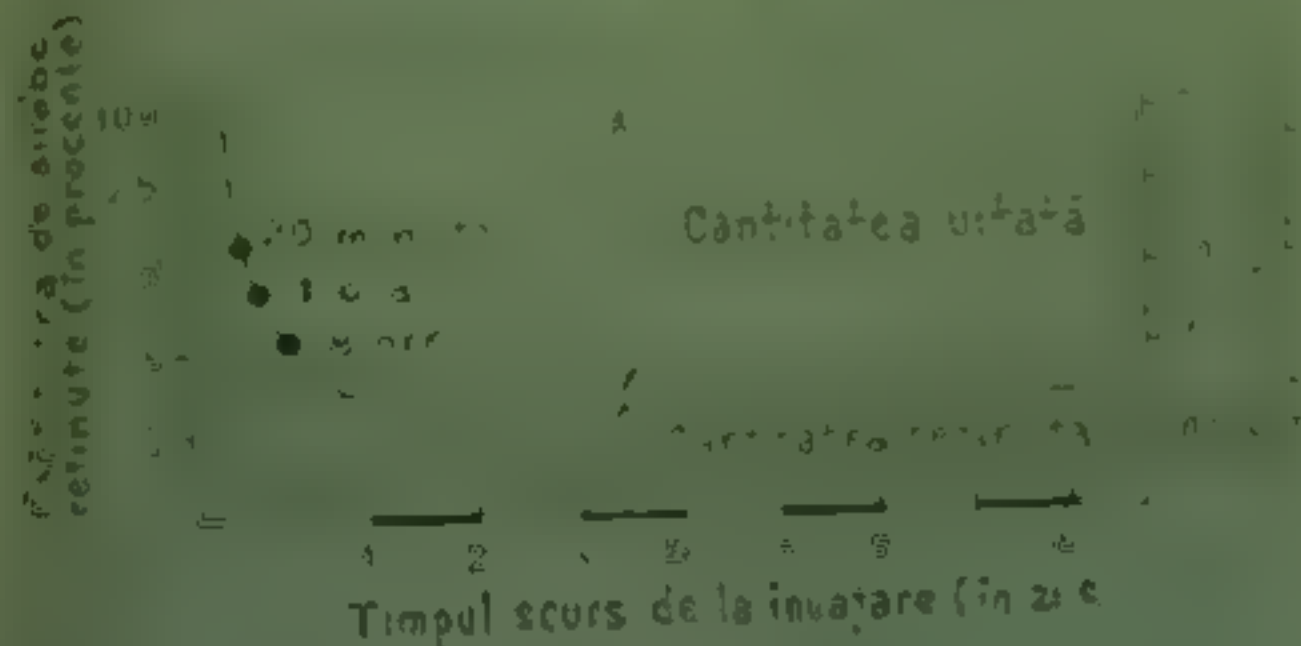

Fig. 36 — Corbin Isl. Eddinghaus

Trei litere, vola să surprinzi

[illegible]

Numărul zilelor după memorare	Materialul sensibil (%)	Materialul fără sens (%)
0	100	100
40	75	55
80	85	55
120	65	55
160	66	55
200	67	55
240	68	55
280	69	55
320	70	55
360	69	55
400	60	55

[The page contains faint, illegible markings and bleed-through from the reverse side.]

categoriile amintite, fenomenul de interferență negativă dintre conținuturi (informații) sau așturi vechi și noi provoacă, de obicei, disfuncții de natură umană. De exemplu, cel care a învățat să conducă motocicletă și, după câțiva ani de practică, vrea să înceapă conducerea barei cu motor, va avea dificultăți la manevrarea direcției, căci depinde de experiența anterioară operantă și stocată în memoria de lungă durată concurențială cu modul nou de dirijare a vehiculului arvat.

Lucrările, înă parte, prezintă
năl, activitatea noastră preze
datorăm, înă imagale, înfor
de mult

Ambele forme ale reactivării — recunoaşterea şi reproducerea — sînt distorsiona şi din cauza sugestiei, al martorului. Sugestibilitatea este tendinţa de a accepta necritice idei, credinţe, relaţii care vin de la partea altor persoane. Sugestibilitatea poate fi temporară (în stare de boală, de intoxicaţie alcoolică, sub influenţa consumului de droguri, în somnul hipnotic) sau o caracteristică de durată. Copilul m.c. de exemplu, este sugestiv, căci spiritul critic începe să se dezvolte abia în jurul vârstei de 10 ani, adultul, în măsura în care

Există și o altă formă de sugestibilitate de totul. Se întîlnesc mai ales la oameni cu un nivel socio-cultural scăzut, care consideră că tot ce spune „cel de sus” (în speță, ofițerul anchetator) este bun și se poate accepta fără nici o rezervă. Această complezență față de „autorități” — care se manifestă și față de operatorii sociologi cînd chestionează subiecții — face ca mortorul să tindă mai degrabă a spune „da” decît „nu” și, totodată, la întrebări sugestive, să dea răspunsuri în direcția care i se pare că este dorită de „autoritate” (nici prin autoritate înțelegem orice persoană care în ochii subiectului ar putea să aibă vreun ascendent asupra lui). Acest fenomen de complezență-sugestibilitate apare legat oricum în interacțiunea dintre autoritate și subiectul dependent, deci și sugestiv, dar apare mai puțin în relatarea spontană verbală neîntreruptă decît în interogatoriu. Din acest motiv, utilizarea ambelor forme de informare — dar mai întîi a relației spontane neîntrerupte — se recomandă oricînd mărturia cuiva este decisivă în caz

Siegman, B. Pope, 1968.

la eveniment — unde neapărat trebuie să socotim și plasticitatea sistemului nervos al martorului — se află în genere o memorie „bună”. „Anerca de minte” multă vreme, sugestiuitatea generată sau de moment, circumstanța.

Capacitatea de verbalizare este o calitate esențială de care trebuie să ținem seama. Este vorba aici de transpunerea în registrul verbal a unor evenimente ce se derulează, respectiv s-au derulat, în fața martorului care le-a receptat în mod intuitiv (prin organele senzoriale). Este adevărat, tot ce percepem este denumit, dar, atât vreme cât nu suntem obligați să relatăm verbal evenimentele văzute și auzite (deci trăite), ele se transpun în sistemul limbajului interior, în forme prescurtate, oarecum „steno-grafice” și neorganizate. Când însă trebuie să le povestim e nevoie de încă o transpunere, de data aceasta în codul unui limbaj coerent logic-gramatical, care singur poate asigura transmisibilitatea informațiilor, a întregului mesaj. Această transpu-

nere secundară (secundară doar în timp) evident că poartă în sine auzgeru de distorsionare.

Particularitatea de a transpune imediat sau mai târziu faptele transpuse pe diverse canale senzoriale în limbaj inteligibil este o calitate foarte inegal răspândită în populație. Deși, aparent, această capacitate ar fi în funcție de gradul de cultură a individului, totuși această ipoteză nu se confirmă. Există oameni foarte culti, oameni care lucrează în laboratoare sau biblioteci, comunicând puțin cu cei din jur care, la un moment dat, întâmpină dificultăți în relatarea ce depășesc — ca arde de preocupare — capacitatea lor de transpunere în cuvinte. La o altă extremă sînt vorbăreții, cei cu mare debit verbal, încercuțat pe numărul de silabe emise în unitatea de timp, care „sunt mulți, fără să zică ceva”. Aceștia, obișnuiți nu se pot concentra asupra esențialului și „înșirînd la vorbe goale” înecă puținele informații în noian de redondanțe, ceea ce încurcă și încetinește lămurirea cazului.

Fig. 36

Imaginea este ilustrată privind caracteristica proceselor intelectuale de a „imprăstia” și „arunca” în memorie porciile etc. Exemplu are pentru a înțelegi logica. Deși figurile sînt lacunare totuși cu oarecare precizie, lor se face înțelegerea imaginii.

Fig. 37

Reactualizarea sau reproducerea unor fapte din memorie este influențată de mulți alți factori, și de modul de participare efectivă a subiectului care a memorat. Acesta este cazul în cazul ca și de prejudecățile lui. În mîna cui a fost briciul? Pe briciul G. W. Auport o expusese de cîteva secunde desenul de mai sus la o întrebare ulterioară, peste 50 la suta din subiecți — albi — au declarat că briciul a fost în mîna indiei datui negru.

Orice ofițer experimentat știe că de rar se întâlnesc oameni care vorbesc inteligibil, reținut, cu economie de cuvinte dar cu conținut adecvat, dînd mereu elemente relevante, de mare acuratețe, care se pot apoi fructifica în rezolvarea cazului. Capacitatea de verbalizare corectă este o particularitate relativ rară (din acest motiv se găsesc așa de greu buni crainici, reporteri sportivi), din care cauză ofițerul, de fiecare dată, trebuie să pună un diagnostic precis asupra martorului (dar și inculpatului) privind capacitatea lui de verbalizare și, în funcție de aceasta, să interpreteze materialul verbal (oral sau scriptic) oferit de el.

Oricît de imparțial și de interesat ar părea un martor față de un eveniment la care a participat sau față de protagoniștii împotriva cărora se poate debarasa de unele atitudini ale sale. Atitudinile facînd parte din componentele psihice ale personalității conștate sînt de dispoziție, interese oparte, sau scopuri care implică altă anumită așteptare. Cît și o reacție adecvată. Omul care are o atitudine pozitivă față de muncă se așteaptă ca toți cei din jur să muncească, și va riposta energic și ostil față de orice formă de parazitism. Dacă așa stau lucrurile, ne putem aștepta ca un muncitor să fie foarte sever față de orice bișnițar, un pie-

...ca în procesul timpului ...

...într-un timp ...

...într-un timp ...

...într-un timp ...

...într-un timp ...

...într-un timp ...

...într-un timp ...

...într-un timp ...

frustrări, mai ales în viața de familie (a fost de trei ori căsătorit și tot de ultima ori nefericit și abandonat). În continuare a fost parăsit sau tratat cu indiferență de către cei trei copii.

ce privește analiza depozitărilor martorilor, în special a celor audiate în prezența aspecte „cheie” ale unor aspecte.

cazuri deosebite de importante în cei care au

sistă mai mult decât este cazul pentru obținerea unor informații — mai ales privind descrierea semnalmentelor —, întrucât martorii ajung ușor la completarea lacunelor, chiar și

martor, fără intervenția pe parcurs a anchetatorului și, mai ales, fără repetarea inutilă a depozitului, după trecerea unui timp de la audierea anterioară

— O martoră audiată într-un caz de omor a declarat că ulterior descoperirii victimei, fiind vecine, a insistat la zoneră. În realitate nu a fost așa, așa fusese de fapt descoperită. Situația exprimă cel puțin prezența unei stări afective puternice.

În cazul în care se constată că un martor a fost influențat de un alt martor, anchetatorul trebuie să ia în considerare faptul că acesta poate fi un martor de seamă, care poate să aibă o influență deosebită asupra celorlalți. În acest caz, anchetatorul trebuie să se asigure că informațiile furnizate de martorii influențați sunt corecte și nu sunt doar o repetiție a ceea ce au auzit de la alții.

În cazul în care se constată că un martor a fost influențat de un alt martor, anchetatorul trebuie să ia în considerare faptul că acesta poate fi un martor de seamă, care poate să aibă o influență deosebită asupra celorlalți. În acest caz, anchetatorul trebuie să se asigure că informațiile furnizate de martorii influențați sunt corecte și nu sunt doar o repetiție a ceea ce au auzit de la alții.

toate șansele să-l influențeze pe martorul cu tendințe conformiste sau nu. În acest caz, anchetatorul trebuie să ia în considerare faptul că acesta poate fi un martor de seamă, care poate să aibă o influență deosebită asupra celorlalți. În acest caz, anchetatorul trebuie să se asigure că informațiile furnizate de martorii influențați sunt corecte și nu sunt doar o repetiție a ceea ce au auzit de la alții.

În cazul în care se constată că un martor a fost influențat de un alt martor, anchetatorul trebuie să ia în considerare faptul că acesta poate fi un martor de seamă, care poate să aibă o influență deosebită asupra celorlalți. În acest caz, anchetatorul trebuie să se asigure că informațiile furnizate de martorii influențați sunt corecte și nu sunt doar o repetiție a ceea ce au auzit de la alții.

uriei trebuie să înfățișeze toate răspunsurile care pot fi date la întrebări și trebuie să determine judecata depozităților nu după cantitatea, ci după calitatea și exactitatea lor sau individuale.

Certitudinea sau incertitudinea subiectivă privind imaginea memorială este, considerând marea ei importanță pentru justiție, dar și importanța ei teoretică, a fost reluată în psihologia actuală. În practica juridică problema certitudinii, evident, nu este conștientizată, apare numai la interogări, când în relatarea martorului se referă cu precizie la acele informații stocate pe care le consideră în mod tacit reaminate. Când însă martorul este supus unui interogatoriu, atunci informațiile încep să se clădească în „certe”, „mai puțin certe” sau total „incerte” (este vorba de acele informații cerute de anchetator la care martorul răspunde hotărât „nu știu”).

În cazul în care se constată că un martor a fost influențat de un alt martor, anchetatorul trebuie să ia în considerare faptul că acesta poate fi un martor de seamă, care poate să aibă o influență deosebită asupra celorlalți. În acest caz, anchetatorul trebuie să se asigure că informațiile furnizate de martorii influențați sunt corecte și nu sunt doar o repetiție a ceea ce au auzit de la alții.

tență sau inexistența vreunei părți, șepci etc. Din această clipă el este în stare de incertitudine. Starea de incertitudine apare cu pregnanță ori de câte ori subiectul (martorul) este confruntat cu niște alternative dintre care nici una nu este dominantă, iar gradul lui de incertitudine este în funcție atât de numărul de soluții în competiție, în situația dată, cât și de forța relativă a acestor alternative. De pildă, în cazul dat, martorul va răspunde că individul pe care l-a văzut fugind era cu capul acoperit dacă evenimentul în cauză s-a petrecut la ora 12. În consecință, dintre cele două alternative, se răspunde în direcția logică (era lărnă, deci e normal să fi fost cu capul acoperit) chiar în lipsa unei stocări memoriale adecvate. Concurența dintre cele două alternative (capul acoperit-descoperit) tinde să se rezolve prin „așezare în context” (lărnă) și nu prin singurul răspuns corect: „nu am observat” sau „nu am reținut amănuntul respectiv”. Așa cum arată studiile efectuate, incertitudinea subiectivă crește ca o funcție a ech. probabilității alternativelor (variantelor) și în funcție de numărul acestor alternative (posibile).

Din practica interogatoriilor se cunoaște că martorul în relatarea spontană, neregulată, afirmă cu certitudine fapte sau caracteristici ale învinuților etc. Când însă i se pun întrebări, el începe să se dubiteze și să se îndoiească de ceea ce a spus. În acest caz, anchetatorul trebuie să se asigure că informațiile furnizate de martorul influențat sunt corecte și nu sunt doar o repetiție a ceea ce au auzit de la alții.

si ane de catre martor poate să se elueve o lipsă de exactitate care este cunoscută, necunoscută sau ignorată. Este chiar o lipsă de încredere — un defect psihologic — trebuie să facă comparațiile dintre o imagine mintală (reprezentare) vag percepută și vag amintită și realitatea din fața ei. Apoi, o eroare este posibilă numai după o concentrare de durată se poate decide cu responsabilitate.

În fine, mai trebuie să subliniem fenomenul de persistență în eroare. Când martorul în stare de incertitudine a optat pentru una din alternativele posibile, el tinde să se mențină la această declarație, chiar că ea poate fi eronată sau falsă. Certitudinea manifestată subiectiv, survenită în urma opțiunii dintre alternative, ia forme categorice, iar varianta aleasă devine total certă subiectiv, rezistentă la argumente logice și adesea chiar și la dovezi materiale. Tocmai certitudinea câștigată pe baza opțiunii — care nu are acoperire în memoria martorului — este o formă de apărare față de dubiu și acoperire a fetei de eroare.

Unele concluzii ce decurg din cunoașterea psihologiei marturilor

1. Martorul este un fenomen psihologic complex, care nu poate fi înțeles decât în ansamblu, prin studiul tuturor aspectelor sale. 2. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 3. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 4. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 5. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 6. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 7. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 8. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 9. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice. 10. Martorul este un fenomen psihologic care poate fi studiat și înțeles numai prin metode științifice.

T. Baguian 1957) și cu mare precizie excepțională adevărurile subiective și obiective și înțelegerea lor.

Dar toate acestea sunt experiențe adunate, cit și din practica de lucru cu martorii. Pentru a înțelege psihologia martorului este necesar să se cunoască și psihologia lui.

Am văzut că este vorba de un proces psihologic care începe cu aparatul de recepție senzorială și continuând cu filtrarea și distorsionarea naturală, factorii contribuie la alcătuirea unei versiuni mai apropiate sau mai îndepărtate de realitatea obiectivă, de evenimentul care constituie substanța unei pricini.

Din cercetările științifice au reieșit și miste legitați aparent paradoxale cum ar fi: „o amintire poate fi precisă și, totodată, completamente falsă” sau că „exactitatea unei amintiri nu este proporțională cu forța ei de revenire” (A. Binet, 1900). De asemenea, M. I. Varendonck (1914) a reușit prin întrebări sugestive și prin utilizarea „autorității adultului” să obțină de la copii mărturii total false.

Așa cum s-a putut vedea din materialele prezentate în acest capitol, există explicații științifice suficiente de avansate ca să permită cunoașterea cauzelor care determină toate aceste fenomene.

Dar, indiferent care ar fi, într-un caz concret, raportul dintre fapt real (evenimentul) și oglindirea lui în mărturie, esențial este să putem extrage, din ceea ce ne poate spune martorul, tot ce este util pentru lămurirea cazului în cercetare. Cunoașterea surselor de eroare întâmplătoare, dar și antecedentele martorului ne pot da suficiente elemente pentru a elabora o tactică adecvată care să apropie depoziția, în limite rezonabile, de realitatea obiectivă.

de o relație „spontană” în fața aparatului stenografic sau înregistrând personal îneca și, de aceea, martorul va fi mai sigur și mai precis în acordarea mărturiei sale în descrierea diferențelor și diferențelor. Nu trebuie să uităm că martorul percepe și descrie în funcție de propria experiență și de prejudecățile sale.

cepute și că în conformitate cu aparatul lui senzorial și obișnuințele lui (profesionale) va reține sau nu detalii, figuri, poziții spațiale, timpul scurs etc., așa cum s-a arătat de-a lungul acestui capitol.

Ajutorul psihologiei se manifestă deci în depistarea punctelor mai slabe, unde eroarea s-a putut mai ușor strecura, și deci unde este necesară o instrumentare suplimentară, eventual pe cai extratestimoniale.

CAPITOLUL VI

ASPECTE ALE COMUNICĂRII DINTRE ANCHETATOR ȘI INVINUIT ÎN CAMERA DE AUDIERE

Aspecte generale ale relațiilor psihosociale în camera de audiere

Din punct de vedere psihosocial audierea — înțelegând prin aceasta toate formele de contact verbal care au loc între anchetator și invinuit — este un raport, o relație ce se stabilește între doi parteneri cu statut și funcții diferite, pe care se urmărește, în principal, ca, din cauza relației psihosociale produse, să se realizeze în condițiile audierii o anumită schimbare de atitudine față de cel care este anchetat (de exemplu, de la o atitudine de neîncredere la o atitudine de încredere sau de colaborare).

Audierea — luată generic — poate fi considerată ca un caz particular de conversație de dialog echilibrat verbal cu un singur interlocutor, ale cărei reguli sunt determinate de necesitatea de informare reciprocă ce se naște în acest cadru specific între parteneri in-

gali, dar și cu interese opuse — această constatare am avut în vedere și faptul că dintre cei doi nu numai ofițerul anchetator, dar și invinuitul dorește să afle cât mai multe, atât cu privire la cel ce-l anchetează, cât și cu privire la situația sa.

În acțiunea investigativă poziția celor doi este inegală și sub aspect psihosocial, nu numai legal, inegalitate rezultată și din necesitatea publică a unor indivizi de a presta noțiuni abstracte cum ar fi Autoritatea sau Legea, de a vedea în cel ce li interoghează tocmai „locarnarea” abstracțiunilor care printr-o altă cale li sînt greu de conceput (J. Léauté, 1972). Prin această reprezentare primitiv-ancestrală, din capul locului anchetatorul (ofițerul) binedește un caracter alergic care, în mod firesc, declanșează mecanisme de apărare.

Dincolo însă de acest caracter „supraindividual” (ca personificare a Legii), prin faptul că anchetatorul acționează în direcția apărării co-

lărilor, el poate să adopte unele strategii de apărare putînd să se manifeste în mod deliberat. La rândul său, totul este subordonat de necesitatea defensive.

În cazul în care invinuitul nu colaborează, el se confruntă, în fața anchetatorului, cu o situație psihologică. Inevitabilitatea acestei confruntări rezultă din situațiile pe care Fred E. Inbau și John E. Reid (1967) le-au formulat astfel:

1. Multe din cazurile infracționale — chiar dacă au fost investigate — nu pot fi rezolvate decât în baza informațiilor furnizate prin interogarea unor persoane suspecte.

2. În mod obișnuit, infractorii — cu excepția unora prinși în flagrant — nu-și recunosc vinovăția decât dacă sînt audiați „între patru ochi” (în privacy), audierile fiind, de regulă, foarte lungi, putînd ține multe

ore. În tratările infractorilor, ca și a suspectilor — care ulterior s-ar putea dovedi că sînt inocenți în cauza — investigatorul în mod necesar trebuie să utilizeze mijloace mai puțin dure.

Prin „mijloace mai puțin delicate” — așa cum arată autorii citați — nu se înțeleg metodele reprobabile ale interogatoriilor de „gradul trei”, ci acele capcane psihologice pe care anchetatorul priceput le întinde pentru a-l împinge pe invinuit în direcția faptice, logice, sau în direcția unei fapte bazate pe o încredere înplăcută a „surprizelor”, prin prezentarea de dovezi neobișnuite de invinuitului.

Necesitatea utilizării competente a armelor psihologice de către anchetator apare mai cu desăvîrșire în aceste cazuri, respectiv în aceste faze ale anchetei, cînd dovezile materiale sînt insuficiente sau lipsesc cu desăvîrșire. Cunoașterea personalității invinuitului, și nu numai a caracterului judiciar, exploatarea inteligentă a părților lui vulnerabile, care în parte rezultă din antecedentele lui cunoscute și în parte pot rezulta din dialogul condus cu dibăcie și tact, sînt tot atît de arme psihosociale de care se poate servi anchetatorul.

Ca exemplu de aplicare a tactului amintim suma ar II din 1971 din fișetul aflat în biroul responsabilului unui restaurant din municipiul T., suspectiunile erau îndreptate și împotriva lui V.M., în vîrstă de 22 ani, fără ocupație, cunoscut ca atare. În acest timp existau date semnificative cu privire la faptul că el ar fi și autorul a două tâlhării. Din investigațiile efectuate, corelate cu unele elemente de cunoaștere reieșite din cercetările făcute anterior asupra celui bănuț, rezulta că acesta era un infractor cu stăpînire de sine, bine echilibrat și dispus să recunoască faptele numai în fața probelor ori dacă e luat prin surprindere. Ca urmare, într-o seară a fost ridicat de acasă și condus la organul de mîntuire unde s-a cercet

capit. pe care se afla în vârstă de 1 an în vârstă, până
a a fost cunoscut drept

în marea de apă a cărei sursă de apă era în
cunoscută ca fiind un loc în care se afla la lăsa lăsa
cunoscută ca fiind un loc în care se afla la lăsa lăsa
cunoscută ca fiind un loc în care se afla la lăsa lăsa

Pe baza acestor elemente de cunoaștere psihologică —
corelate și cu alte indicii stabilite prin cercetare — s-a hotărât
recererea la ascultarea lui C.V., mizându-se pe posibilitatea ca
acesta să spună ce cunoaște despre omor.

Concluzia s-a dovedit justificată, reușindu-se cu prin va-

tracțarii

Dialogul în camera

de audiere. Permisivitatea

Dialogul care se poartă între par-

ter interlocutorul său — învinuitul

le au fost asistate de un

le au fost asistate de un

le au fost asistate de un

le au fost asistate de un

cu membrii lui de C.V. au interzise tequiere și nu lăsa
si recunoaștea că are anterior o istorie recentă în marea de
marea de apă și chiar sugerează că el nu este o in-
gustare pe tot timpul activității sale în marea de apă și a
deprinsă în marea de apă și a călărit un loc în marea de apă
pe care se aplică pentru asemenea fapte; după ce a
cunoscut în marea de apă să se încadreze în serriem și a călărit
marea de apă și a călărit pentru a călărit permanent
sub control).

Cu privire la C.V., s-a stabilit că acesta era cel mai ne-

Pe baza acestor elemente de cunoaștere psihologică —
corelate și cu alte indicii stabilite prin cercetare — s-a hotărât
recererea la ascultarea lui C.V., mizându-se pe posibilitatea ca
acesta să spună ce cunoaște despre omor.

Concluzia s-a dovedit justificată, reușindu-se cu prin va-

tracțarii

Dialogul în camera

de audiere. Permisivitatea

Dialogul care se poartă între par-

ter interlocutorul său — învinuitul

le au fost asistate de un

le au fost asistate de un

le au fost asistate de un

le au fost asistate de un

le au fost asistate de un

biect și obiect al cunoașterii. Nu nu-
mai obiectul este interesat în a-l cu-
noaște și evalua rapid pe învinuit
(rezistența lui, sinceritatea, punctele
slabe etc.) și acesta din urmă
se poate obține în mod
adoptă din mers tactica defensivă și
să obțină avantaje „strategice”
pe care le poate folosi pentru a
se răzbi în g. adu în care un in-
eptă (în mod conștient sau
de la sine) se poate folosi de
ce se poate folosi de la sine
de la sine de la sine de la sine
pe care le poate folosi pentru a
se răzbi în g. adu în care un in-
eptă (în mod conștient sau
de la sine) se poate folosi de
ce se poate folosi de la sine

pu... și își va potrivi com-
ajunge în primele secunde

2. Expriimarea clară, în limbaj inteligibil interlocutorului, este obligatorie. A utiliza un vocabular pe înțelesul interlocutorului, oricine ar fi, acesta este un semn de inteligență de contacte sociale. Nici în contactul cu membrii lumii interlope nu se recomandă folosirea limbajului argotic. Adesea, unii ofițeri sînt tentați să vorbească cu infractorii în terminologia specifică tighnei. După mulți autori, acest mod de a proceda este greșit. Distanța dintre cel ce încalcă legea și reprezentantul societății trebuie să se evidențieze și prin diferența de limbaj folosit. Marșarea aceasta prin modul de exprimare corect subliniază prestigiul ofițerului, chiar dacă ei cunoaște (și e bine să-l stăpînească) limbajul folosit în lumen interlopă. Jargonul infracțional trebuie să rămînă apoi

[illegible]

Literatura de specialitate atrage atenția asupra necesității de a fi foarte economie în vorbire. Ofteru care anchetează e bine să vorbească puțin, dar să-l incite la declarații pe bunăuț.

4. Fala de interlocutor

cel anchetat trebuie să fie încercat
fie prin fluturare („Eu te ştiam
deştept, care...”), fie prin umblarea
unei formule de generalizare şi nu
cu „...”, „...”
cui şi alţii aşa ceva
eşti singurul care ”

5. Invintul trebuie să fie conștient că este ascultat cu cea mai mare atenție, căci această atitudine exprimă respectul anchelatorului față de el. De aceea, după ce își termină relatarea, după ce își „pierde vocea”, prin reexprimarea afirmațiilor sale îi dovedim că l-am înțeles („Nu-i așa, dămnăta m-ai spus că... crezi că așa te-ai exprimat, nu?”).

6. Întrebările relevante trebuie să
fie puse la momentul optim. În li-
teratura de specialitate se face o re-
marca: după „înălțirea prealabilă”
(discuții fără legătură directă cu ca-
zul) să se treacă la relatarea liberă
pe care invinutul trebuie s-o facă
pe cât posibil fără a fi întrerupt.
Indiferent dacă ofițerul care con-
duce audierea observă sau nu vreun
fals ori o încercare de inducere în
eroare. Esențial este ca invinutul să
poată prezenta toate faptele care
pot fi de relevanță pentru cauze.
El nu trebuie să se simtă obligat
să prezinte numai ceea ce crede că
este în interesul public.

V. The first movement is p
then it plays a note e...
y want de re...e unde n...
et r, re... ch d m...d s...
s...ce un n...e ar T...
pro...e e e n...d b...c...
n...il ne, rd r...r...pt in t...p...

[illegible]

7 Cheia succesului într-o anchetă
re a ofiterului care audiază.

vința viitorului nu îl fac fie să comită greșeli (se contrazice cu ocaziile diferențelor audierii, își reface versiunea, pas cu pas, în funcție de dovezile care i s-au prezentat), fie să-și piardă răbdarea sau să aleagă calea "confeșionului".

Fără nici o îndoaială, recomandările de mai sus, la care s-putea adăuga multe altele, pot fi aplicate numai atunci cînd se aplică cu mult discernămint

noasterea corectă a cazului, cunoaşterea personalităţii inculpatului, a deciziilor mijloacelor folosite la situaţia dată şi la persoana inculpatului. Dacă nu se face acest lucru, ofiţerul va evita cronicile judiciare. Nici

grav compromiţate"

În practica muncii judiciare, mai ales în unele cazuri com-
plicate, este necesară o multitudine de întrebări
care trebuie să fie rezolvate în mod corespunzător.
În asemenea cazuri, prima etapă este de a stabili
faptele, iar apoi să se analizeze situația.
În asemenea cazuri dificile trebuie studiate cu atenție
toate aspectele problemei în parte și în sinteza lor.
După ce s-a făcut o analiză amănunțită a tuturor
aspectelor problemei, se poate trece la
găsirea soluției și la clarificarea lor.

angura clarificarea lor.

a plecat la un restaurant, unde au consumat băuturi alcoolice.

În dimineața, pe următoarea zi, ora 11, AD e joi
și merge în locuința sa, arind trei plagi deșchise în
zidărie la nivelul parterului etajului în ultimul etaj
la parter, pe care le vede în momentul în care se
întoarce acasă, de la o vizită la un prieten și
observă că la parter, în camera de zi, în fața
contorului și, descoperind cadavrul, a chemat
cei ce se află pe holul comun

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

$\frac{1}{2} \pi$

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

$$T^{\alpha} = \frac{1}{\Gamma(\alpha)} \int_0^t (t-s)^{\alpha-1} f(s) ds, \quad T^0 = f(t), \quad T^{-1} = \dot{f}(t).$$

$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & i \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$

[illegible]

[Faint, illegible handwritten notes]

the same. In many more parts of the world, the same is true.

[illegible]

$\ln t_0 = \ln t_0 + \ln \left(\frac{1}{1 - \frac{1}{2} \frac{v}{c}} \right) + \ln \left(\frac{1}{1 - \frac{1}{2} \frac{v}{c}} \right)$

2) CH_3COOH и H_2O в равных частях

[illegible]

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{r^2} \right) = -\frac{2}{r^3} \frac{dr}{dt}$

[illegible]

$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \log p_i = -\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \log \left(\frac{1}{n} \right) = -\log \left(\frac{1}{n} \right) = \log n$

$\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m_1 v_1^2 + \frac{1}{2} m_2 v_2^2 \right) = \frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m_1 v_1^2 + \frac{1}{2} m_2 v_2^2 \right)$

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

... et ... in ... p' ...

— Toporul corp delict îi aparţinea aş-
tăzărindu-se că l-a învins în război.
— Toporul corp delict îi aparţinea aş-
tăzărindu-se că l-a învins în război.

— Bănătul era cunoscut ca o fire geloasă și-și suspecta mereu de legături amoroase cu cei mai apropiați. El a relatat că, în seara precedentă omorului, bărbatul ei, fiind în stare de ebrietate, a admonestat-o că a lăsat becul aprins pe hol și mai târziu pe a nu se ști unde. Ea nu se culcă, or îi ironizată-o, spunându-i: „Ce, vrei să faci căldură la vecin?” :

— În dimineața descoperirii cadavrului, bănuțul a plecat la serviciu, unde a lucrat consecutiv trei schimburi, deși cu o zi în urmă nu a acceptat să rămână la lucru peste program, a motivat această ultimă atitudine ca fiind în interesul îndeplinirii sarcinilor de plan:

— poziția apartamentului victimei, cu ușa pe același hol
t-ar fi permis acestuia să acționeze lesnicior, fără a fi văzut
sau auzit de cineva, concluzie ce se coraborează cu constatarea
făcută la fața locului, anume că nu s-au găsit în locuință
urme de noroi, deși soțul era moale în acel timp.

— investigațiile au stabilit că banușul a aflat despre comiterea omorului de la un cunoscut cînd se întorcea de la serviciu, dar a afirmat că a aflat vestea de la o vecină, după ce a ajuns acasă :

— concubină bănuțului a declarat că bărbatul ei a lip-
sit fără cauze și a murit în urma unei căderi de la o înălțime.
— Ea a spus că bărbatul ei era un om foarte simpatic și că pe-
trăsea în compania unor persoane foarte bune și că nu avea nici o
cauza să se sinucidă. Ea a spus că bărbatul ei era un om foarte
bun și că nu avea nici o cauză să se sinucidă.

$$f = p(x) + \text{rest}(x) \quad \text{with } \deg(\text{rest}(x)) < \deg(p(x)) \quad \text{and} \quad p(x) \in \mathbb{Z}[x] \text{ monic, } \deg(p(x)) \geq 1$$
[illegible]

1. The first part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

[illegible][illegible]

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

... a ... parte ...

[illegible]

... 2000 ...

...enta petelor de singe, speculind abil o gresala
 in prezenta lui. Astfel, bănuatul a cunoscut precis locul
 de la el, născle de sub unghiu de la un coleg de serviciu
 s-a lortit la cap, iar cel de pe manșeta cizmei, a căru
 grupă corespundea cu a victimei, nu știe, pentru că
 derii. Mai mult chiar, a lăsat să se înțeleagă că ar
 proveni și de la concubina lui, care avea aceeași grupă.
 O asemenea manieră de lucru l-a avantajat psihologic p
 bănuat și va nu poate fi justificată nici pe seama norm
 procedurale care reglementează obligația de a se comu
 nicatului rezultatul examinărilor. De fapt, dacă i se
 comunica numai rezultatul generic, anume că pe îmbrăcămint
 lui s-au descoperit pete de singe uman, se respecta crean
 procesuala, dar, totodată, se păstrau intacte premisele ca ac
 să-și formuleze acuzații inconsistente sau contradictorii
 puteau fi constituite ulterior în probe. Am subliniat
 aspect tactic concret deoarece are nu numai implicasi
 ciare, ci și de ordin psihologic, putindu-se transforma din in
 strument de lucru al anchetatorului într-o pirghie de ap
 pentru lărmuit.

...a lăsat să se înțeleagă că ar
 proveni și de la concubina lui, care avea aceeași grupă.
 O asemenea manieră de lucru l-a avantajat psihologic p
 bănuat și va nu poate fi justificată nici pe seama norm
 procedurale care reglementează obligația de a se comu
 nicatului rezultatul examinărilor. De fapt, dacă i se
 comunica numai rezultatul generic, anume că pe îmbrăcămint
 lui s-au descoperit pete de singe uman, se respecta crean
 procesuala, dar, totodată, se păstrau intacte premisele ca ac
 să-și formuleze acuzații inconsistente sau contradictorii
 puteau fi constituite ulterior în probe. Am subliniat
 aspect tactic concret deoarece are nu numai implicasi
 ciare, ci și de ordin psihologic, putindu-se transforma din in
 strument de lucru al anchetatorului într-o pirghie de ap
 pentru lărmuit.

In funcție de această situație s-a apreciat că relatările
 îl exclud pe cumnatul victimei din cercul de b
 ignorat indiciul care apăruse...
 de un alt...
 ându-se până dimineața, cind a p...
 In funcție de această situație s-a apreciat că relatările
 îl exclud pe cumnatul victimei din cercul de b
 ignorat indiciul care apăruse...
 de un alt...
 ându-se până dimineața, cind a p...

Referitor la cea de-a treia ipoteză, subliniem că nu au fost
 identificate persoane cu care victima să fi avut conflicte de
 natură a determina o răzbunare extremă. Cu toate acestea,
 s-au extins verificările și cu privire la rudele soției, rezul
 tatul final fiind nesemnificativ pentru rezolvarea cazului.

In acest moment de impas al cercetărilor s-a organizat o
 nouă analiză a cazului, prilej cu care s-au estimat și unele
 valențe psihologice. Astfel, împrejurarea esențială cu privire
 la toponimul corpului care aparținea învinutului, fapt pe care
 l-a recunoscut de la bun început și fără nici o rezervă, a fost

terindu-se că mai degrabă constituie o probă în apărare de
 abandonare la locul faptei o probă materială capătă impo
 triva lui. Că urmare, s-a admis că acesta putea fi în eroare
 neamintindu-și precis locul unde l-a lăsat, situație care pu
 tea schimba radical cursul anchetei, mai ales că celelalte ele
 mente în acuzare aveau doar valoarea unor indici.

s-au reluat investigații de pe cercetările cu privire la
 cumnatul victimei, a cărui...

s-a considerat că acesta putea avea
 o motivație mai puternică privind comiterea omorului, Janu
 așteptat de modul cum victima a tratat-o în căminul pe

ca acesta putea avea acces în locuința sau cămărușă
 învinutului cu victima mai mult timp, prin intermediul a odor...

Comiterea omorului în anumite condiții
 complex care în forma sa parțială putea...
 sirea omorului numai în condițiile cind victima nu putea
 pună rezistență

...ind arătarea ce și-a
 ...

...de bănuat, care,
 mincinosi, ci nu ugrau...
 deși nu au fost corupți, l-ar fi putut susține din complicitate
 încercând să-l apere din cauza necunoașterii fondului pro
 blemelor

...și situația celui care murise și s-a
 constatat că acesta nu...
 au împreună numai...
 ...discuțiile, reușindu-se, în urma
 unei cercetări meticuloase.

bănuțul și-a schimbat la sora lui cămașa și mai...

...a avut o discuție cu sora lui...

...a explicat-o ca provenind dintr-o...
...la bărbierit. Prin expertiză, s-a precizat că jăcea printre
...din aceeași grupă cu a victimei, bănuțul arînd atât grupă.
S-a obținut astfel și o probă materială în acuzarea lui.

Cum pe parcurs s-a obținut și o precizare de la sora lui
cu privire la ora sosirii la dormitor și că l-a spălat o cămașă
pe care se aflau pete de sînge, s-a apărut că printre o confruntare
atentă între frate și soră se poate obține mărturisirea
din partea bănuțului, care era refractor la anchetă. S-au efectuat
astfel mai multe confruntări tactice, elstigîndu-se astfel
importante în cercetare și, conjugate cu contradicțiile date în
declarațiile bănuțului, au condus în final la mărturisirea sa.
Cu acest prilej, criminalul a confirmat justetea concluziilor
de ordin psihologic promovate pe parcursul cercetărilor
arătînd că a ucis victima în timpul somnului și că, inițial,
a expluat în avantajul său neîncredința manifestată de anchetator
cu privire la originea petelor de sînge și evaluarea realității
a urmelor digitale. Faptul că a fost cercetat și apoi
lăsat în stare de libertate l-a consolidat deducția că nu are
nicio întruza în acuzarea lui și că, alături, a încercat, pe cît posibil,
să scape de răspundere penală.

Apreciem ca utilă întocmirea unor fișe de personalitate

...instrumente practice de orientare și de lucru
...flutătoare, vom prezenta o variantă a unui asme...

1 Date generale de cunoaștere (familie, școală, antecedente)

Rimaru I. este născut...
...a...

Este cel mai mare dintre cei trei copii - un copil care
prezintă unele tulburări comportamentale, și o soră.

Toți trei au rezultate slabe la învățătură. Rimaru I. a
...repetent în clasa a IX-a...

1 Intrat în facultatea de medicină veterinară arădoiană,
...răzute, fiind admis cu media 5,33. A rămas repetent în anii
II și III, cu perspectiva exmatriculării pentru numeroase absențe
și rezultate catastrofale la învățătură.

Tatăl său a cunoscut unele acte de violență și jaf comise
de către fiul său și, în loc să intervină ferm, să-l determine
să se comporte în spiritul legii, l-a sfătuit, uneori, cum să
ascundă obiectele și banii furati, dîndu-i concurs direct în
acest sens.

Rimaru I. are antecedente penale, fiind condamnat la 3
luni închisoare pentru sălășluirea unei intracțiuni de tîlhărie
în anul 1963 (leci la vîrsta de 19 ani, datorîndu-se a fi fost graț
pe un pa-nic care l-a surprins furînd pepeni).

2 Date privind principalele caracteristici ale personalității.

Conținutul gîndirii sale, problematica legată de școală și
de orice alte preocupări sînt extrem de reduse. Colegul își dă
demonstrarea de acest lucru, iar un profesor l-a caracterizat ca
fiind agramat, cu un limbaj suraz, de cea 3-400 cuvinte, situație
care arată incultură și un nivel extrem de scăzut pentru
un student.

A manifestat dificultăți în realizarea relațiilor cu semenii
dar mai ales cu femeile, cu care practic nu știa cum să procedeze
în prezentările sale. Din datele de anamneză și interogatoriu
se constată că a avut relații sexuale cu o minoră, fiind surprins
în locuința C, unde urma clasei a IX-a, fiind surprins
cînd avea raporturi sexuale cu o minoră.

O colegă de facultate, cu care a încercat să intre în relație
la un moment dat, îl descrie ca un individ fără nici o orientare, abuziv și
...de vorbă cu un alt coleg...

plimbare cu el, a grăbit că, pentru...
unul singur atul, acesta nefiind în măsură să înghitebe nici o
dificultate.

...a rămas în stare, de care s-a se-
...de durată trăit în starea respectivă...

... pe lângă starea de confuzie și de pierdere a conștiinței, s-a observat și o stare de agitație, cu mișcări de răsunet în spațiul înconjurător. În unele momente, el se ridica brusc din pat, făcând zgomot și strigând, dar fără să aibă nici o legătură cu realitatea. După ce se liniștea, se întorcea în pat și se culca din nou. Aceste episoade de agitație s-au repetat de mai multe ori în timpul nopții. În dimineața următoare, la ora 8.00, s-a trezit din nou în stare de confuzie, cu pierdere a conștiinței și cu mișcări de răsunet. După ce s-a liniștit, s-a culcat din nou în pat și a dormit până la ora 12.00. În timpul nopții, s-a observat și o stare de agitație, cu mișcări de răsunet în spațiul înconjurător. În unele momente, el se ridica brusc din pat, făcând zgomot și strigând, dar fără să aibă nici o legătură cu realitatea. După ce se liniștea, se întorcea în pat și se culca din nou. Aceste episoade de agitație s-au repetat de mai multe ori în timpul nopții.

Într-o discuție, cu urmărirea a înstrăinării unui coleg al autorului de lucru, s-a lăsat cu bucurie la antebraț pentru arăta că inelul lui este „rănit”.

Tot în cămin, aflând că într-o cameră de la subsol dormea, totă care o venit în vizită la un student, nu a dormit toată noaptea, pendulând agitat de la camera lui la subsol.

Prezența a dereglare a ritmului somn-veghe și aproape în fiecare noapte părăsea căminul între orele 22.00 și 2.00 dimineața. Mai mulți colegi, care au dormit temporar în aceeași cameră, au arătat că sarea bruse din pat, în timpul somnului, iar uneori, elud se întorcea din nou la cămin, se așeza pe paratrâmbul clădirii, până la etajul II, și intra în cameră pe fereastră.

Din examinarea modului de desfășurare a interacțiunilor și omoruri săvârșite cu mare cruzime, 6 tentative de omor, 2 răni, un viol, o tentativă de viol și un furt în domeniul abuziv (abuzesc) rezultă că în majoritatea cazurilor a acționat cu premeditare, în plină noapte, având asupra sa instrumente de lucru care a produce moartea: topor, cuțit, bare de metal de diferite dimensiuni.

În timpul nopții, de la serviciu noaptea trezii, de regulă pe la ora 2.00, el se trezea și se culca din nou în pat. În timpul elud acestea se aflau în stare de confuzie.

În același timp, manifesta o atenție distributivă deosebită, cu o senzație imediat orice împrejurare care ar fi putut duce la o pierdere a conștiinței. În unele momente, el se ridica brusc din pat, făcând zgomot și strigând, dar fără să aibă nici o legătură cu realitatea. După ce se liniștea, se întorcea în pat și se culca din nou. Aceste episoade de agitație s-au repetat de mai multe ori în timpul nopții.

Atât pe parcursul liceului, cât și al studenției a fost considerat ca un tip normal. Nu s-au observat nici evidente de agresiune.

În perioada de timp în care s-a desfășurat investigația, pe lângă episoadele de confuzie și de pierdere a conștiinței, s-a observat și o stare de agitație, cu mișcări de răsunet în spațiul înconjurător. În unele momente, el se ridica brusc din pat, făcând zgomot și strigând, dar fără să aibă nici o legătură cu realitatea. După ce se liniștea, se întorcea în pat și se culca din nou. Aceste episoade de agitație s-au repetat de mai multe ori în timpul nopții. În dimineața următoare, la ora 8.00, s-a trezit din nou în stare de confuzie, cu pierdere a conștiinței și cu mișcări de răsunet. După ce s-a liniștit, s-a culcat din nou în pat și a dormit până la ora 12.00. În timpul nopții, s-a observat și o stare de agitație, cu mișcări de răsunet în spațiul înconjurător. În unele momente, el se ridica brusc din pat, făcând zgomot și strigând, dar fără să aibă nici o legătură cu realitatea. După ce se liniștea, se întorcea în pat și se culca din nou. Aceste episoade de agitație s-au repetat de mai multe ori în timpul nopții.

3 Date medicale

Încea cu 4 ani anterior comiterii omorurilor, în sfera medicală au fost notate o serie de aprecieri, ca: „nod în gât”, „spasm esofagian” și „sindrom necrotic reactiv”.

După un an s-a adăugat mențiunea „pe fond de inadaptare”, recomandându-i-se efectuarea unui examen electroencefalografic. Acesta a evidențiat un traseu mediodorsal slab exprimat, pe care apăreau spontan foarte frecvente unde lente, care predominau grupate în regiunea temporală.

În timpul săvârșirii omorurilor, când s-a prezentat la examinarea neurologică, medicul a menționat în fișă o ușoară anafie pe care a apreciat-o ca „suspiciune de comă”. Coincidența acestei manifestări, chiar în dimineața dimineții, cu episoadele de agitație și de pierdere a conștiinței, a fost notată.

În timpul săvârșirii omorurilor, când s-a prezentat la examinarea neurologică, medicul a menționat în fișă o ușoară anafie pe care a apreciat-o ca „suspiciune de comă”. Coincidența acestei manifestări, chiar în dimineața dimineții, cu episoadele de agitație și de pierdere a conștiinței, a fost notată. În timpul unei tentative de viol, el nu se găsea într-o stare afectivă cu totul optimă. S-au observat și alte manifestări de agitație și de pierdere a conștiinței.

La examinarea psihică, el a fost în mod repetat, în timpul anchetei, nu a pus în evidență tulburări de tip psihic. Nu s-au remarcat stări halucinatorii, delirante sau de altă natură.

În perioada de timp în care s-a desfășurat investigația, pe lângă episoadele de confuzie și de pierdere a conștiinței, s-a observat și o stare de agitație, cu mișcări de răsunet în spațiul înconjurător. În unele momente, el se ridica brusc din pat, făcând zgomot și strigând, dar fără să aibă nici o legătură cu realitatea. După ce se liniștea, se întorcea în pat și se culca din nou. Aceste episoade de agitație s-au repetat de mai multe ori în timpul nopții. În dimineața următoare, la ora 8.00, s-a trezit din nou în stare de confuzie, cu pierdere a conștiinței și cu mișcări de răsunet. După ce s-a liniștit, s-a culcat din nou în pat și a dormit până la ora 12.00. În timpul nopții, s-a observat și o stare de agitație, cu mișcări de răsunet în spațiul înconjurător. În unele momente, el se ridica brusc din pat, făcând zgomot și strigând, dar fără să aibă nici o legătură cu realitatea. După ce se liniștea, se întorcea în pat și se culca din nou. Aceste episoade de agitație s-au repetat de mai multe ori în timpul nopții.

Adărmici nu numai încercările de reeducare din penitenciar, ci și determinarea o nouă atitudine dușmănoasă față de societate, pot genera o hotărâre de a se opune din ce în ce mai activ normelor și legilor care guvernează viața socială.

În altă parte a lucrării noastre ne-am referit la cercetările lui K. D. Opp (1979), care a arătat că o variabilă infracțională este o variabilă dependentă de posibilitățile individului de a proceda ilegal în condițiile în care el a aderat la un sistem de norme ilegale. Expresiat formalizat cu o altă notă decât cea propusă de K. D. Opp, propoziția de mai înainte se poate scrie astfel:

$$Ac = f(SI, Pd)$$

unde actul criminal (Ac) este o funcție (f) a unor situații favorizante (SI) și a unei personalități deviante (Pd). Asemănă proporție formalizată este valabilă în egală măsură și atunci când înlocuim actul criminal (Ac) prin R, adică recidiva. Rezultă

de aici că nici un act criminal, respectiv nici o recidivă, nu are loc dacă — ipotetic, bineînțeles — SI sau Pd au valoarea 0 (zero).

Mergând mai departe cu K. D. Opp și colaboratorii săi, ca probabilitatea recidivei crește, respectiv scade în funcție de frecvența și durata vizitelor pe care le primește deținutul (A în figura 39); posibilitățile de calificare profesională ce i se oferă în penitenciar (B); deprivările la care el este supus la locul de detenție (C); antecedentele penale ale deținutului (D). Acești factori favorizanti (notati în figură cu +) sau defavorizanti (notati în figură cu —) ai recidivei postdetenționale se potentează sau nu în funcție de posibilitatea deținutului de a avea contacte cu alți delinți (a); frecvența unor comunicări cu elemente deviante (b), și, în fine, de posibilitățile subiectului de a avea contacte cu exteriorul (c).

Grafic, determinările și interdependențele se prezintă astfel:

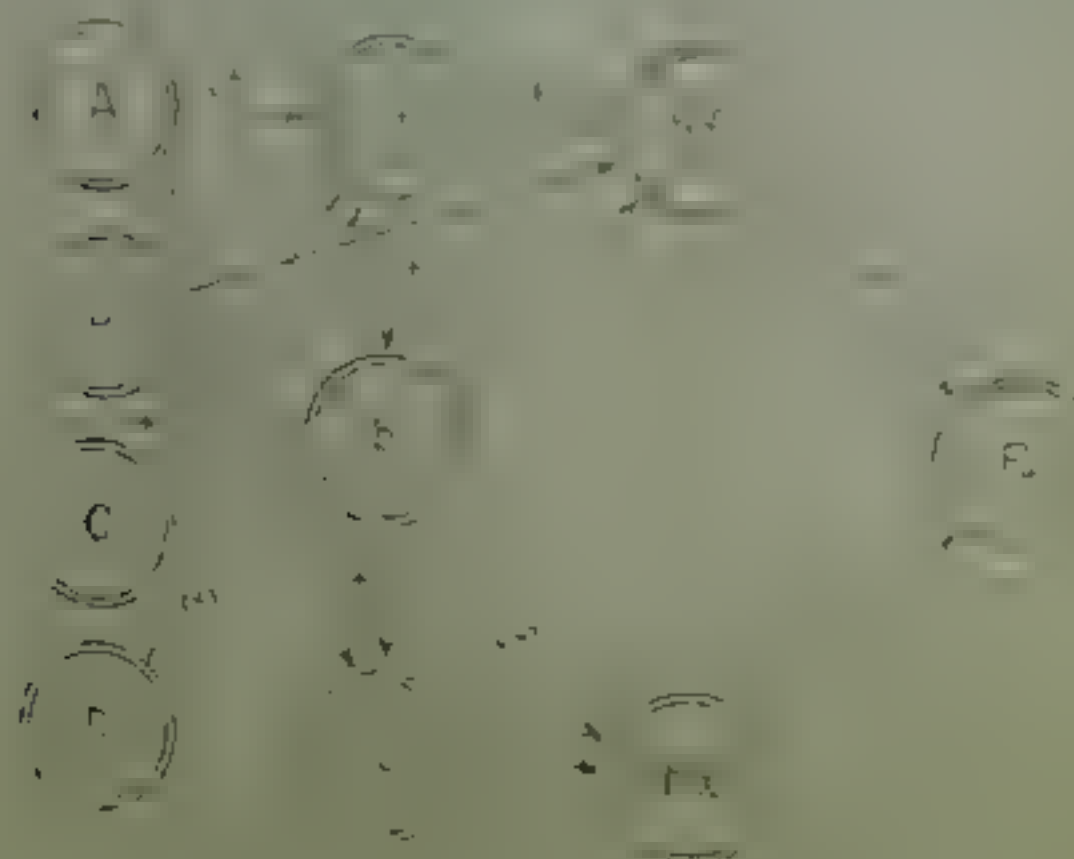

Fig. 39

Teoretic, deci, posibilitățile de reeducare (B) acționează negativ asupra probabilității de recidivă, întrucât reduc atât situațiile favorizante SI, cât și influențarea negativă a personalității (Pd). În schimb, antecedentele penale (cazietul) ale subiectului (D), ca și deprivările rezultate în detenție (C) potentează recidiva.

În continuare, vom analiza funcțiile sociale ale D. Opp, întrucât acestea sunt aproximativ la fel ca cele ale lui H. F. Ellenberger.

În privința funcțiilor sociale ale D. Opp, trebuie să luăm în considerare următoarele aspecte:

Penitenciarul ca organizație socială

Aplicarea cunoștințelor psihologice în domeniul înfăptuirii justiției penale

momentele primare ale procesului de identificare a delinților și a motivelor lor. În acest sens, D. Opp a realizat o contribuție importantă, întrucât a demonstrat că procesul de identificare a delinților este un proces social și emoțional, care implică o interacțiune complexă între factorii psihologici și sociali. El a arătat că definiția delinției este prea simplă și că trebuie să se țină seama de aspectele psihologice și sociale ale comportamentului criminal.

termenul utilizat de H. F. Ellenberger (1971), de psihologie carcerală, căci acest termen se referă la acele fenomene psihologice și psihosociale care derivă din viața de penitenciar și care afectează toată personalitatea umană, comportamentul său individual și social, exacerbarea unor instincte, conduite spațiale-teritoriale, subordonarea la unele norme carcerale etc.).

Înainte de a intra în detaliu, vom analiza pe scurt instituția socială penitenciarul, mai exact organizația socială în cadrul căreia are loc procesul de reeducare.

În figura 40 se vede „sistemul social global” (caseta 1) care înglobază în mod logic sub sistemul economic, cel politic, particularitățile culturale etc. Orice sistem social global reprezintă un sistem de norme (caseta 2), dintre care unele sunt de natură legală, altele de natură morală.

În cadrul sistemului social global, există un sistem de norme care guvernează comportamentul indivizilor. Acest sistem de norme este format dintr-o combinație de norme legale, morale și sociale, care interacționează reciproc.

În ceea ce privește funcțiile sociale ale D. Opp, acestea sunt legate de aplicarea cunoștințelor psihologice în domeniul justiției penale. El a demonstrat că procesul de identificare a delinților este un proces social și emoțional, care implică o interacțiune complexă între factorii psihologici și sociali. El a arătat că definiția delinției este prea simplă și că trebuie să se țină seama de aspectele psihologice și sociale ale comportamentului criminal.

... a justitiei (politie, tribunale),
care, la rindul lui, elaborează o teh-
nică de corespunzătoare așa încât în
... să se asigure în elținerea în
... societățile primitive)
... lui și reintrodu-
... normil
... aspect
... 1979 putem
... de
... raport cu
... de devianță, inf...

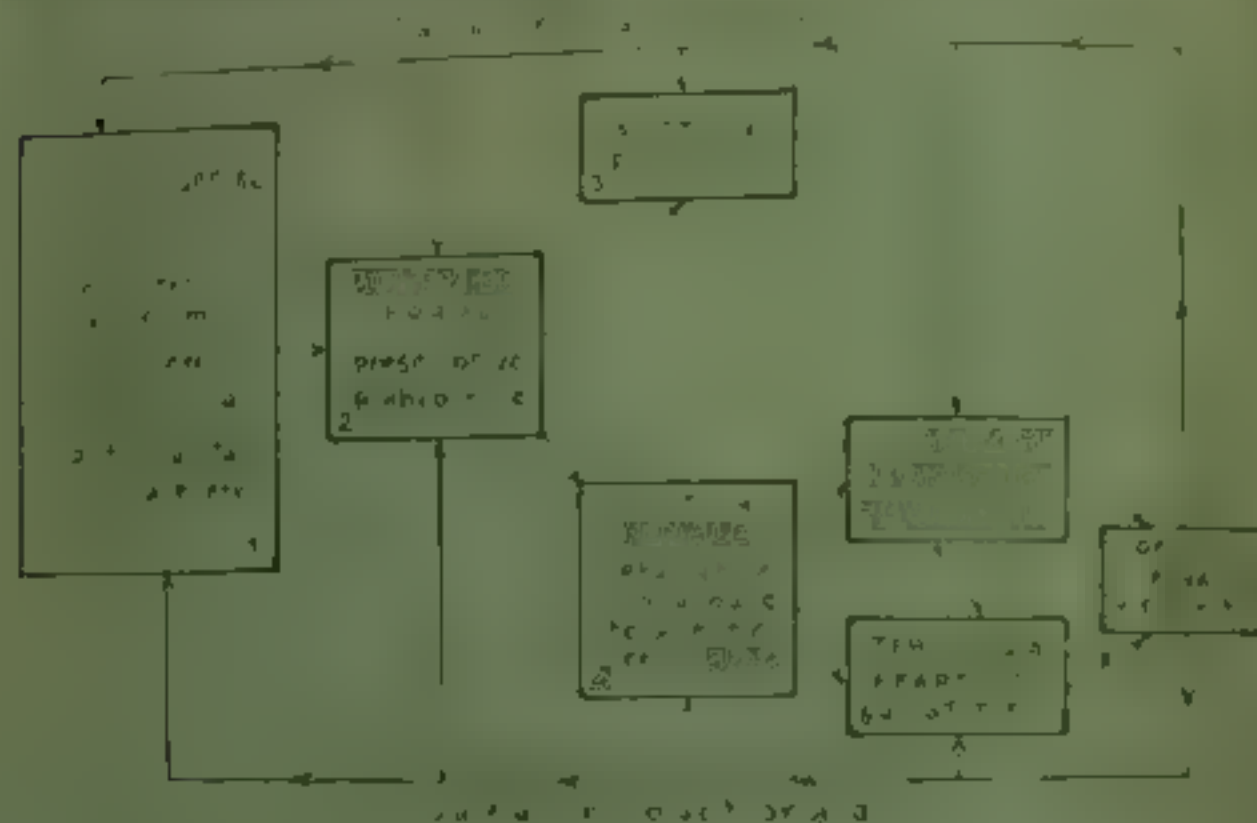

Fig. 49

[illegible]

... și împiedicarea ei.
... cel scop este urmărit și
... de suborganizația militară
... pe sistem de comandă și
... preventive (existența grati-
... armată a deținuților
... deplănărul lor — escor-
... etc). Cel de-al doilea scop
... în penitenciar este produc-
... bunuri materiale (meșteșugă-
... industrială, agrară etc).
... se impune prin remunerare.
... din timpul condamnării
... problemele de producție
... care asigură
... cel de-al tre-
... cel scop este cel de a
... prin coerciție morală de către edu-
... care se ocupă în
... de p...

care este supus în mod firesc, dar și din cauză că el trebuie să elaboreze noi comportamente: pe de o parte, față de colegii lui, deținuți, pe de altă parte, față de personalul custodial militar, de cel tehnico-productiv, cit și de corpul de educatori-terapeuți.

— întărește sau nu —
ducătorului (pe linia de comandă)

[illegible]

...le care nu se
...privirii de

...tul detenției asupra indivi-
...resimte în mod dramatic
prin limitarea drastică a spațiului de
mișcare și a organizării timpului
ordinar al deținuților. Aceasta înseamnă
neexistența — impusă de regula-
mentul instituției penitenciare —
valorizării unor noi conduite de spa-
tiu și de timp radical diferite de
cele ale unui individ uman în libertate.
Reducerea perimetrului de miș-
care a individului dă naștere la apariția
unor fenomene ancestrale de terito-

riale de apărare a teritoriului pro-
prie (cf. F. Reading, 1978) — care
se manifestă printr-o exagerată in-
digență în „apararea spațiului perso-
nal” (locul de căutare, locul de ali-
mentare etc.). Deși fenomene de
teritorialitate se manifestă și în con-
diții vieții obișnuite — după defini-
ția lui Anthony Storr (1969) și
— este o ființă teritorială — mai
în spații supraaglomerate (orașe
aglomerate, blocuri etc.), unele fe-

...caci individul
...să-și stăpânească impulsurile
agresive generate de prezența cîr-
...de ind...
...de ind...
...de ind...

Frustrarea este resimțită cu de-
sebită iarăie și pe planul timpului.
Organizarea impusă și în general
foarte monotona a timpului, progra-
ma zilnică sever reglementată,
timpul liber, atât cît este, fiind și el
impus, mai cu seamă în primele pe-
riode ale detenției provoacă senti-
mentul de frustrare continuă și, în
consecință, mă este agresivitatea de-
ținutului.

La mărirea sentimentului
...seamă de obiecte de uz personal,
a căror lipsă este mereu resimțită.
De asemenea, deținuții este forțat
să renunțe la cele mai multe din
plăcerile pe care și le-a putut ofer-
i în viața liberă (de exemplu, con-
sumarea de alcool, jocuri de noroc
etc.), ceea ce îl va duce la căutarea
de „surrogate de satisfacții” (Kerner,
1982).

Sociul încarcerării, contactul cu
subcultura carcerală, în scurt
timp îl fac pe deținut să-și for-
meze — nu neapărat în mod expli-
cit — o nouă viziune a propriei
persoane și să elaboreze o „strategie
de supraviețuire” (L. H. Bowker,
1977 după H.-J. Kerner, 1982).

Încă în urmă cu decenii, criminolo-
gii canadieni D. Clemmer (1940) a
semnalat fenomenul de prizoni-
zare — definit ca „socializarea în
cultura deviantă a deținuților”
(H. F. Reading, 1978) —, proces prin
care deținutul ajunge să adopte și
să împărtășească punctul de vedere
al încarceratilor privind lumea
penitenciară și societatea în general.

Prizonizarea incumbă adoptarea
unei atitudini ostile (fățușe sau as-
cunse) față de personalul închisorii,
față de lumea „din afară” și concomi-
tent dezvoltarea unei leali-
tăți față de ceilalți deținuți, sprijinirea re-
ciprocă ori de câte ori interesele reale
sau imaginate ale deținuților
în conflict cu unele dispozi-

...acestor „norme carcerale”, ca și
...altor norme de același fel,
...de caracteristice subculturii car-
...generate dintr-o puter-
...care se subsumează
...am văzut că a formulat
...la grup”

În această situație, primul pas
motivat psihologic (eventual și logic)
este strădania deținuților de a se
integra grupului informal de de-
ținuți, de a-și dezvolta conduite dez-
voltate prevalente în acest grup, prin-
te altele și supunerea necondițio-
nată la liderul informal, chiar dacă
acesta să fie prost văzut de cadre. În
conformitate cu legea lui O. H. Mo-
watt, despre care s-a vorbit în al-
tarte a lucrării noastre, el va opta
pentru situația gratifiantă imediată,
deci va face cauză comună cu grupu-
lul de deținuți, căci deținuții sunt mai
în măsură de a-l sancționa pe cel
sau „penal” decât cadrele.

Antony Wheeler (1968) subliniază
că fenomenul de prizonizare, de
adaptare în grupul deținuților, de
identificare cu subcultura carcerală
este doar o primă fază în evoluția de-
ținutului, căci în cea de-a doua fază
din viața de detenție se poate ob-
serva împiedicarea fenomenului de despr-

...tul detenției, asumarea „...
...captiv” este logică la infractori; cu
...se apropie însă momentul liberă-
...unde să adopte un rol tot
mai apropiat de ceea ce este dezira-
...de viață social. Este

trădătoare, față de eforturile edu-
cativ-terapeutice ale personalului
specializat din penitenciare (D. Péic,
1980).

Din punct de vedere psihosocial,
populația de deținuți dintr-o insti-
tuție penitenciară reprezintă un grup
uman care înainte de toate are ca-
racteristicile oricărui grup. Astfel,
se pot identifica stataturi și roluri
formale sau informale, apar lideri
formali și informali, care au un cu-
vant greu de spus în existența și
manifestările întregului grup. De
asemenea, grupul se supune unor
norme care nu sînt neapărat iden-
tice cu cele dorite de conducerea
penitenciarului, cum tot așa exista
și „tradiții” transmise de la o „ge-
nerație” la alta de deținuți. La fel,
apare și un limbaj specific folosit cu
precădere în scopul comunicării din-

...se mențin în po-
...constituente
...instituția fie prin transfer, fie
prin libertate

În cadrul grupului de deținuți,
...fenomenele socioafective (de
...respingere-izolare sau de
...neutilitate) dintre indivizi.
Față de alte grupuri umane, în grupul

...afectează stilul climatul
organizational, cît și starea de
...a deținuților

...de ind...
...de ind...
...de ind...

CAPITOLUL VIII

UNELE INSTRUMENTE SIMPLE DE INVESTIGAȚIE PSIHOLGICĂ

Testarea. Rolul și importanța ei

Trăsăturile psihologice ale omului, deci și ale infractorului, martorului sau victimei pot fi puse operativ în evidență și prin examenul psihologic. Factorii psihologici astfel relevați, alături de factorii medicali (bază examenului medical), vor oroborați cu factorii de natură

Testarea psihologică este o probă științifică care are scopul de a depăna starea psihică a subiectului pentru a-l ajuta să se recupereze și să revină la viața normală.

Testarea psihologică este o probă științifică care are scopul de a depăna starea psihică a subiectului pentru a-l ajuta să se recupereze și să revină la viața normală.

Testul este definit ca o probă științifică care are scopul de a depăna starea psihică a subiectului pentru a-l ajuta să se recupereze și să revină la viața normală.

Termenul test a capătat o semnificație de determinare privind accepția cu care trebuie folosit, specificul sau ca metodă psihologică, diferența lui de alte metode, valoarea sa de cunoaștere psihologică (psihodiagnostică) și de predicție (funcție de prognoză).

Testele aduc informații cantitative și/sau calitative privind diferite procese și însușiri psihice ale subiectului testat; se cunosc, astfel, teste de: gândire, memorie, atenție, inteligență, personalitate, aptitudini, interese, atitudini etc. Există teste verbale (care solicită un răspuns verbal) și teste neverbale, care solicită operarea cu imagini, simboluri, cu figuri sau obiecte ce se cer minuite.

Din punctul de vedere al strategiei de solicitare, există teste în care interesează timpul de rezolvare (testele de timp) și teste în care interesează rezultatul (testele de rezultat).

Valoarea prognostică de care dispune testul este, de asemenea,

importantă. Din acest punct de vedere, se impun câteva condiții restrictive:

— cu cât subiectul supus examenului psihodiagnostic este mai tânăr, valoarea prognostică este limitată, datorită ritmului de dezvoltare alert și, deci, numeroaselor transformări la vîrsta timpurie;

— pentru vîrstele de peste 50 de ani are loc din nou o scădere a valorii prognostice a testului, datorită ritmului de deteriorare individualizat a unor parametri psihologici la această vîrstă.

Prezentăm în continuare câteva modele de teste psihologice, scopul prezentării este orientativ și exemplificativ, întrucît administrarea și interpretarea lor sînt de domeniul exclusiv al psihologilor specialiști.

Subliniem că în administrarea oricărui tip de test psihologic este indispensabilă asigurarea colaborării subiectului pentru testare și acordul subiectului pentru parcurgerea întregului test) între subiect și examinator. Numai în felul acesta se poate obține un grad sporit de eficacitate a examenului psihologic propus.

Testarea percepției timpului

Testarea timpului este o probă științifică care are scopul de a depăna starea psihică a subiectului pentru a-l ajuta să se recupereze și să revină la viața normală.

Testarea percepției spațiale

Testarea spațiale este o probă științifică care are scopul de a depăna starea psihică a subiectului pentru a-l ajuta să se recupereze și să revină la viața normală.

Testarea percepției cromatică

Există diferențe modalități prin care investigatorul poate stabili dacă subiectul distinge sau nu anumite culori în condiții de luminanță diferită.

Printre metodele cele mai cunoscute ce pot fi utilizate menționăm testul Ishihara. Acesta constă într-un număr de 46 planșe în care sînt redată — prin cerceulețe de mărime, culori și nuanțe diferite — cifre, litere, figuri. Planșele sînt astfel realizate încît ochiul normal poate citi numerele, cifrele sau figurile în mod clar, în timp ce persoanele care prezintă cecitate cromatică (dificultăți în perceperea anumitor culori: verde, roșu, albastru etc.) citesc unele din aceste planșe cu greutate sau incorect.

Testarea mișcărilor oculare în percepția vizuală

Testarea mișcărilor oculare este o probă științifică care are scopul de a depăna starea psihică a subiectului pentru a-l ajuta să se recupereze și să revină la viața normală.

Testarea acuității auditive

Testarea acuității auditive este o probă științifică care are scopul de a depăna starea psihică a subiectului pentru a-l ajuta să se recupereze și să revină la viața normală.

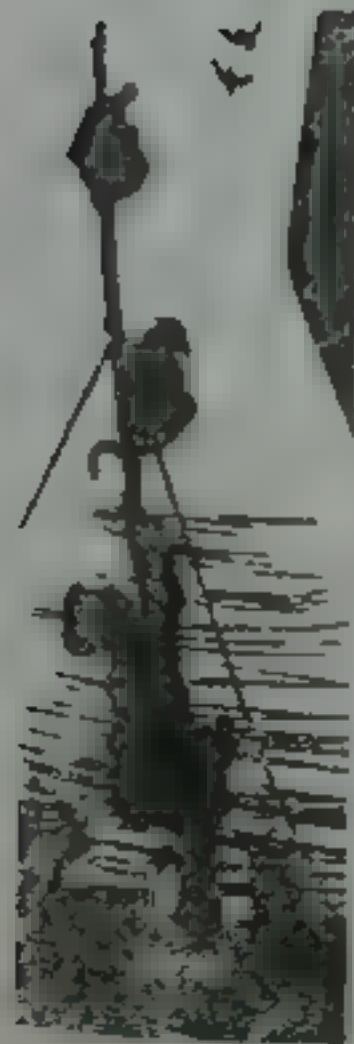
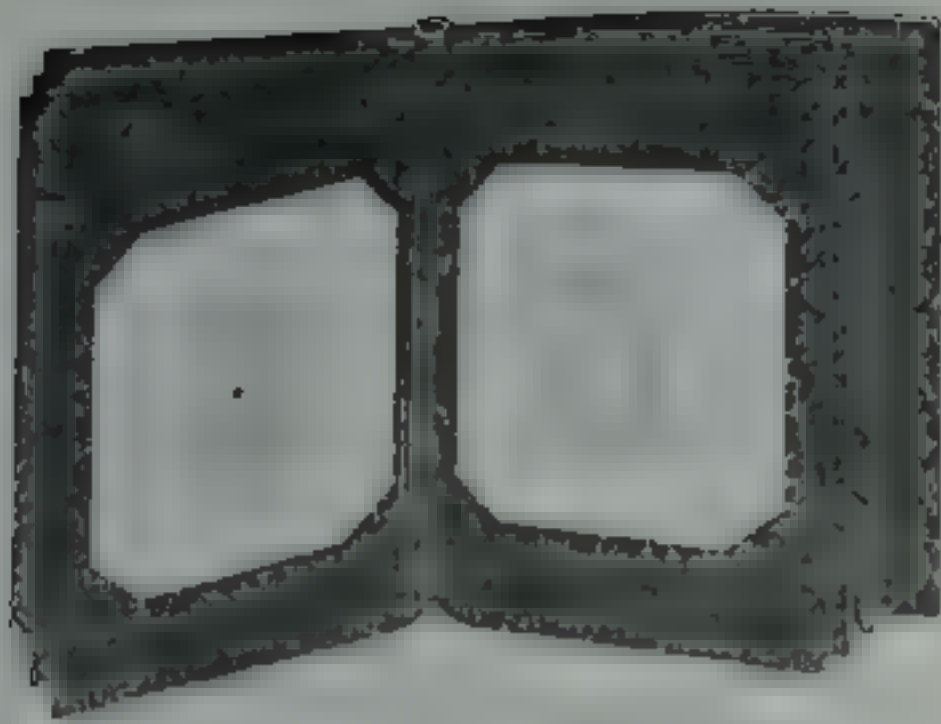

Fig. 1.

ter pentru măsurarea atenției

Textul se prezintă sub forma unei

șeri geometrice asemănătoare între
ce și testul aranjate Subiectului

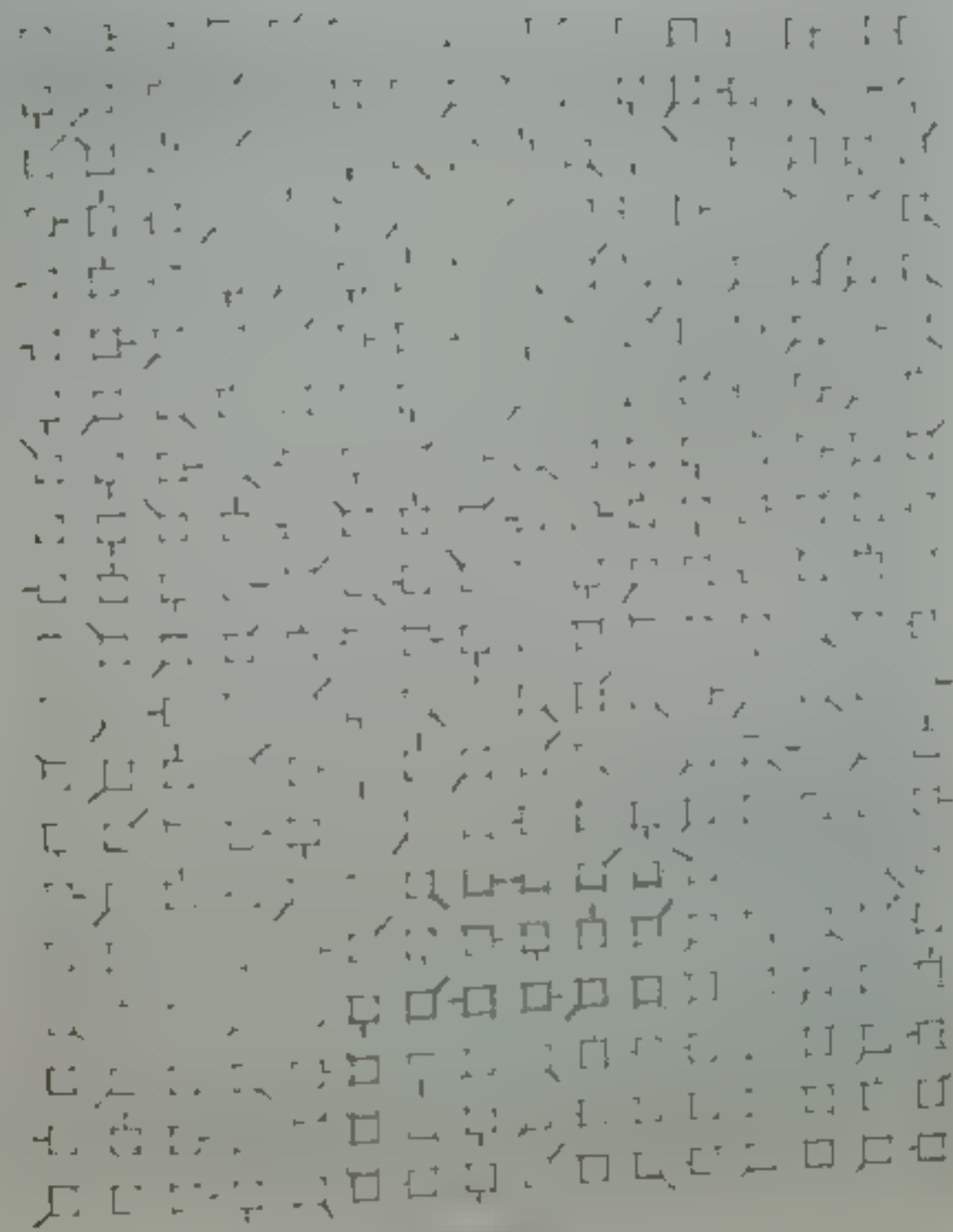
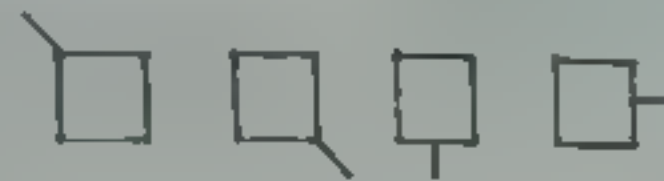

Fig. 2.

b. revine sarcina ca, în minim m de timp sau timp pas de ex- pentru ent t s în maxim de v. teză să b ure e g a e nume ind cte n p a te r super cta a pagin i Se consideră ca indice de măsurare a atenției

— testul lui Stern
— testul lui Stern

— testul lui Stern

— testul lui Stern

— testul lui Stern

Teste de memorie

Testele de memorie cuprind probe care surprind și măsoară diferența parametrilor funcționali ai procesului memoriei: capacitatea fixării, recunoașterii și reproducerii imaginilor senzoriale, ideilor, trăsăturile memo-

rii, intenționalitatea și neintenționalitatea în memorare, în relație cu volumul cunoștințelor și durata pentru care sunt fixate etc.

Există diverse tipuri de teste de memorie

de exemplu, subiectul este pus să memoreze un șir de cifre sau litere sau grupuri de cifre ori litere. Verificând după intervale determinate de timp calitatea și cantitatea celor memorate, experimenterul poate conchide asupra trăsăturilor memoriei în condițiile date

— un alt tip de test al memoriei este cel al memoriei vizuale, în care subiectul are sarcina de a privi 20 de secunde ce este desenul pe planșă (fig. 44) și să-l descrie sau să enumere toate obiectele, ființele etc. Cu cât descrierea este mai completă, cu atât se poate considera că are o memorie vizuală bună

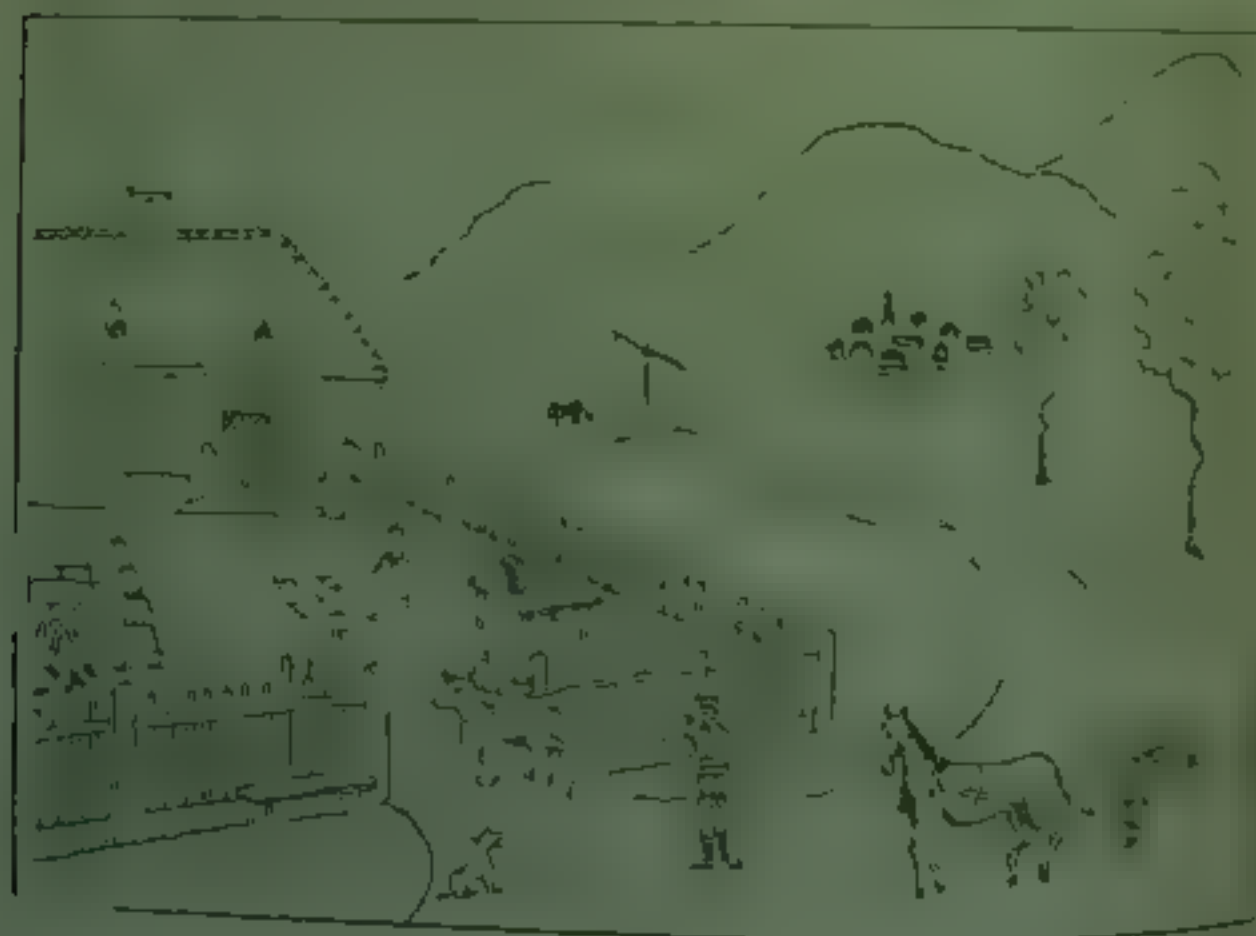

Fig. 44

Teste de inteligență

Testele de inteligență constau în probe psihologice care, din punct de vedere al subiectului, pot evidenția capacitatea de înțelegere, de orientare într-o sarcină de rezolvat, nivelul de dezvoltare a operațiilor gândirii etc.

Există o diversitate de teste de inteligență cu valoare diagnostică și/sau prognostică. Un criteriu de clasificare a lor se referă la conținutul testelor: teste verbale, neverbale (cu conținut figurativ) și de performanță, în care rezolvarea constă în manipularea unui material concret.

Pentru ilustrare, prezentăm două secvențe din două tipuri de teste de

inteligență. Pentru „testul-labirint” (fig. 45) subiectul are sarcina de a indica, într-un interval de timp cât mai scurt, traseul corect pe care soarecele trebuie să îl parcurgă pentru a ieși din labirint și a consuma hrana.

A doua secvență (fig. 46) reprezintă trei itemi dintr-un test de inteligență, de asemenea, neverbal. Pentru fiecare item subiectul are sarcina ca, privind cu atenție figurile din primele trei chenare din stînga, să descopere în următoarele șase figuri din chenarele din dreapta cea figură care în mod logic continuă sau completează șirul celor trei

Fig. 45

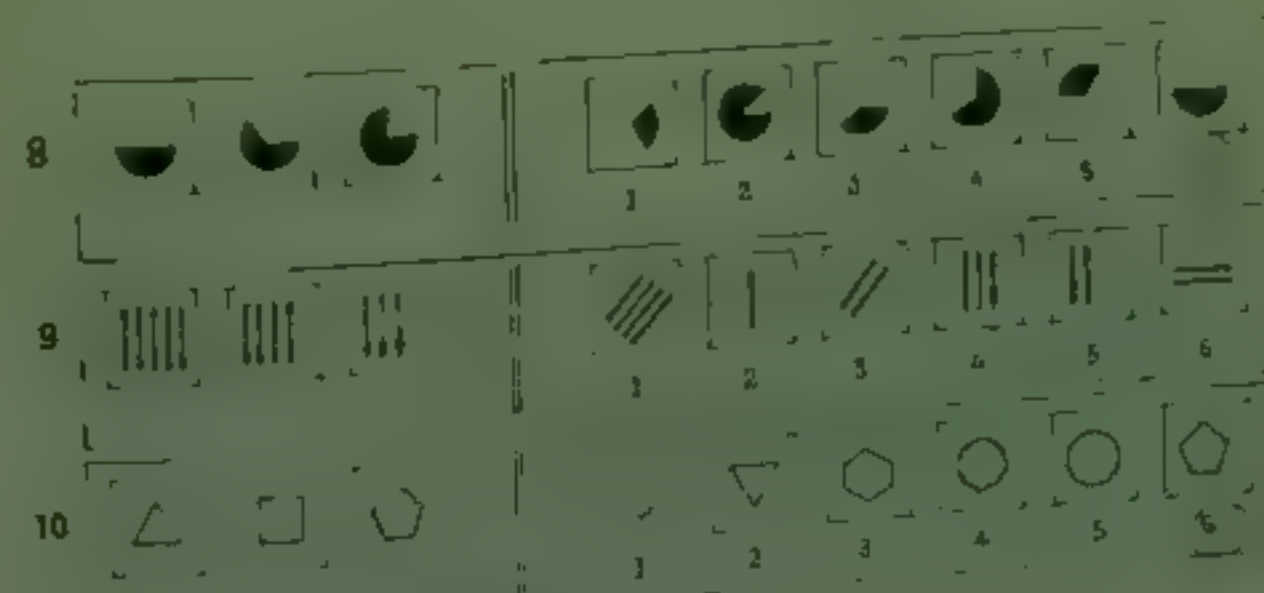

Fig. 46

Test de asociere cuvinta-pateci:

[illegible]

În cele două cazuri, găsirea soluției
chetonurii nu o dată au condus la
rezolvarea cu succes a „enigmelor”

Propunem atenției un model de test asociație, alcătuit după Abrahamson — Rosanoff — Jung — Mirav Lopez, ce permite relevarea unor tensiuni afective-emotionale ale învinutului și care, asemănător investigației cu poligraful („detectorul de minciuni“), poate evidenția, chiar și în caz de neputință a probei, legătura dintre anchetat și infracțiunea în cauză.

Testul „cuvinte-perechi” poate fi considerat (C. G. Jung) un interogatoriu disimulat și condensat.

Etapă premergătoare pe care anchetatorul trebuie să le parcurgă în vederea administrării testului:

— o anamneză (stringere de date
— de familie, de prieteni, de vecini, de
— rudele ale invinutului, datele despre
— familie, anturaul de prieteni
— elementele de familie, de prieteni
— pot avea legătură cu infracțiunea
— în cauză;

— discute prealabilă cu invinuitul, în care i se explică necesitatea de a colabora cu anchetatorul în scopul aflării adevărului; se în-

1990

Examinatorul aicâtuește o listă de cuvinte-stimulente. În general, se utilizează cca 100 de cuvinte. Dacă valoarea exprimativă a metodei este prea mică, redusă, iar dacă este prea mare atunci intervin oboseala, plictiseala, saturația, factori ce pot perturba rezultatul probei. Cînd se face lista, se aleg acele cuvinte care pot fi înțelese de orice persoană cu grad mediu de cultură. Pe parcursul

a. Li intercalate, în proporție de $1/4 - 1/5$, deci aproximativ 25-30 cuvinte critice, afective, considerate a avea legătură cu inferențelă. Excepție fac p. ca 10 cuvinte, care trebuie să fie relevante pentru cazul corectat negativ, în scopul de a înlesni subiectului obținutarea cu proba

De exemplu, pentru corectarea unei cauze de tipul accident rutier nocturn cu fugă de la locul faptei, în lista de cuvinte afectogene vor fi: fugă, noaptea, accident, și cu caracter afectogen, dar de ordin general: vinovat, cercetat, mincinos etc. Cuvinte neutre vor fi de genul: cauzet, creion, seapă, fluture, iarbă etc.

Instructajul pentru test

— în scopul punerii în vedere a reacției învinuitului, experimentatului îi cere acestuia ca, pe [redacted] citirii listei de cuvinte, să răspundă oral la fiecare cuvânt cu primul cuvânt sau grupaj (scurt) de cuvinte care îi vine în minte în mod spontan și onest :

— experimentatorul va citi lista
de la egal distanță, neavând
în nici o situație, lăsând o pauză
de 1-2 secunde între răspunsul prim
și cuvântul următor.

Ex. 1. $T = 10$ and 100 are the first two terms of an A.P.

... și se observă elementele de
... (ro-
... nelinește etc.) ale în-
... și notate la secvențele din
... unde se produc.

— vor fi notate intervalele de timp semnificative (timp de latență) care apar între cuvântul citit de experimentator și răspunsul verbal al învinutului; se consideră, în acest caz, intervalele de 2—3 secunde și semnificative cele care durează mai mult de 4 secunde.

Interpretation testului

Se consideră indici ai vinovăției
sau legăturii cu cazul de infracțiune
cercetate situațiile în care

— se înregistrează o latență a răspunsului asociat la cuvintele afectogene (mai mult de 4 secunde până la asocierea cuvintului); se observă că latența răspunsului se menține uneori și pentru 1—2 cuvinte care urmează după cel afectogen (are loc o reacție postafectogenă).

— Invinutul nu asociază nici un cuvânt cu cel afectogen (este o exagerare a fenomenului de latență). În acest caz, este foarte evidentă reacția afectivă a subiectului (facem observația că se poate ca invinutul „să se blocheze” la un cuvânt sau la cuvinte care aparent nu au legătură cu cazul cercetat): de exemplu, cuvântul „singur”, deși nu apare în nici o legătură cu cazul, poate fi totuși un cuvânt afectogen dacă subiectul are o experiență durabilă în legătură cu acest cuvânt. Este foarte important să se acorde multă atenție asupra anamnezei amănunțite a subiectului.

— subiectul are o reacție verbală sau de conduită absurdă — de exemplu, se ridică de pe scaun ca și cum ar fi uitat ce are de făcut sau asociază un cuvânt total deosebit (absurd) pentru cuvântul stimul.

— se înregistrează o asociație verbală superficială (exclamații, da!, da!, nu! etc.).

— subiectul repelă cuvântul stimul (considerat afectogen) cu și cum ar încerca să capete timp pentru gândire, pentru un răspuns pe care îl socotește dificil.

— repetă același cuvânt (asociați
la mai multe cuvinte stimul (unre
care și cuvinte afectogene) cu și
cum s-ar feri să dea în răspuns
ar indica experimentatorul c

observa fenomenul de perseverare (asociază răspunsuri din aceeaşi familie de cuvinte : de exemplu, la cuşit — asociază cuşitoş)

Dacă anchetatorul, administrând
testul „cuvintelor-perechi”, înregi-
trează indici de genul celor de mai
sus, se poate formula concluzia că
invitatul, probabil, are legătură cu
cazul cercetat.

prepus la comp. care...
in cercetarea penală se dovedește a
fi utilizarea poligrafului. Poligraful
este astfel construit încît poate înre-
gistra concomitent modificări ale di-
feritelor fenomene fiziologice (vege-
tații mai puțin controlabile) cum
sunt: presiunea arterială, presiunea
cardiacă, rata
respirației, etc. în situații
de stres sau modificări
unor stări
de conștiință.

În cazul testului expus anterior, poligraful poate fi utilizat în timpul administrării probei cu scopul de a înregistra modificările fiziologice care apar la cuvintele afectogene sau postafectogene.

În cazul în care poligraful evidențiază reacții emoționale deosebite, la răspunsuri modificate fiziologic, sunt făcute constatările de asemenea, care indică reacții la vinovăția prezintă a subiecților examinați.

Test de personalitate

Testul este un instrument care permite adevărul psihic al subiectului să se manifeste în răspunsurile la întrebări care sunt formulate în moduri diferite. Acest test este un instrument care permite adevărul psihic al subiectului să se manifeste în răspunsurile la întrebări care sunt formulate în moduri diferite. Acest test este un instrument care permite adevărul psihic al subiectului să se manifeste în răspunsurile la întrebări care sunt formulate în moduri diferite.

Acceștia aparțin în mod obișnuit tipului extravertit.

Alții, dimpotrivă, sunt asociați cu pași fără verba de adevăr, care se manifestă învenind răspunsuri pozitive în subiectul structurii psihomorfologice. În subiectul regulat, pașii sunt asociați cu pașii.

În subiectul asociației, pașii sunt asociați cu pașii. În subiectul asociației, pașii sunt asociați cu pașii. În subiectul asociației, pașii sunt asociați cu pașii.

În subiectul asociației, pașii sunt asociați cu pașii. În subiectul asociației, pașii sunt asociați cu pașii. În subiectul asociației, pașii sunt asociați cu pașii.

minat și direcționat specific comportamentul persoanei. De obicei, aceste teste sunt utilizate pentru a determina nivelul de cunoaștere și autocunoașterii.

12. — În copilărie

13. — La școală

14. — În viața mea

15. — Când sunt singur(ă)

16. — Ce mă neliniștește mai mult

17. — Voi fi mai fericit(ă) când

18. — Îmi este frică de

19. — Când cineva mă supără

20. — Când sunt

21. — Femeile (bărbații)

22. — În viața mea

23. — În viața mea

24. — În viața mea

25. — În viața mea

26. — În viața mea

27. — Soțul meu (soția mea)

28. — Cei mai mulți oameni

29. — Dragostea

30. — La locul meu de muncă

31. — Tinerii

32. — În viața mea

33. — În viața mea

34. — În viața mea

35. — În viața mea

36. — În viața mea

37. — În viața mea

38. — În viața mea

39. — În viața mea

40. — În viața mea

41. — În viața mea

42. — În viața mea

43. — În viața mea

44. — În viața mea

45. — În viața mea

46. — În viața mea

47. — În viața mea

48. — În viața mea

49. — În viața mea

50. — În viața mea

51. — În viața mea

52. — În viața mea

53. — În viața mea

54. — În viața mea

55. — În viața mea

56. — În viața mea

57. — În viața mea

58. — În viața mea

59. — În viața mea

60. — În viața mea

61. — În viața mea

62. — În viața mea

63. — În viața mea

64. — În viața mea

65. — În viața mea

66. — În viața mea

67. — În viața mea

68. — În viața mea

69. — În viața mea

70. — În viața mea

71. — În viața mea

72. — În viața mea

73. — În viața mea

74. — În viața mea

75. — În viața mea

76. — În viața mea

77. — În viața mea

78. — În viața mea

79. — În viața mea

80. — În viața mea

81. — În viața mea

82. — În viața mea

83. — În viața mea

84. — În viața mea

85. — În viața mea

86. — În viața mea

87. — În viața mea

88. — În viața mea

89. — În viața mea

90. — În viața mea

91. — În viața mea

92. — În viața mea

93. — În viața mea

94. — În viața mea

95. — În viața mea

96. — În viața mea

97. — În viața mea

98. — În viața mea

99. — În viața mea

100. — În viața mea

1. În viața mea
2. În viața mea
3. În viața mea
4. În viața mea
5. — Familia mea
6. — Nașii despuși
7. — Pe mine mă frământă
8. — Cei din jurul meu
9. — Am suferit
10. — Eu nu pot să
11. — Viața mea

de cazul cercetat

Explicăm testul prin care a răspuns la întrebări care nu sunt cercetate în legătură cu subiectul cercetat, întrucât acesta este un test de cunoaștere

2. — Căpă cea mai ferocă - distracția
7. — Pe mine mă frământă - erori cunoscute
11. — La seară chițieam
14. — Văd că mei sunt tari

1. ma relinștește mai mult — oriștind mere
 2. ma simt bine când mă distrez plăcut
 3. a ține la mine a ține în minte
 4. a ține la mine a ține pe lângă
 5. a ține la mine a ține un gol
 6. a ține la mine a ține modul de a gândi

Alina, în răspuns la întrebările subiectului, se evidențiază o simțire de pe mână de mână de interes lină e...
...nădătal și etnografi în care dete mână de...
...s păsăre și o mână în păsăre...
...păsăre nădătal și etnografi...

teste pierdute de personalitate

1. 1000
 2. 1000
 3. 1000
 4. 1000
 5. 1000
 6. 1000
 7. 1000
 8. 1000
 9. 1000
 10. 1000

Pinatel, pentru „a dezvălui efortu-

The first part of the document is a letter from the President of the United States to the Congress, dated January 1, 1861. The letter is signed by James Buchanan and is addressed to the Senate and House of Representatives. The letter discusses the state of the Union and the recent events leading to the secession of the Southern States.

Metoda Rorschach V...

[illegible]

In momental descop...

In the past, I have been
 a good friend to the
 people of the world.

1. Verhaal opdrachten
 2. Verhaal opdrachten
 3. Verhaal opdrachten
 4. Verhaal opdrachten
 5. Verhaal opdrachten
 6. Verhaal opdrachten
 7. Verhaal opdrachten
 8. Verhaal opdrachten
 9. Verhaal opdrachten
 10. Verhaal opdrachten

1. What is the purpose of the study?
 2. What are the research objectives?
 3. What is the scope of the study?
 4. What are the limitations of the study?

[illegible]

[The page contains faint, illegible handwriting.]

[illegible]

1. A. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839.

deduc dămintele, interesele, conștiența

EXERCIIU APLICATIVE

Exercitiu nr. 1

Se prezinta urmatoarele date:

1. In luna ianuarie a anului 1980, in cadrul unitatii de productie, s-a consumat cantitatea de 1000 kg de carne de vaca, din care 500 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 500 kg au fost comercializati.

2. In luna februarie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 1200 kg de carne de vaca, din care 600 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 600 kg au fost comercializati.

3. In luna martie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 1500 kg de carne de vaca, din care 750 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 750 kg au fost comercializati.

4. In luna aprilie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 1800 kg de carne de vaca, din care 900 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 900 kg au fost comercializati.

5. In luna mai a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2000 kg de carne de vaca, din care 1000 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1000 kg au fost comercializati.

6. In luna iunie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2200 kg de carne de vaca, din care 1100 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1100 kg au fost comercializati.

7. In luna iulie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2500 kg de carne de vaca, din care 1250 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1250 kg au fost comercializati.

8. In luna august a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2800 kg de carne de vaca, din care 1400 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1400 kg au fost comercializati.

9. In luna septembrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3000 kg de carne de vaca, din care 1500 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1500 kg au fost comercializati.

10. In luna octombrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3200 kg de carne de vaca, din care 1600 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1600 kg au fost comercializati.

11. In luna noiembrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3500 kg de carne de vaca, din care 1750 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1750 kg au fost comercializati.

12. In luna decembrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3800 kg de carne de vaca, din care 1900 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1900 kg au fost comercializati.

servirea hranei. Identificandu-se in continutul stomacal resturi de carne, cartofi și verdețuri

Se prezinta urmatoarele date:

1. In luna ianuarie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 1000 kg de carne de vaca, din care 500 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 500 kg au fost comercializati.

2. In luna februarie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 1200 kg de carne de vaca, din care 600 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 600 kg au fost comercializati.

3. In luna martie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 1500 kg de carne de vaca, din care 750 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 750 kg au fost comercializati.

4. In luna aprilie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 1800 kg de carne de vaca, din care 900 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 900 kg au fost comercializati.

5. In luna mai a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2000 kg de carne de vaca, din care 1000 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1000 kg au fost comercializati.

6. In luna iunie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2200 kg de carne de vaca, din care 1100 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1100 kg au fost comercializati.

7. In luna iulie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2500 kg de carne de vaca, din care 1250 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1250 kg au fost comercializati.

8. In luna august a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 2800 kg de carne de vaca, din care 1400 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1400 kg au fost comercializati.

9. In luna septembrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3000 kg de carne de vaca, din care 1500 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1500 kg au fost comercializati.

10. In luna octombrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3200 kg de carne de vaca, din care 1600 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1600 kg au fost comercializati.

11. In luna noiembrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3500 kg de carne de vaca, din care 1750 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1750 kg au fost comercializati.

12. In luna decembrie a anului 1980, s-a consumat cantitatea de 3800 kg de carne de vaca, din care 1900 kg au fost consumati de catre personalul unitatii, iar restul de 1900 kg au fost comercializati.

exerciția, și anume faptul re-

Procedându-se la audierea persoanei indicate ca fiind expeditoare, aceasta a susținut că nu a trimis nici un colet și că scrisul din bilet nu-i aparține.

este o buna pretentie. Prin esul
colege adresa ingineriei. Prin esul
colege adresa ingineriei. Prin esul
colege adresa ingineriei. Prin esul
colege adresa ingineriei. Prin esul

Cu privire la restul viitoare să
stabilit cu acesta a amănunțit în
mai multe rânduri, încercând să o de-
termine să suporte integral cheltui-
ele de divorț, pe motiv de infidel-
itate. De asemenea, dă și copilul a
fost înrădit.

internat de mal malto zile in

cit cele rezultate din studiarea ambalajelor folosite. Pe sat existau 2 inscripție a fabricii producătoare

Identificati o chestiune in
prevederea, fara a se mai putea
face si alte date utile.

Le văduse în compania unui bărbat
de vârstă într-o zonă plăcută pe
construcția parcurii de cîinele de ur-
mărire. La întrebare pe neașteptat
unul din el, acesta răspundea cu
un zâmbet pentru a-l da naște
la el aceluși bărbat, îndreptându-se în direc-
ția mamei sale de la stînga. După

Vă propunem să meditați asupra
cazului prezentat și, pe baza expli-
cațiilor date pe parcursul lucrării
și facerii prezumții motivate psiholo-
gic, relativ la motivul probabil al
tăgătelor și categoria din care ar putea
proveni victima și autorul!

În municipiul G a fost comis un
doluș asasinat. Victime fiind două
femei (mama și fiică), în vîrstă de
96 și, respectiv, 66 ani, care locuiau
împreună într-un imobil cu curte. Ca-
zul a fost sesizat de către nepotul
victimei, care a constatat primul
evenimentul

...care prezenta urme de var
tărat iar în un capăt avea firea
înfășurată cu câști și uns cu mînă
de plumb. De asemenea, în lala ușii
de intrare în locuință — pe un șter-
gător — s-au descoperit un electrod
de sudură. Îndoi, precum și mai
multe picături de sînge. De pe gea-
mul creștei ușii, în exterior, au fost
relevate și ridicate o urmă de frunte
umană și una de viri de nas.

În camera dinspre stradă s-au depistat unele victime de luptă și de răni, precum și numeroase pete de sânge incluziv pe capacul interupătorului electric, pe covor, perete, ușa patului, ușa șișomerului și în alte locuri.

... în vîrstă de 45 ani, a fost găsită ucidă în pîrâmîna ată într-o camăra de noaple indicată pînă deasupra genunchilor și fără cheiuli. Pe ... în supe- riorle se observau diverse echimoze ... prezenta urmele vizibile

din cauza de 5 cm. restul l. d. la-
vita s. b. forata a care pe anti-
une m. 1.00

...pat... in secol...
...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...

...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...

...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...

...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...

...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...

...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...
...de...
...1915...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

Exercițiul nr. 7

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

...cei putea...
...de...
...cei putea...

Analizator — procesul de percepție și analiză a informației primare care este transmisă de receptorii senzoriali. Acest proces implică interpretarea stimulilor din mediul înconjurător și transformarea acestora în informații semnificative pentru organism. Analizatorul este compus din diverse componente care lucrează împreună pentru a procesa informația.

Acțiune psihică — procesul de gândire și acțiune care este rezultatul activității psihice. Acest proces implică planificarea, organizarea și executarea acțiunilor în funcție de obiectivele stabilite.

Anxietate — stare psihică caracterizată de senzații de teamă, neliniște și îngrijorare. Aceasta poate fi cauzată de diverse factori, cum ar fi stresul, schimbările de viață sau problemele de sănătate.

Aptitudine — componentă a personalității care se referă la abilitatea naturală sau dobândită de a învăța și a realiza anumite activități. Aceasta este influențată de factori genetici și de mediu.

Atitudine — dispoziție psihică care influențează comportamentul și reacțiile față de anumite obiecte, persoane sau situații. Aceasta este formată din componente cognitive, emoționale și conative.

Atenție — procesul psihic care implică concentrarea și orientarea activității psihice asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru învățare și luarea deciziilor.

Atitudine socială — fenomen psihic care se referă la dispoziția față de alți oameni și la comportamentul în context social. Aceasta este influențată de norme sociale și de interacțiunile sociale.

Atenție selectivă — procesul psihic care implică concentrarea asupra unui singur stimul în timp ce se ignoră ceilalți. Aceasta este esențială pentru a evita confuzia în medii complexe.

Atenție — concentrarea și orientarea activității psihice în mod selectiv asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru a evita confuzia în medii complexe.

Atenție selectivă — procesul psihic care implică concentrarea asupra unui singur stimul în timp ce se ignoră ceilalți. Aceasta este esențială pentru a evita confuzia în medii complexe.

Atenție — concentrarea și orientarea activității psihice în mod selectiv asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru a evita confuzia în medii complexe.

Atenție selectivă — procesul psihic care implică concentrarea asupra unui singur stimul în timp ce se ignoră ceilalți. Aceasta este esențială pentru a evita confuzia în medii complexe.

Atenție — concentrarea și orientarea activității psihice în mod selectiv asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru a evita confuzia în medii complexe.

Atenție selectivă — procesul psihic care implică concentrarea asupra unui singur stimul în timp ce se ignoră ceilalți. Aceasta este esențială pentru a evita confuzia în medii complexe.

Atitudine — dispoziție psihică care influențează comportamentul și reacțiile față de anumite obiecte, persoane sau situații. Aceasta este formată din componente cognitive, emoționale și conative.

Atenție — procesul psihic care implică concentrarea și orientarea activității psihice asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru învățare și luarea deciziilor.

Atitudine — dispoziție psihică care influențează comportamentul și reacțiile față de anumite obiecte, persoane sau situații. Aceasta este formată din componente cognitive, emoționale și conative.

Atenție — procesul psihic care implică concentrarea și orientarea activității psihice asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru învățare și luarea deciziilor.

Atitudine — dispoziție psihică care influențează comportamentul și reacțiile față de anumite obiecte, persoane sau situații. Aceasta este formată din componente cognitive, emoționale și conative.

Atenție — procesul psihic care implică concentrarea și orientarea activității psihice asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru învățare și luarea deciziilor.

Atitudine — dispoziție psihică care influențează comportamentul și reacțiile față de anumite obiecte, persoane sau situații. Aceasta este formată din componente cognitive, emoționale și conative.

Atenție — procesul psihic care implică concentrarea și orientarea activității psihice asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru învățare și luarea deciziilor.

Atitudine — dispoziție psihică care influențează comportamentul și reacțiile față de anumite obiecte, persoane sau situații. Aceasta este formată din componente cognitive, emoționale și conative.

Atenție — procesul psihic care implică concentrarea și orientarea activității psihice asupra unui anumit obiect sau activități. Aceasta este esențială pentru învățare și luarea deciziilor.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Capacitate de verbalizare — capacitatea de a transpune în registru verbal a unor evenimente pe care le-a perceput direct. Aceasta este esențială pentru comunicarea și învățarea.

Exemplu: mersul câmbului, activitatea la mașina de cusut etc.

Devianță socială — Forme de comportament care se îndepărtează sensibil sau mai puțin sensibil de la normă.

Un punct de vedere psihologic termen juridic de contravenție infracțiune de delincvență, crimă constituie

Distorsiune — Acțiunea premeditată de a ascunde adevărata față a propriilor sentimente, intenții, epurări, înșelăciuni.

... la fond a ... în camera de anchetă, nu în anchetator, ci și la cel anchetat

Dispoziții afective — Stări afective care constau în tendințe de reacție la stimuli.

... al de stăruie interes (forțare) ... sau mai puțin, în planul conștient al subiectului informații despre lumea în jurul lui și de factorii din mediul înconjurător.

Se împarte condiția de intensitate acestor două categorii de stimuli în subliminală (sub prag) minimală (la prag) sau de intensitate medie, subiectul fiindu-se în această situație sub imperiul unor stări durabile de confort sau de confort.

... se afective se mențin usor ... relativ lungi de timp, constă

Dromomania (Peripetia)

pleacă de obicei fără bani, înșelându-l pe lăcomul de utilitate materială (haine, obiecte) apoi în mod ilicit mijloacele de transport în comun. Vagabondajul poate să dureze zile, săptămâni, după care simțământul se întoarce la locu care l-a părăsit. În timpul vacanțelor, prostituției, jocurilor de noroc.

... la persoanele de sex masculin (grup adulți).

Ectomorf — Tip constituțional temperamental din tipologia lui W. Sheldon și Stevens (corespunzător leptomorf și E. Kretschmer). În plan temperamental îi corespunde cerebrotonul. Ectomorfii obișnuți este portanță înaltă, delicată, slabă, retinută în mișcare, nesociabilă, rezistentă la durată, cu atitudine imprevizibilă voce relativ

meditativă, ea refuză alcoolul. În tinerețe simte nevoia înălbăririi este orientată spre țările frumoase ale tinereții.

Educabilitate — Diferențe individuale privind capacitatea de învățare (de a forma reflexe condiționate în general și reflexe cu predicție excitatorie sau inhibitoare privind diversele componente ale activității sau comportamentelor).

Educabilitatea este în o măsură sau alta să accepte și însușască în mod diferit mai mult sau mai puțin spațiul influențe socialmente pozitive sau negative.

Crescua educabilitate impermediabilă la infanție exterioară nu devine devianță în mod fatal, ci numai dacă nu este contrabalansată de influențe puternice care provin dintr-un mediu pozitiv structurat.

În caz în care individul este impermediabil față de influențele crescua educabilitate a lui devine un fapt social pozitiv.

"Efectul halo" — Fenomen psihosocial care constă în tendința de a extinde un detaliu în mod neadecvat asupra întregului sau a altor părți.

... exemplu, un ... este considerat și ...

Endomorf — Trăsătură de personalitate constând în incapacitatea de a se detașa de sentimentele, gândurile și acțiunile altora. ... fundamentală a ... prin ...

... multe dintre comportamentele deviate sînt asociate cu o ... egocentrică ... au o slabă capacitate de

... relativ scurte și declanșează imediativ ... a decurgem ...

... se constituie în ... și primare la agenți ... în afară de ...

... Reglarea comportamentului de ... al subiectului care ...

... Emoțiile apar ... în ...

... Ca efect al ...

...

...

...

...

Endomorf — Tip constituțional temperamental, din tipologia lui W. Sheldon și Stevens (corespunzător picnicul lui E. Kretschmer) în plan temperamental îi corespunde viscerotonul. Viscerotonul (endomorfic) este individ gras, moale, lene în mișcare, cu viciile digestive mult dezvoltate, care terzită prin relaxarea în mișcare, plac confortul fizic, minerează, cereșurile, este sociabil, amabil, durabil de afecțiune și apropiere, uniform în activitatea emoțională, toleranță, vorbitor comunicativ, în consumul de alcool simte nevoia amuzamentului cameral, înclinat spre copilărie și reactivitate familiale.

Ereditate — Proprietate biologică generată a victuloarelor de a transmite la descendenți caracteristicile lor morfologice.

Ereditatea are două laturi principale și contradictorii: conservativismul și

... organizarea se dezvoltă ...

... stare pro ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...se caracterizează prin...

Fixare anormală — Este...

Plagmatic — Tip de temperament...

Graduare — Este...

...pentru momentul dat...

Gândire — Activitate mintală...

Hucinație — Tulburare de percepție...

Handicap — Este...

Hipnoză — Stare a organismului...

Iluzie — Deformarea subiectivă...

...de percepție...

Imagine de sine — Este...

Imaturitate (intelectuală) — Este...

Incertitudine subiectivă — Este...

Industria negativă — Este...

Inferență — Este...

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

Intelectualitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

Unor comportamente de călătorie (brucianism, tachinaria, despotism) de inferioritate este un caracteristică care mai generalize ale infractorului.

Intimitate — Din punct de vedere psihologic este rezultatul acțiunii sau inactivității unei sau unor persoane concrete, nel considerat deviant, alții.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

Inhibiție — Dominanța sau opreșca unei funcții, acțiuni. Inhibiția poate avea loc la diverse niveluri, conștiente (de exemplu, o persoană poate să-și oprească în mod deliberat furia în a deteriora un obiect) sau inconștiente (o înclinație puternică în adevărată înclinație spre opreșca).

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

Intimitate — Este o caracteristică care se manifestă prin capacitatea de a înțelege și de a rezolva probleme complexe. Aceasta poate fi influențată de factori genetici și de mediu. Indivizii cu o înclinație intelectuală ridicată tind să aibă o mai bună capacitate de a învăța și de a se adapta la schimbări.

Correspunde tipului temperamental schizoid, fiind predispus, în caz de îmbolnăvire psihică, spre schizofrenie.

Melancolie — Tip de temperament de acie în antichitate de Hipocrate, reval ulterior de I. P. Pavlov, care, emform tipul de activitate nervoasă superioară de li caracterizată, intensitate a intensitate vizuală a intensitate fundamentală ale sistemului nervos central.

Tipul melancolic prezintă aspecte pozitive (seriozitate, simț al datoriei și al responsabilității, procese afective intense și durabile, profunzime a sentimentelor sensibile, interiorizare dependentă, supunere, autenticitate, siguranță, perseverență, conștiință) și aspecte negative (încredere pesimism, înclinație de a fi neîncredere).

Intimitate, adaptabilitate și înclinație la viață, reacții (fete mai slabe).

Memorie — Proces psihic care constă în fixarea, păstrarea și posibilitatea, cunoașterea și reproducerea imaginilor senzoriale. Ideile, stările afective. Memoria este un proces activ de cunoaștere și reținere, care a informații din trecut. Capacitatea de a reține datele este în funcție de particularitățile individului. Astfel, la unele persoane se poate observa o mai bună capacitate de a reține informații vizuale, la altele cele auditive etc.

În funcție de durata stocării, se disting: memoria de scurtă durată, memoria de durată medie și memoria de durată lungă.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

... de exemplu, în cazul în care un individ are o anumită înclinație spre anumite activități, acesta poate să se manifeste în moduri diferite în funcție de mediul în care se află.

Motivație

Motivația este procesul psihic care determină direcția și intensitatea activității umane. Este influențată de diverse factori, cum ar fi nevoile, emoțiile și învățarea. Motivația poate fi internă (venind din interiorul persoanei) sau externă (venind din exterior, prin recompense sau pedepse).

Moravă

Morava este o manieră de a fi, o conduită socială care este învățată și transmisă din generație în generație. Ea reprezintă un set de reguli și norme care guvernează comportamentul într-o anumită societate.

direcțională. Motivele pot fi și apetente, atrăgând individul spre anumite obiecte sau activități considerate plăcute. El averse, tinzând să îndepărteze de la obiecte și situații neplăcute. În mod obișnuit, asupra unui individ acționează simultan mai multe motive care, prin natura lor, pot fi convergente sau divergente, existând astfel posibilitatea apariției de stări și acțiuni.

Nivel de aspirație — Stare de fapt carea cărui individ are senzația de succes sau eșec.

Nivelul de aspirație este strâns legat de evaluarea unui succes în atingerea scopului fixat, de tendința de a evita eșecul în domeniul respectiv și de tendința probabilistică prin care subiectul anticipază succesul sau eșecul.

... și de tendința de a evita eșecul în domeniul respectiv și de tendința probabilistică prin care subiectul anticipază succesul sau eșecul. ... și de tendința de a evita eșecul în domeniul respectiv și de tendința probabilistică prin care subiectul anticipază succesul sau eșecul.

Normă — Totalitatea regulilor, directive sau prohibitive scrise ori nescrise.

Conformarea la norme este o necesitate socială care face să fie posibilă conviețuirea și cooperarea între membrii grupului social. Conformarea sau neconformarea (devianța, abaterile) la norme constituie reacții la față de comunitate. Față de conformarea la norme sau prescripții poate exista, și obișnuit există, îngăduință, purtând toleranță socială, care permite unei abateri de la regulă.

Ontogenetă — Dezvoltare fizică și mentală a individului de la prima sa formă embrionară până la stadiul adult.

Pasiune — Afecțiune puternică, care canalizează viața psihică într-o direcție principală și o domină într-un mod sistematic. Forța pasiunii este dată de componenta motivațională și de voința persoanei care o trăiește. Valoarea ei este legată de structura personalității (cu precădere de impulsivitate și atitudinală) și de semnificația socială a obiectului ei. Pasiunea fiindcă să fie exclusivă, absorbind aproape toată energia psihică a individului, care la extremă tuberculează totul pasiunii cu sens creator (de o înaltă valoare morală) sau cu sens distructiv (antisocial).

Pedepză — Stimul averșiv apăsător directului care reacționează negativ față de comportamentul anterior. Este aplicat în relațiile profesionale, sociale etc.) sau în relațiile sociale cu scopul de retaliere sau de corecție a conduitei. În contextul problematizării învățării se consideră că și pedepza

Penitențiar (sau organizație) — Instituție de detenție deosebită. Ea organizează, urmărește concordarea scopurilor al timp custodial, conștient în claustrarea deținuților și în asigurarea evadării lor. Acest timp este urmări și impus de autoritatea militară structurată pe sistem de comandă și măsură preventive (existență, gesturilor, escortarea în timpul deparării etc.), în scop productiv (de reabilitare a unor bunuri materiale: metale, lezurgăre, industria etc., agricultură prin remanentare, reducerea timpului de carantină etc.), și scop reeducativ impus prin corecție morală de către educatori specializați, care se ocupă în mod corespunzător de probleme psihopedagogice și de educația politică a deținuților.

Percepție — Proces psihic care constă în recepționarea pe calea organelor de simț (vizuale, auditive etc.) de informații selectate și structurate în funcție de experiența anterioară de necesități, de activitatea organismului implicat într-o situație determinată. Percepția nu este o simplă înregistrare de stimuli care afectează receptorii senzoriali. Informațiile recepționate ca urmare a percepției se constituie și se organizează în funcție de particularitățile psihice ale fiecărei persoane. Percepția este orientată de motivație. O persoană, de exemplu, percepe un automobil evaluându-l, o altă pentru a descoperi eventualele urme ale unei

... și de tendința de a evita eșecul în domeniul respectiv și de tendința probabilistică prin care subiectul anticipază succesul sau eșecul. ... și de tendința de a evita eșecul în domeniul respectiv și de tendința probabilistică prin care subiectul anticipază succesul sau eșecul.

Permisivitate — Gradul în care un individ permite în mod conștient să fie supus acțiunii de cercetare psihologică. Permisivitatea se manifestă în măsura în care individul își permite transparența, deci oferă o cantitate de informații despre sine, despre spiritul lui psihosocial, despre mediul în care trăiește, despre obiceiurile sale.

Personalitate — Ansamblul caracterelor de natură fizică, fiziologică, psihică și social-morală care au în componență un anumit set relativ stabil de trăsături. Aceste caracteristici conferă fiecărei persoane unicătatea, singularitatea și continuitate exprimându-se în comportamentul acțional verbal sau afectiv al persoanei. Caracteristicile de natură personală ale unui individ tind să se manifeste în mod unitar, reflectând o constelație singulară, unitară, nerepugnabilă a elementelor componente, conferind individului o specifică continuitate în felul cum se desfășoară viața.

Caracteristicile personalității se exprimă în componentele ei de bază: temperamentul, aptitudinile caracterale, în moduri de acțiune.

Persuasiune — Puterea sau arta de a convinge pe cineva, prin argumente logice sau afective, să facă un anumit lucru.

Pienie — Tip constituțional temperamental din tipologia elaborată în baza unor criterii anatomofiziologice a lui K. Kretschmer. Pienie se prezintă „gras” cu viscerele bine dezvoltate. Manifestările de conduită se caracterizează prin aceea că fiindcă să fie deliberat, bine intenționat, adesea impulsiv, capabil de a-și schimba brusc

... și de tendința de a evita eșecul în domeniul respectiv și de tendința probabilistică prin care subiectul anticipază succesul sau eșecul. ... și de tendința de a evita eșecul în domeniul respectiv și de tendința probabilistică prin care subiectul anticipază succesul sau eșecul.

Potențial de receptivitate vizuală — Capacitatea de a primi și procesa informații vizuale. Este influențată de diverse factori, cum ar fi structura ochilor, starea de sănătate și nivelul de dezvoltare psihică.

... de intensitate minimă sau paradoxală) (exemplu: secul ca frustrant, nefavorabil, neconform cu cerințele și sentimentele intime ale subiectului).

Uitare — Proces psihofiziologic normal, constând în pierderea parțială sau integrală a datelor memorate. Intensitatea și ritmul uitării sunt condiționate de timpul scurs de la percepere și memorarea evenimentelor. Continutul informațiilor memorate uitarea este mai accentuată în cazul memorării unor materiale fără sens decât a celor inteligibile. Volumul uitării este mai mare, cu atât mai mult de memorare folosite legăturile în timp, concentrarea, intenționalitatea.

Factori psihologici

1. **Conținutul** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt înțelese și semnificative.

2. **Structura** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt organizate într-o structură logică.

3. **Starea psihică** — Starea psihică a subiectului influențează procesul de uitare.

Tipuri obiective

1. **Uitare naturală** — Uitare care are loc în condiții normale de viață.

2. **Uitare experimentală** — Uitare care are loc în condiții experimentale.

Tipuri subiective

1. **Uitare voluntară** — Uitare care este intenționată de subiect.

2. **Uitare involuntară** — Uitare care are loc fără voia subiectului.

... de intensitate minimă sau paradoxală) (exemplu: secul ca frustrant, nefavorabil, neconform cu cerințele și sentimentele intime ale subiectului).

Uitare — Proces psihofiziologic normal, constând în pierderea parțială sau integrală a datelor memorate. Intensitatea și ritmul uitării sunt condiționate de timpul scurs de la percepere și memorarea evenimentelor. Continutul informațiilor memorate uitarea este mai accentuată în cazul memorării unor materiale fără sens decât a celor inteligibile. Volumul uitării este mai mare, cu atât mai mult de memorare folosite legăturile în timp, concentrarea, intenționalitatea.

Factori psihologici

1. **Conținutul** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt înțelese și semnificative.

2. **Structura** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt organizate într-o structură logică.

3. **Starea psihică** — Starea psihică a subiectului influențează procesul de uitare.

Trăsături — Aspecte ale personalității

1. **Individualitate** — Trăsături care sunt specifice fiecărui individ.

2. **Stabilitate** — Trăsături care sunt stabile în timp.

3. **Plasticitate** — Trăsături care pot fi modificate.

Trebuințe — Piramida lui Maslow

1. **Trabuințe organice, fiziologice** — Trebuințe care sunt legate de supraviețuire.

2. **Trabuințe de siguranță** — Trebuințe care sunt legate de siguranță.

3. **Trabuințe de apartenență** — Trebuințe care sunt legate de apartenență la un grup social.

4. **Trabuințe de stimă** — Trebuințe care sunt legate de stimă și respectul semenilor.

5. **Trabuințe legate de autorealizare** — Trebuințe care sunt legate de autorealizare.

... de intensitate minimă sau paradoxală) (exemplu: secul ca frustrant, nefavorabil, neconform cu cerințele și sentimentele intime ale subiectului).

Uitare — Proces psihofiziologic normal, constând în pierderea parțială sau integrală a datelor memorate. Intensitatea și ritmul uitării sunt condiționate de timpul scurs de la percepere și memorarea evenimentelor. Continutul informațiilor memorate uitarea este mai accentuată în cazul memorării unor materiale fără sens decât a celor inteligibile. Volumul uitării este mai mare, cu atât mai mult de memorare folosite legăturile în timp, concentrarea, intenționalitatea.

Factori psihologici

1. **Conținutul** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt înțelese și semnificative.

2. **Structura** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt organizate într-o structură logică.

3. **Starea psihică** — Starea psihică a subiectului influențează procesul de uitare.

Trăsături — Aspecte ale personalității

1. **Individualitate** — Trăsături care sunt specifice fiecărui individ.

2. **Stabilitate** — Trăsături care sunt stabile în timp.

3. **Plasticitate** — Trăsături care pot fi modificate.

... de intensitate minimă sau paradoxală) (exemplu: secul ca frustrant, nefavorabil, neconform cu cerințele și sentimentele intime ale subiectului).

Uitare — Proces psihofiziologic normal, constând în pierderea parțială sau integrală a datelor memorate. Intensitatea și ritmul uitării sunt condiționate de timpul scurs de la percepere și memorarea evenimentelor. Continutul informațiilor memorate uitarea este mai accentuată în cazul memorării unor materiale fără sens decât a celor inteligibile. Volumul uitării este mai mare, cu atât mai mult de memorare folosite legăturile în timp, concentrarea, intenționalitatea.

Factori psihologici

1. **Conținutul** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt înțelese și semnificative.

2. **Structura** — Informațiile care sunt memorate sunt mai ușor de uitat decât cele care sunt organizate într-o structură logică.

3. **Starea psihică** — Starea psihică a subiectului influențează procesul de uitare.

Trăsături — Aspecte ale personalității

1. **Individualitate** — Trăsături care sunt specifice fiecărui individ.

2. **Stabilitate** — Trăsături care sunt stabile în timp.

3. **Plasticitate** — Trăsături care pot fi modificate.

- ABRAHAMSEN, DAVID — *The Psychology of Crime*, John Wiley and Sons, N.Y., 1967, ed. III.
- AONITOAI, CONSTANTIN — *Psihologia persoanei rădămate în știința criminalistică*. Serviciul editorial și cinematografic al M.I., 1979.
- ALTAVILLA, ENRICO — *Psicologie giudiziaria*. Un. Tip. Ed. Torinese, 1955.
- AMADO, GEORGES — *Les enfants difficiles*, P.U.F., Paris, 1955.
- AMOS, W.E.; WELLFORD, C.F. — *Delinquency Prevention*. Prentice Hall, Englewood Cliffs, N.J. 1967.
- ANASTASI, ANNE — *Individual Differences*, John Wiley, Comp., N.Y., 1967.
- ANGHELESCU, ION; MARICA, VALEA — *Tratat de psihologie penală*. Editura "Știință criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1979.
- ANGHELUSCU, ION — *Possibilitatea de schimbare a conduitei criminale*. Editura "Știință criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1979.
- ANGHELESCU, ION (sub red.) — *Tratat practic de crimă studiat*. Vol. I-II. Editura "Știință criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1979.
- ASANACHE, GH., CONSTANTIN, ION — *Factorii ce intervin în procesul recidivei*. Editura "Știință criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1979.
- BALACEANU, CONSTANTIN; NICOLAU, EDMOND — *Personale din universitate*. Editura "Știință criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1979.
- BENIUC, MIHAIL — *Psihologia omului*. Editura "Știință criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1979.
- BENJAMIN, ROGER — *Delinquency juvenile et société anonyme*. Ed. Centre National de la Recherche Scientifique, Paris, 1971.
- BINDRA, DALBIR (ed.) — *Motivation*. Penguin, London, 1968.
- BINET, ALFRED — *La suggestibilité*. Schleicher, Paris, 1906.
- BINET, ALFRED — *La science du témoignage*. In: *Annee Psychologique*, vol. XI, Paris, 1905.
- BLOOM, B.S. — *Sociality and Change in Human Characteristics*. John Wiley, Comp., N.Y., 1966.
- BOGDAN, TIBERIU — *Introducere în psihologia judiciară*. Lit. Int. București, 1957.
- BOGDAN, TIBERIU — *Probleme de psihologie judiciară*. Ed. Științifică București, 1975.
- BOGDAN, TIBERIU — *Noțiuni de psihologie generală*. Definițional minor în Psihopedagogia consilierii și reeducării tinerilor or deficienți. Direcția penitenciarelor, București, 1975.
- BOGDAN, TIBERIU; DATCULESCU, P. — *Possibilități în depistarea timpurie a tendinței spre delincvență în rândurile minorilor*. Ed. Centrul de cercetări pentru problemele tinereții. București, 1975.
- BOGDAN, TIBERIU — *Importanța pregătirii în domeniul psihologiei judiciare*. În "Școala românească de criminalistică". Serviciul cultural presă și editorial al M.I., 1975.
- BOGDAN, TIBERIU — *Studiul științific al victimei. O nouă cale de a aprofunda problemele criminologice*. În "Prezent și perspectivă în știința criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., 1979.
- BOGDAN, TIBERIU — *Presupunerea de culpabilitate*. În "Revista de Criminologie", nr. 1, 1979.
- BOGDAN, TIBERIU — *Valorificarea rezultatelor obținute în cabinetul de psihologie în cunoșterea minorilor*. În "Buletin documentar - Criminologie", II, Direcția penitenciarelor, București, 1981.
- BRATU, CH. — *Possibilități de cunoaștere a personalității delincventului*. În "Școala românească de criminalistică". Serviciul cultural presă și editorial al M.I., București, 1975.
- BRANZEI, P.; SCRIPCARU, GH.; PIROLYNSKI, T. — *Comportamentul abrajat în relațiile cu mediul*. Ed. Junimea, Iași, 1970.
- BROWN, J.A.C. — *Techniques of Persuasion*. Penguin, London, 1968.
- BLACKHOUT, K. — *Psychological Testimony*. In: *Journal of American Academy of Psychiatry and Law*, nr. 6, december, 1974.
- BUCUR, DUMITRU — *Aspecte specifice ale relațiilor socioafective ocazionale de condamnare*. În "Vizorul social", nr. 4, 1972.
- CASPER, H. — *Die Vernehmung der Geschädigten nach*. V. d. R., 1975.
- CASPER, H. — *Der Aporismus des psychologischen Beweises*. In: "Präsenz und Perspektive der Kriminalistik". Serviciul editorial și cinematografic, București, 1975.
- CASTELLAN, YVONNE — *Introduction à la psychologie moderne*. In: "L'Année psychologique", 1975.
- CASTELLAN, YVONNE — *Introduction à la psychologie sociale*. Armand Colin, Paris, 1960.
- ATTIEL, R.B. — *The Scientific Analysis of Personality*. Pergamon, London, 1967.
- EACANICA, DUMITRU; SANTEA IOAN — *Tratate de psihologie penală*. Editura "Știință criminalistică". Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1975.
- EACANICA, D. MITRE — *Aspecte ale practicii privind despărțirea minorilor de părinți cu mamele lor*. În "Școala românească de criminalistică". Serviciul cultural presă și editorial al M.I., București, 1975.
- CHANDLER, M.J. — *Egocentrism and Antisocial Behavior: The Assessment and Reasoning in Child Psychology*. Ed. Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1977.
- CHAZA, J. — *L'enfance délinquante*. P.U.F., Paris, 1978, Ed. X.
- CHELAR, G. — *Probleme de resocializare în penitenciar a tinerilor re-educabili*. În "Buletin documentar - Criminologie". Direcția penitenciarelor, București, 1981.
- CHELCEA, SEPTIMIL — *Fenomene de delincvență*. În "Procesul de urbanizare în România". Zona Sahină-Cu. Ed. Acad. RSR, București, 1979.
- CHELCEA, SEPTIMIL — *Questionnaire en investigation sociologique*. Ed. Științifică, București, 1975.

- HAESLER, W. T. — *Strafverfahrenslehre*. In „Handwörterbuch der Kriminologie“, Band IV, Ed. Walter de Gruyter, Berlin, 1972.
- HARBADA, I. — *Factori ai esecului reintegrării sociale postpenale a unor minori și tineri*. In „Buletin documentar — Criminologie —“, II. Direcția penitenciarelor, București, 1981.
- HARTUP, WILLARD W. — *Aggression in Childhood, Developmental perspectives*. In „Contemporary Readings in Child Psychology“, Ed. E. A. Hetherington and R. D. Parke, McGraw-Hill Book Company, N.Y., 1977.
- HATHAWAY, S. R.; MONACHESE, E. D. — *Assessing and Predicting Juvenile Delinquency*, Minnesota University Press, Minneapolis, 1957.
- HENTIG, HANS, von — *Zur Psychologie der Einzeldelikte* L.C.B. Mohr, Tübingen, 1954.
- HENTIG, HANS, von — *Der jugendliche Vandalismus*, Diederichs, Köln, 1967.
- HERZENSON, A. A. — *Cercetarea fenomenului criminalității în perioada capitalizării contemporane* (tr. rom.), Juridat, Moscova, 1949.
- HEUYER, G. — *La délinquance juvénile*, P.U.F., Paris, 1969.
- HUNTER, I. M. L. — *Mensory*, Pelican, London, 1964.
- HUSZAR, T. — *Fludakora bándok*, Tankönyvtárs, Budapest, 1964.
- IACOVISAC, CONSTANTIN; CHEORCHE, FL. — *Tipologia justifiabililor infracționale la delinșii tineri*. In „Buletin documentar — Criminologie —“, II. Direcția penitenciarelor, București, 1981.
- JASZINSKY, J. — *La délinquance des mineurs et des jeunes adultes en Belgique de 1951-1962*, Université libre de Bruxelles, 1964.
- ILLI, ST.; MINULESCU, MIHAELA — *Considerații preliminare despre structuri psihice eficiente în activitatea criminalistică*. In „Prezent și perspectivă în știința criminalistică“, Serviciul editorial și cinematografic al M.I. București, 1979.
- INBAU, FRED E.; REID, J. E. — *Criminal Interrogation and Confessions*, Williams and Wilkins Company, Baltimore, Md. 1967 (ed. a II-a).
- INGENIEROS, JOSE — *Criminología*, Ed. Hemisferio, Buenos Aires, 1951.
- IONESCU, LUCIAN — *Expertiza criminalistică a scrisorilor*, Ed. Junimea, Iași, 1973.
- KABER, G.; KERNER, H.-J.; SCHÖCH, H. — *Strafvollzug*, C. F. Möller, Juristischer Verlag, Heidelberg, 1982.
- KERTESZ, IMRE — *A kibálgatás lakásának feltekintésének alapjai*, Könyvtárs, Budapest, 1963.
- KINSEY, A. C.; POMEROY, W. B.; MARTIN, C. E. — *Sexual behavior in human male*, Saunders, Philadelphia, 1948.
- KINTSCH, W. — *Learning, memory and conceptual processes*, Wiley, N. Y., 1970.
- KLINEBERG, O. — *Psychologie sociale*, P.U.F., Paris, 1963.
- KOVAC, DAMIAN — *Procesele de cunoaștere și certitudine* (tr. rom.), Raport prezentat la Conferința Națională de Psihologie, București, 1963.
- KÖNIG, RENE — *Soziologie der Jugendkriminalität*, Westdeutscher Verlag, Köln, 1962.
- KVARACEUS, W. — *La délinquance juvénile, problèmes du monde moderne*, UNESCO, Paris, 1964.
- KVARACEUS, W. — *Dynamics of Delinquency*, Merrill Books, Ohio, 1966.
- LANZETTA, J. T. — *The Control and Measurement of Subjective Uncertainty*. 34 Symposium, Actele Congresului al XVIII-lea de Psihologie, Moscova, 1966.
- LEAUTE, JACQUES — *Criminologie et science pénitentiaire*, P.U.F., Paris, 1972.
- LENOIR, J.; LAVOINE, J. R.; OSTAFITZ, G. — *A propos de la mort et de quelques meurtriers*. In „Bulletin de Criminologie“, Zürich, 1978, nr. 2.
- LERNELL, LESZER — *Some Remarks on the Main Problems of Victimology*. In „Sociological Abstracts“, 1973, december, suppl. nr. 38.
- MAILLOUX, NOËL — *Criminalité et violence*, Ann. int. crim., anul 1971.
- LINDNER, HAROLD — *Psychology of Adult Criminals*, Ch. Thomas, Springfield, Ill., 1935.
- LIVREA, GAETANO — *La violenza nelle sue implicazioni penitenziarie*, Ed. Centro Internazionale di Ricerca e Studi Sociologici, Penali e Penitenziari, Messina, 1977.
- LOCARD, ED. — *Traité de criminalistique*, Desroges, Lyon, 1935.
- LONHARD, KARL — *Personalități cecventuale* (tr. rom.), Ed. enciclopedică, București, 1972.
- LOPEZ, EMILIO MIRA Y — *Psychologie juridique*, P.U.F., Paris, 1959.
- LORENZ, K. — *Essais sur le comportement animal et humain*, Seuil, Paris, 1970.
- MAILLOUX, NOËL — *Criminalité et violence*, Ann. int. crim., anul 1971.
- MAMALI, CATALIN — *Intercunoaștere*, Ed. științifică, București, 1975.
- MANEA, VALERIU, CONSTANTIN, ION — *Influența factorilor subiectivi în concluziile expertizei grafice*. In „Prezent și perspectivă în știința criminalistică“, Serviciul editorial și cinematografic al M.I. București, 1979.
- MARBZ, KARL — *Experimentelle psychologische Untersuchungen über das Urteil*, Leipzig, 1901.
- MASLOW, A. H. — *Toward a Psychology of Being*, Van Nostrand, N. Y., 1968.
- MENDELSON, R. — *La victimologie et les déviances de la société actuelle*. In „Sociological abstracts“, A. 1973, decembrie, suppl. nr. 38.
- MERTON, R. K. — *Social Theory and Social Structure*, Free Press, Chicago, 1955.
- MERTON, R. K. and MISET, A. — *Contemporary Social Problems*, Harcourt Brace, N. Y., 1971.
- MINOVICI, MINA — *Tratat complet de medicină legală*, Ed. Suce, București, 1930.
- MORGAN, CLIFFORD — *Physiological Psychology*, McGraw-Hill, N. Y., 1963.
- MORGAN, CLIFFORD; KING, R. A. — *Introduction to Psychology*, Fifth edition, Tata McGraw-Hill Publ. Comp. Ltd., New Delhi, 1973.
- MOWLER, O. H. — *Learning Theory and Personality Dynamics*, Ronald Press, N. Y., 1930.
- MUNN, NORMAN L. — *Traité de psychologie* (tr. fr.), Payot, Paris, 1965.
- MUREȘAN, PAVEL — *Introducere socială*, Ed. Albatros, București, 1980.
- NECȘULEA, DUMITRU — *Curs de pedagogie pentru educatori din sistemul penitenciarelor*. In „Aspecte psihologice, pedagogice și sociologice ale reeducării“, Direcția penitenciarelor, București, 1978.
- NÉRON, GUY — *L'enfant vagabond*, P.U.F., Paris, 1962.
- OJEMAN, RALPH H. — *Behavior problems*. In „Encyclopedia of Educational Research“, Fourth edition (Ed. R.L. ed.), Macmillan Comp. London, 1969.
- OPP, KARL-DIETER (sub red.) — *Strafvollzug und Resozialisierung*, Wilhelm Fink Verlag München, 1979.

- PANDREA, PETRE — Psihiatria judiciară, Ed. Cultura românească, București, 1. a.
- PAVELCU, VASILE — Din viața sentimentelor, Ed. enciclopedică română, București, 1969.
- PAVLOV, I. P. — Experiența a douăzeci de ani în studiul activității nervoase superioare a animalelor, Ed. Acad. R.P.R., București, 1953.
- PEKELIS, V. — *Cybernetics A to Z*, Mir Publishers, Moscow, 1964.
- PETERS, J. S. — Socio-criminalis ipocrisism in delinquency and non-delinquency, în „*Journal of the Soc. Higher Educ.*”, nr. 12, 1957.
- PETERS, K. — *Kriminalbiologie*, Ed. Walter de Gruyter, Berlin, 1960.
- PIERRE, J. — *La science criminologique*, Calmann-Lévy, Paris, 1931.
- POENARIU, I. — Modul de operare a infractorilor, mijloc de identificare criminală, în „*Prezent și perspectivă în știința criminalistică*”, Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1970.
- POENARIU, I. — Considerații cu privire la tactica procesului pentru recunoaștere, în „*Prezent și perspectivă în știința criminalistică*”, Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1970.
- POENARIU, I. — Fundamentele științei de recunoaștere a delinșilor, în „*Buletin documentar — Criminologie*”, II, Direcția penitenciarelor, București, 1961.
- RABENAL, BELA — *Alkohol und Intelligenz*, Ed. Urvandul, Budapest, 1962.
- RADU, NICOLAE — *Tratat de psihologie și fiziologie a simțurilor*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1973.
- RADU, NICOLAE — *Introducere în psihologie*, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1969.
- RÄSCHER, PAUL — *Alkohol*, Pustchen, Budapest, 1931.
- RASCHKE, C. E. — *The Female Offender*, în BRODSKI, A.M. (ed.) — *The Female Offender*, Sage, California, 1975, nr. 19.
- RATENHEDER, ERIC — *Biologie, Vraagstukken u. Reprecht*, Gollagen, 1981.
- READING, ROGER F. — *A Dictionary of Social Sciences*, Routledge and Kegan Paul, London, 1978.
- RENNETT, WALTER C. — *The Crime Problem*, 2nd ed. Appleton-Century-Crofts, N. Y., 1955.
- REID, JOHN E. — *Interrogation and Deception, The Kinesic (Body Movement) Technique*, The Williams and Wilkins Comp., Baltimore, 1966.
- REUCHLIN, H. — *Psychologie*, P.U.F., Paris, 1977.
- RIROT, THEODORE — *La logique des sentiments*, P. Alcan, Paris, 1906.
- ROȘCA, AL. — *Delincența minor*, Ed. Inst. de psihologie, Cluj, 1931.
- ROȘCA, AL. — *Psihologia martorului*, Ed. Inst. de psihologie, Cluj, 1974.
- ROȘCA, AL. — *Metodele actuale actuale*, Ed. Inst. de psihologie, Cluj, 1974.
- ROȘCA, AL. — *Metodologie și tehnici experimentale în psihologie*, Ed. științifică, București, 1971.
- ROSS, STAGNER — *Psychology of Personality*, Third ed. McGraw-Hill Comp., N. Y., 1961.
- ROT, NIKOLA — *Psihologia generală* (Pekrański zavod za izdavanje udžbenika), Novi-Sad, 1971.
- RUBINSTEIN, S. L. — *Existentia și conștiința* (R. com.), Ed. științifică, București, 1960.
- SACALEROS, GH., PRISECARU, V. — Rolul cunoașterii personalității în reeducarea și resocializarea deținuților tineri, în „*Buletin documentar — Criminologie*”, II, Direcția penitenciarelor, București, 1981.
- SAFONOV, A. B. — *Indreptarul anchetatorului penal* (tr. rom.), I. e., 1935.
- SAHAROV, A. B. — *Licență presumpțională și principii presumpționale* a S.S.S.R., Juristat, M., 1961.
- SANDU, I. — Considerații cu privire la optimizarea activității criminalistice în vizuina teoriei sistemelor, în „*Prezent și perspectivă în știința criminalistică*”, Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1970.
- SANDU, I.; BUTOI, TUDOREL — *Observații asupra implicațiilor criminologice în tactica și metodelor criminalistice*, Serviciul editorial și cinematografic al M.I., București, 1970.
- SCARLET, GH. — Contribuția expertizei criminalistice la acțiunile de cercetare penală a miliției, în „*Școala românească de criminalistică*”, Serviciul cultural, presă și editorial al M.I., București, 1973.
- SCHAFER, STEPHEN — *Victimology*, Reston Publ. Comp. Reston, Virginia, 1971.
- SELLIN, THORSTEN — *Culture, Conflict and Crime*, Social Research Council, N. Y., 1938.
- SELOSSE, JACQUES — *Contribution de la psychologie à l'étude de la délinquance*, în „*Traité de la psychologie appliquée*” (red. M. Reschler), vol. IX, P.U.F., Paris, 1972.
- SELOSSE, JACQUES — *Délinquance et délinquants: quelques points de repère*, concernant les recherches actuelles dans le domaine de la délinquance, în „*Annales Internationales de Criminologie*”, 1970 (vol. 15, nr. 2).
- SIEGMAN, A. W.; POPE, H. — *The Effect of Interviewer Status on Interviewer Verbal Productivity and Style*, Proceedings of XVI-th International Congress of Applied Psychology, Amsterdam, 1968.
- SELLIN, THORSTEN — *Dictionnaire de la psychologie*, Larousse, Paris, 1953.
- SIRBU, VASILE — *Patologie și psihologie în medicina penitenciară*, în „*Aspecte psihologice, pedagogice și sociologice ale reeducării*”, Direcția penitenciarelor, București, 1969.
- SKINNER, B. F. — *Superstition in the Pigeon*, în „*Contemporary Research in Operant Behavior*” (A. C. Catania ed.), Appleton and Comp., Glenview, Ill., 1968.
- SMIRNOV, A. A. (ed.) — *Psychologie* (tr. rom.), Ed. științifică și enciclopedică, București, 1973.
- STANCU, EMILIAN — *Criminalistica*, vol. I, Ed. Univers, București, 1981.
- STEFĂNESCU, PAUL — *În slujba stății și a adevărului*, Ed. medicală, București, 1961.
- STERN, WILLIAM — *Psychologie der individuellen Differenzen*, I. e., 1900.
- STERN, WILLIAM — *Anaesthesiologie*, I. e., Berlin, 1903.
- STILLER, G. — *Kriminalitätsforschung und ihre Überwindung*, Staatsverlag Berlin, 1964.
- STORR, A. — *Human Aggression*, The Penguin Press, London, 1968.
- SUCIU, CAMIL — *Criminalistică*, Ed. didactică și pedagogică, București, 1981.
- SUSINI, JEAN — *Essai sur l'anamnèse*, în „*Annales Int. de criminologie*”, 1974 (vol. 12, nr. 1 și 2).
- SUTHERLAND, E. H. and CRESSEY, D. R. — *Principles of Criminology*, 5th Ed. Lippincott, Philadelphia, 1960.

- TAFT, E. B. — *Criminology*, 3-rd ed. Macmillan, N. Y., 1956.
- TAPPAN, PAUL W. — *Crime, Justice and Correction*, McGraw-Hill Book Comp., N. Y., 1960.
- TARDE, G. — *La criminalité comparée*, F. Alcan, Paris, 1902.
- THORWALD, JURGEN — *Un secol de luptă cu delincvența* (tr. rom.), Ed. Junimea, Iași, 1962.
- TRAININ, A. N. — *Teoria generală a conștiinței infracțională* (tr. rom.), Ed. științifică, București, 1959.
- THROSKOV, A. — *Introduction à la théorie de la preuve judiciaire*, Ed. en langues étrangères, Moscou, 1960.
- WALLON, HENRI — *L'enfant turbulent*, F. Alcan, Paris, 1925.
- WARREN, HOWARD C. — *Dictionary of Psychology*, Houghton Mifflin Comp., N. Y., 1934.
- WATSON, J. B. — *Behavior, an introduction to comparative psychology*, Holt, N. Y., 1924.
- VEILLARD-CYBULSKA, HENRYKA — *Les nouvelles formes de la délinquance juvénile et les nouvelles méthodes de traitement des délinquants mineurs*. In „Nouvelles perspectives en criminologie” (W. T. Hawley ed.), Verlag der Fachvereine an der Schweizerischen Hochschule zu Techniken, Zürich, 1973.
- WEST, D. J. — *The Young Offender*, Penguin Books Ltd, London, 1967.
- WEXLIARD, A. — *Le clachard*, Ed. Desclée de Brouwer, Paris, 1957.
- WHEELER, STANTON — *Controlling Delinquents*, John Wiley and Sons, N. Y., 1962.
- WICKS, ROBERT J. — *Applied Psychology for Law Enforcement and Correction Officers*, McGraw-Hill Book Comp., N. Y., 1974.
- WILLIAMS, HALL J. E. — *Criminological Myths and Realities*. In „Int. Annals of Criminology”, Année 1976 (vol. 15, nr. 1).
- YATES, AUDRY J. (ed.) — *Frustration and Conflict* Van Nostrand, N. Y., 1963.
- ZADEH, L. A. — *A System-Theoretic View of Behavior Modification*. In „Beyond the Positive Society” (Harvey Wheeler ed.), Wildwood House, London, 1972.
- ZAMFIRESCU, VASILE DEB. — *Etică și etologie*, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1962.
- ZAZZO, RENE — *Traité de psychologie de l'enfant*, P.U.F., Paris, 1970.

CUPRINS

Prefață	5
Cap. I — Noțiuni introductive	6
— Ce este psihologia?	6
— Ființa umană considerată ca sistem	7
— Acțiune, intenție, comportament	11
— Comportamentul deviant	12
— Cauzalitate și probabilitate în activitatea publică	17
— Psihologia judiciară	18
Cap. II — Ereditate, învățare și rolul lor în criminogenetă	18
— Caracterul preponderent învățat al devianței	19
— Ereditate și criminogenetă	20
— Învățare și devianță	26
— Rolul pedepsei în formarea de comportamente	29
— Legile învățării și comportamentului deviant	34
— Comportamentul agresiv și violent	35
— Declanșarea agresivității și a violenței: frustrarea	36
— Componentele învățate ale comportamentului agresiv și violent	40
— Anamneză	41
— Motivele acțiunilor umane	45
— Motivarea și conflictele	46
— Rezolvarea conflictelor	47
— Tensiunile afective	48
— Clasificarea fenomenelor afective	52
— Caracteristicile principale ale afectelor	53
— Afectele ca puternice motive de acțiune: rolul lor în criminogenetă	54
Cap. III — Personalitatea și criminogenetă	54
— Despre personalitate în general	55
— Componentele personalității	60
— Tipuri de personalitate	62
— Valoarea tipologiei	63

